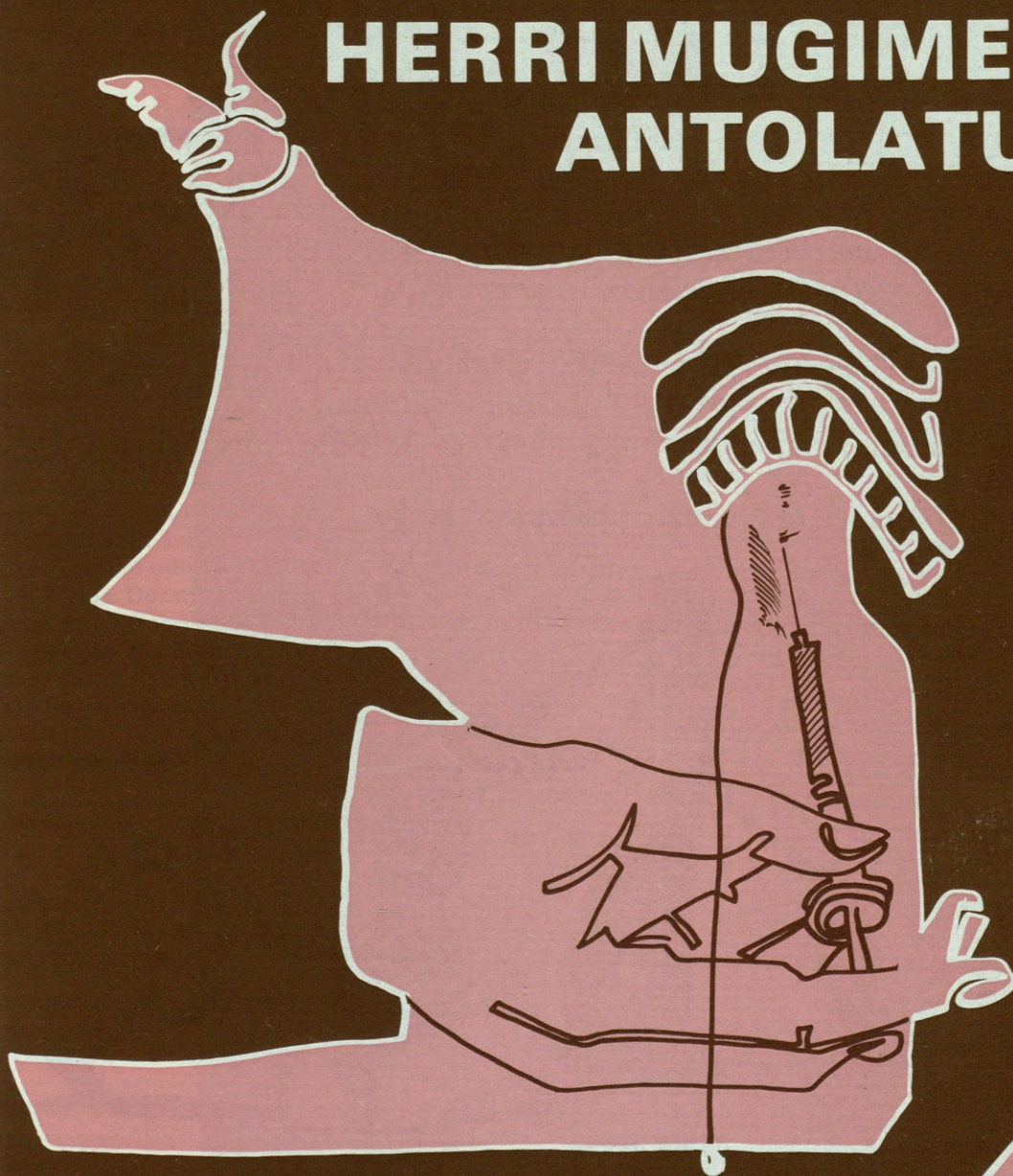


ARGIA

1985 – Maiatza 5 – XLVIII urtea – 1.058. zenbakia – 110 pezeta / 6 libera

ASKAGINTZA: DROGAREN AURKA HERRI MUGIMENDUA ANTOLATU



Martin Arrizibita, abade ezkertiar
baten oroitzapenak

P.C.E. ren krisia,
Latierroekin elkarriketa

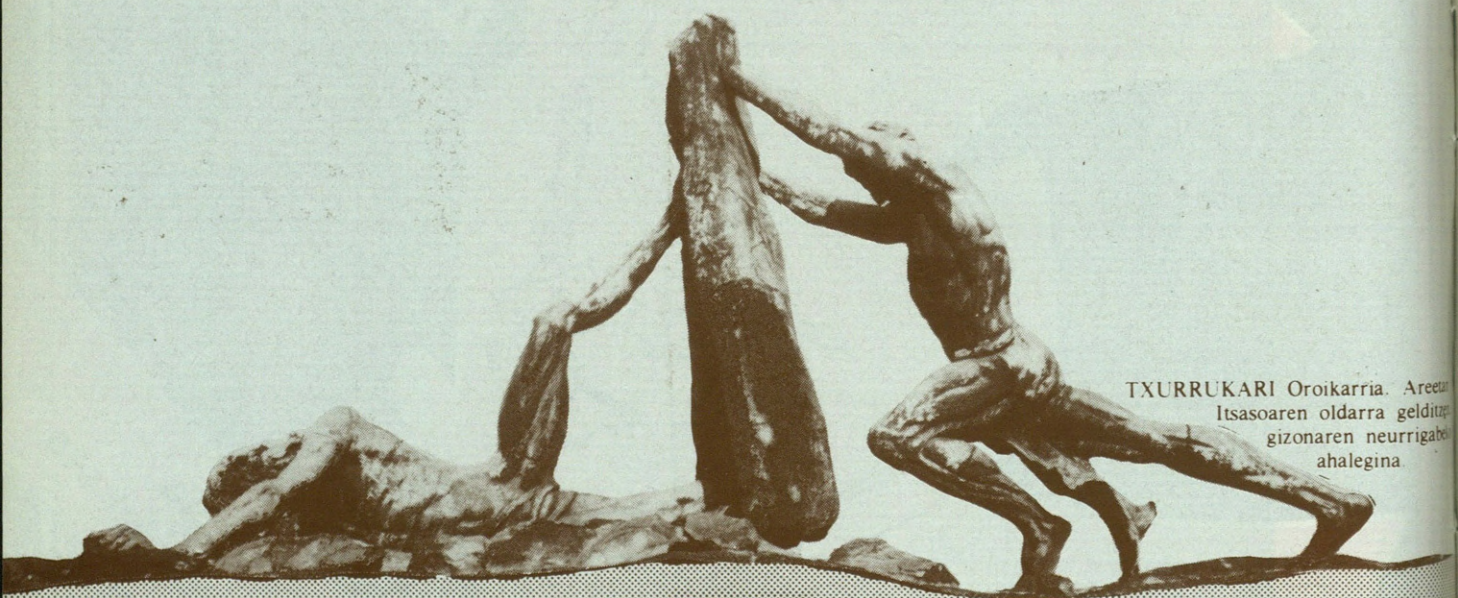
Gure ahalegina Bizkaiaarentzat da.

Gaur, betiko moduan, gure herriaren bilakaerei laguntzeko gagoz.

Gaur, aurrera joteko sasoian, itxaropena oztopoen gainetik jarrita,
zerbitzu eta laguntzarako gure gogorik onena,
berriro eta gehiagotuz sortzen da.

Gaur, eta egunero, Bizkaiko izena ohore eta,
batez ere, konpromisu moduan daraman
Aurrezki Kutxaren lana, indarra eta ilusioak, ez dute huts egingo.

Berari erantzuten jarraituko diogu.



TXURRUKARI Oroikarria. Areetan
Itsasoaren oldarra geldituz,
gizonaren neurrigabeko
ahalegina.

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA



CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

Bizkaiko Foru Diputazioak sortu eta bultzatutako Erakundea.

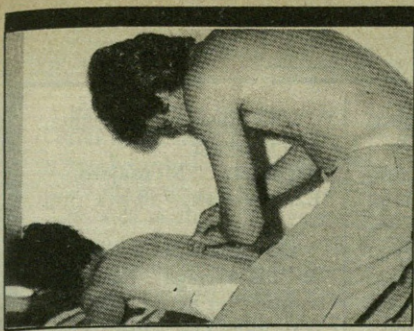
4.- Astegiroa.

POLITIKA10.- Tanttaka. **Esteban Galar.**11.- EPKko Ignacio Latierrro-
rekin. **I. Zubiondo.**15.- Mundua ez da borobila.
Fanxin.16.- Sudandik esperantza gut-
xi. **P. Sastre.****ERREPORTAIK**18.- Madrilatikiko dependentzia
ekonomikoa dela eta. **Tri-
kuharri.**20.- Demografia, naturarekiko
oreka bilatuz. **J.R. Aizpu-
rria.**22.- «Askagintza»: drogaren
aurka herria antolatu. **J.
Mollarri.**26.- Nairobitarra Saharan pu-
blizitatea egiten. **Artaso.**27.- Aralarretik Mediterraneo-
ra piragoan.28.- Martin Arrizibitia, abade
ezkertiar baten oroitzape-
nak. **J. Landa, E. Jimenez.****KULTURA**

31.- Kulturaren ataria.

32.- Ramon Irigoien poeta na-
farrarekin. **J. Balentzia.**34.- Soinu tresna herrikoiak.
Artaso.35.- Deustuko zine-klubaren
istiluak. **L. Mintegi.**36.- Hernaniko I. Antzerki
Emanaldia. **M.A.**37.- «Herio dantza»ren konpas
makabroak. **M.A.**38.- Txutxumutxuka. **Sabin.**

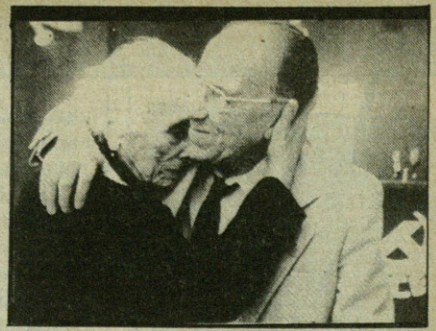
40.- Jo... adarra.

41.- Bertsoak: Amodiozko lore
bat. **A. Eguzkitza.**42.- Azkena: «Euskararen
Eguna» eta euskararen la-
nak. **J.L. Agirre.**

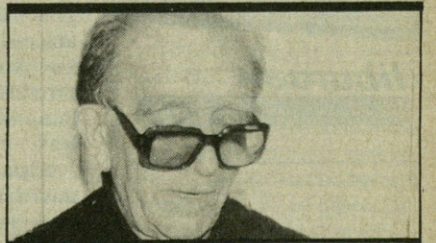
Ez da lehenengo aldia drogaren gaia gure orritara dakarguna. Beste zenbait ikuspuntutik ikutzeko aukera izango dugu baina aste honetan drogaren eraginez sortutako herri mugimendu bati buruz arituko gara. Hobeto esanda **ASKAGINTZA** izeneko mugimenduko partaide batzurekin elkarriketa bat egin dugu gaiari buruz. **22. orr.**



Antzerkia, zinema, musika eta literaturaren inguruko gaiak aurkituko dituzu kultur orrialdetan. Ramon Irigoienekin egindako elkarriketa bat (**32. orrialdean**). Soinu tresna herrikoien inguruko inestigazioen berri (**34. orrialdean**). Deustuko zine-klubean izandako istilu haizatuen informazioa (**35. orrialdean**). Eta hortik aurrera antzerkia, Hernaniko festibala eta «Antzerki»koen muntaiaren inguruan.



Mendebaldeko Europako komu-
nismoaren zozobren erdian neurri
ikusgarriago bat erakusten du Estatu
Espainolekoak. Urte luzez alderdia-
ren giderren nagusi izan den Santiago
Carrillo zuzendaritzatik bota dute-
nean, bere jarraitzaile txintxoenetako
bat den Ignacio Latierrro «pecero» gi-
puzkoarrarekin mintzatu gara, krisia-
ren sustraiez bere ikuspegia ager die-
zagun. **11. orr.**



Martin Arrizibitia Mundakan bizi
den apaiz ezkertiar bat da. Aurredefi-
nizio horren atzean, izugarriko espe-
rientzia eta bibentziak izan dituen
pertsone dago: intelektual batzuga-
na-ko erlazioa, gerrako borrokak, politi-
kari buruzko ikuspegiak. **28. orrial-
dean** berak kontatu eta E. Jiménez eta
J. Landak transkribatu dizkiguten
oroitzapenak aurkituko dituzue.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Ostaiska
Irastortza, Jon, Josu Landa, Pablo
Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello
Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: «Anaitasuna» taldea.**Gasteizen:** Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai,
Allande Sokarros, Itxaro Borda.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre,
Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez,

Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi,
Balere Bakaikoa, Iñaki Camino, En-
bido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaha-
rreta, Joxean Gezalaga «Zaldubi»,
«Gure Irratia»koak, Mikel Hiriba-
rren, Tito Irazusta, «Irulegi Irra-
tia»koak, Kaki, Asun Larrañaga, Jo-
setxo Lizartza, Emilio Lopez Adan
«Beltza», Alfontso Martinez, F.J.
Mendiguren, Mikel Nabarro «Tri-
kuharri», Eneko Olasagasti, Xabier
Portugal, Koldo San Julian, Txus
San Migel, Andoni Sarriegi «Muru-
mendi», Joseba Sarrionandia, Mikel
Ubillos.

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Kristina, Txema Or-
mazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.**Administrazioa:** Jon Barandiaran.**D.L.:** 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Virgen del Car-
men, z/g. Ramonaenea-behea. DO-
NOSTIA-20012.

Telefonoa: 28 33 99.**Inprimategia:** «Graficas Semi».**Ale bakarra:** 110 pezeta/6 libera

Hego Euskal Herrirako 4.000 pezeta
Ipar Euskal Herrirako 275 libera
Estatu Espainolerako 4.000 pezeta
Beste atzeritarako 5.500 pezeta
Airez 8.300 pezeta

MAIATZA 4 MAIATZA 10

Maiatza 4an ilargi
betea

mareak: (Maiatza 5ekoak)
gora: 04.28 eta 16.49
behera: 10.35 eta 22.56

eguzkia: (Maiatza 5ean)
irten: 06.13
sartu: 19.42

(ordulariaren ordutan)

liburuak

Iraki KAMINO

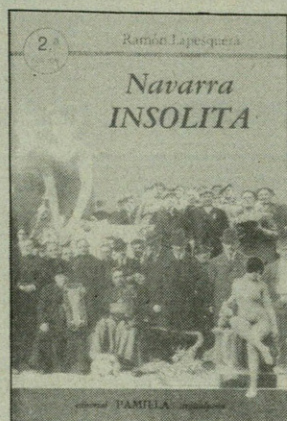


Egilea: Pako Aristi.
Titulua: Kcappo (Tempo di tremolo).
Argitaletxea: Erein literatu-
ra 23.
Ezaugarriak: 550 pta. 136
orrialde.

Idazle gazte honen aurren liburu dugu honako nobela. Tituluak ezer askorik argitzen ez badu ere, badu mamirik bere ehun orrialde paseetan barna. Euskal nobelagintzan Zubikaraiek hain maiz erabili duen giltzaz baliatzen da idazlea liburuaren oinarri kausala datekeena harilkatzeko: guraso ezezagunek edo gordin usaiezko arrazoren batek munduratutako haurrek izan ohi dituzten arazo eta

negarbideak. Herri tipi batean bi mutiko hazten dira bi etxetan. Adiskidetu ahala jolaskide bihurtuko dira, eta eduki ere, biok batera edukiko dituzte neskekiko beren aurreneko maitasun eta sexu harremanak. Jakina, halako herri txikiak estuegi dira sabelpeko kontuak gazteengan onartzeko, eta bata nahiz besteak arazo anitz izango du bere bizi-modua zuzen ateralzeko. Sentimenduzko harremanen nahasketak ere makina bat tragedia ekarriko die. Tartean noski, herriko apustu, bizikizun eta gainerakoak azaltzen dira. Gurasoen gazteen sendimenduenganako soraioasuna, apezten gibel-jokoa eta sexu grinaren asekaiztasuna ditugu atzenean tragedia bideratuko dutenak. Hamarna orrialdeko hamasei ataletan banatzen du liburuak idazleak.

Aipatzekoa da gainera, narrazioari dagokionez, gazte jendearen lehenengo nobelek izan ohi duten monotonía narratiborik ez dugula Aristiren lanean aurkitu, estilo arin xammarrez idazten baitu. Ez da puntako nobela, baina irakurtzeko balio du, eta ez da gutxi.



Egilea: Joseba Sarrionandia.
Titulua: Ni ez naiz hemen-
goa.
Argitaletxea: Pamiela.
(Akademia sekretuaren liburuak).
Ezaugarriak: 246 orrialde.

Euskal ipuigintzan best sellerra lortua duen Sarrionandiak beste liburuak kale-ratu du Iruñeako Pamiela argitaletxean. Egunkari gisako zerbait dela esan liteke, egunkarian kontatzen diren zerak zuzenean Josebari ez dagozkionak diren arren. Badira bai Joseba berari buruzko gauza anitz, baina beste asko eta asko berak gustoko duen gai baten gainean idatziak dira. Egunkaria den aldetik, badira lan literarioak, baita historiakoak direnak, baita, bestal-
detik ere, literatur kritikazkoak, egunero gertaturikoez egindako ereflasioak eta bestelakoak. Kontatzen dizkigunen artean, kartzelan egunero dituen bizikizunak ageri dira, koloreen munduko istiluak, euskal kantu zaharren gainean egindako azterketa literarioak, lengoaia gaitzat harturik dauzkan gogoetak, Kafka idazlearengan oinarriturik asmatutako ipuin hunkigarri bat, alferrik esaten diren hitzak direla, epaileek dituzten hobariez edo interesa duten beste hamaika gai aurkitzen ditugu. Liburuak noiznahi eta nolana irakur daitezkeen horietakoa dugu, ez dago hurrenkera berezi batean irakurri beharrik, gaiak independenteak baitira. Lana urtarilaren hamazazpian hasia da (Etahun heriotze egunean) eta uztailaren hogeitabian bukatzen. Ez da ahaztu behar liburu hau goitik behera kartzelan idatzia dela.



Egilea: Jose Luis Arriaga.
Titulua: Gaztelania-euska-

ra. Euskara-gaztelania.
Hiztegia.
Argitaletxea: Mensajero.
Ezaugarriak: 750 pta. 500
orrialde.

Esku-hiztegia egin du Jose Luis Arriagak, baina eskukoa den arren, soilegia izan gabe ere. Euskararen alorrean ditugun hiztegi ugariei gaineratu beharrekoa berri hau. Gaztelaniaz eta euskarazkoa da, eta hitzak hatxe letraz nahiz gabe ematen dituen berezitasuna du. Bestelako guztietan, gainerako hiztegi guztiak bezalakoa da, eta horregatik, berria ematearekin aski da.



Egilea: Orixe.
Titulua: Santa Kruz apaiza.
Argitaletxea: Erein. Litera-
tura 20.
Ezaugarriak: 112 orrialde.
550 pta.

Aspalditik genuen azken aldiz Bilboko Gero sailean kaleratu zen «Santa Kruz apaiza» ahitua. Dakizuenek, ez da nobela, biografia antzeko zerbait baizik, 39 ataletan Orixe zenak Santa Kruz apaiz ospetsuaz konstatutako ibilaldi, marka, gertaera, odol-zor eta azañak baizik.

Orixek egindako lanik ederrenatzat hartu dute batek baino gehiagok liburu hau, Santa Kruz apaizaren bizikizunak txantxetakoak ez direlako noski, baina baita kontaearen bizitasuna, freskotasuna eta darabilan hizkeraren erraztasunaga-

tik. Guzti hau liburua orain irakurriko duen irakurle berriak erabaki beharrekoa da, eta ez da dudarik irakurkera ez zaiela bat ere gaitza eginen, baina Erein-i ere berea zor zaio, ez baita liburu hau ahiturik egotea merezi dutenen zaku barnekoa.



Egilea: Elhuyar taldea.

Titulua: Nora doaz zientzia eta teknika.

Argitaletxea: Elhuyar. Islada bilduma. Elkar.

Ezaugarriak: 700 pta. 294 orrialde.

Elhuyar taldeak lanari dion xitumua aditzera ematen duen liburu hau aurkeztu egingo dugu gure lerroetan, gaiaz tutik ere ulertzen ez dugula aitortuz, eta jakina, ulertzen ez denaz ezin den mendrenik ere esan, horregatik lanak eta beren egileen izenak ematea besterik ez dugu egingo.

Hamasei dira lanak: «Aintzin solasa: Gogoeta metazientifikoak» Jesus Mari Larrazabalena, «Astrofisikaren eboluzioa azkeneko bi hamarkadetan» Jesus Arregirena, «Atmosferaren poluzio-iturriak eta kontrola» Inmakulada Ortiz Uriberena, «Aurrera ala atzera industriaren berregituraketan» Kepa Zalbiderena, «Azken hamarkadetakoa matematikaren garapena» Maria Jesus Estebanena, «Eguzkitiko energia» Fernando Plazaolarena, «Hondar-uren jestiorako joera nagusiak» Felix Izko Armendarizena, «Informatikaren garapena eta etorkizuna» Inaki Alegria, Arantza Diaz, Julio Gonzalez eta

Kepa Sarasolarena, «Katalisiaren historia industria kimikoan» J.M.Olazarrena, «Kimika organikoaren nora-bideez hitz bi» Inaki Irazabalbeitiarena, «Makromolekulen edo polimeroen historia berria» J.J. Iruin eta J.M. Elortzarena, «Materialen erantzuna eskakizun teknologikoei» J.M.Rodriguez Ibaberena, «Mikroelektronikaren gorakada lastera» J.A. Maizena, «Minbizia» J. Lasarte eta J. Agirrerena, «Paleobiologia gaur» Humberto Astibiaarena eta atzena, «Zenbait bide ibili ditu fisikak» Pedro Etxenikerena.



Egilea: Luis Baraiazarra.

Titulua: Hitzeko txirlorak.

Argitaletxea: Elkar. Euskal Literatura. Olerkia. 24.

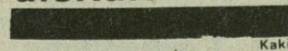
Ezaugarriak: 104 orrialde.

Sari pranko jasoa dugu Baraiazarra bizkaitarra. Bere poesiak Olerkin kaleratzen ditu idazle honek, Karmel aldizkarian ere lanean iharduki. Liburu honetan lau olerki sail argitaratu ditu: «Askatasunen maitale», Iparragirrenen lehen heriotz mendeurrenean lehen saria jasorikoa, «Neure bostean kantari», Ondarroako lore jokoan mendeurrenean bigarren saria jasorikoa, «Bertso helduak/Bihotz barnean bilduak», Markina Xemeingo lore jokoan mendeurrenean aurreneko saria hartuta, 1983, eta atzenik «Bakardade bertso ezpala», 1984.eko Lizardi saria.

Neurriaren beharra duen olerkaria dugu Baraiazarra, olerki guztiak neurtuz, erri-matuz eta ia bertsoz (asko ta asko ederki landu eta burututako bertso sailak direla esan baitaiteke) osatzen dituta; zortzikoak, koplak eta tradizio eta erritmo handiko eskemak aukeratzen ditu. Olerkari zuzena dela esan liteke, ez bait da idarokitzean oinarritzen, erritmoz beteriko mezu zuzen jantzia baino.

Berak, Elantxobe herria zuzen deskribatuko digu, edota monastegi zaharrean arrats trixturan aditutako gregorianoa, amaren egunsentiko jeikitze eta otoitza, hego-haizearen emea, ibaieko ur kutsatuen oldar ezin geldituzkoa, Peru Abarkaren jakituria, bere gelako kuadroen iruditeria, kaieko emakumeen sare-konpnketa orduko mar-mar eta hizpidea, Iparragirrenen urrun-mina, krabelinari darion liraina edota gabon gauean bere bakardadean duen gogoeta mozkortia. Beste gairik ere bada tradizioz beterik diren olerki landu hauetan.

diskak



Kaki



Egilea: Graham Parker and The Shot.

Izena: Steady Nerves.

Diskoetxea: Elektra-WEA.

Tipo heldu bat, esan genezake. Pop musika rock

and rollarekin ederki uztartzen jakin duen ilunetako profesional grisa. Inoiz ez du Costellok ala Springsteen-ek ainako zortirik izan baina jende honen inguruan mugitzen den kritikak beti jarri izan ohi du Parker jauna goi mailako kantu egileen parean.

Honako honetan talde berri bat estrenatu du, beronen zuzendaria The Rumours-en burua delarik, Brinsley Schwarz. G. Parker-en aspaldidaniko kitarrajole eta laguntzailea, berriro ere betaurreko beltzeko tipo honen kantuek behar duten botere eta indarra eskeiniz.

Bazirudien The Rumours taldeak, Parker-en taldeak hain zuzen, ihes egin zionetik bere karrera artistikoa new wave-ko beste askorenarekin bat bertan behera joango zela 80.en haseretan. Baina keba. Graham Parker-ek enbazu guztien gainetik bere kalitatea eta prestijioa mantendu du azken urteotan bere puntua berriz ere iritsi arte. STEADY NERVES honen puntua hain zuzen.

Bere aire poperoen gozotasuna, banda garratz izugarri baten potentzia neur-tuaz. The weekend's too short edo Break them down doinuen eraginkortasunez. Wake up edota When you do that to me doinuen boro-biltasuna, bai balada giroan bai eta berak hain ederki menderatzen duen reggae erritmo bihurri horretan ere.

Tipo heldu bat, lehen esan bezala, bere balioa ukatzen dion azoka eta mundu musikal aspergarria tentatu asmoz. Bere azken kartutxoak izango ote dira? Ez dezagun horrelakorik espero. Mundu guztiak atzekaldea ematen dion bitartean gozoagoa suertatuko bait zaigu bere gauzak egiteko modua.

jaiak

Araban
Etxegoien, maiatzaren 7an.
Sobron, maiatzaren 5ean.
Bizkaian
Berriatu, maiatzak 9an.
Urduña, maiatzak 8an.
Gipuzkoan
Ezkion, maiatzaren 8an.
Nafarroan
Alloz, maiatzaren 9an.
Arellano, maiatzaren 8an.
Erroz, maiatzaren 9an.
Iturmendi, maiatzaren 9an.
Olloki, maiatzaren 5ean.

azoka

Euskal Herriko eskulangintza erakusketa Errenderian

Datorren igandean, maiatzaren 5ean, amaitzen da Errenderian Euskal Herriko eskulangintza erakusketa. Asteazkenean hasi eta iganderarte makina bat jende hurbilduko da Niessengo lantegi zaharraren pabelloietan kokaturiko estandetara non Ereintza kultur elkarteak azoka antolatu bait duen. Berreogiteamarretik gora izango dira estandak, aurtengo gai nagusia larrua eta beronen erabilera izango da. Beraz asteburuak, nahiz eta jendetsua, egokiera ona ekar dezake eskulangintzari begiradaxoa eman eta zeozer esku-ratzeko.

antzerkia

Antzerkia Nafarroan

maiatza
4 EATBk antolatutako Nafarroako itzuli hau datorren asteburu honetan amaituko da, azken bi emanaldirekin. Lehena maiatzaren 4ean, larunbatean, Lesakan Txotxongilo taldeak "Printze Txikia" antzeztuko du arratsaldeko lauretan. Bigarrena, maiatzaren 4ean ere, Lekunberrin, Branka taldeak

"Beteluko Balnearioko Mirakulua" antzeztuko du arratsaldeko zortziretatik aurrera.

Maxkarada kostaldera

lehen aldiz hurbilduko dira Zuberoako maxkaradak kostaldera, eta hain zuzen ere, gertakari hori maiatzaren 4arekin, larunbatez izango da Angelun. Atharratzekoak ari dira aurtengo maxkaradak hortik zehar aurkezten, eta aipatu egunean eta aipatu herrian arratsaldeko bostetan arituko dira trinidaden enparantzan. Zuberoaraino hurbiltzeko nagiz izan direnei aukera ezin hobea egokitzen zaie Angeluko emanaldi horrekin Baionako Hirierdiko Ikastola eta Euskal Herriko Kultur Etxearen eskutik. Maxkaradak bukatu ostean eta gaueko hamabiak artean festa izango da, bertan ateratzen diren irabaziak ikastolek bizi duten egoera estua arintzeko izango direlarik.

kirolak

Euskadiko Sokatira Txapelketa Lekeition

Datorren igandean, maiatzaren 5ean, Lekeition ospatuko da Euskadiko Sokatira Txapelketa. Lekeitioko plazan neurtuko dituzte indarrak bederatzi taldetako partaidek eguerdiko hamabitatik aurrera. Goma gaineko 640 kilotako mailan jokatu dela-rik txapelketa. Taldeen pisaketa hamar t'erditatik hamai-ka t'erditara izango da. Hauek dira parte hartzen duten taldeak. Lekeitioko Aittitta Makurra; Erandioko Akelarre; Arteniagako taldea; Atxondokoa; Eskoriatzakoa; Erandioko Goiherri; Amurrioko Herriarenak; Lezoko taldea; eta Zumaiakoa. Antolatzaile lanetan Aittitta Makurra Elkarteak ibili da.

Kultur asteak

Baigorriko euskal kutur astea

Bi asteburu hartuz, aste luze batez luzatuko da aurtengo Baigorriko euskal kultur astea, zeinak tradizio apur bat hartu duen. Basaizea batasuna da antolatzaile, eta ekintza ezberdin eta askotarikoak hartu ditu bere baitan aste honek. Joan den igandean ospatu zen kultur aste honetako egun garrantzikoetako bat, "Nafarroaren eguna", benetan arrakastatsua. Asteburu honetarako dauden ekintzak hauek dira:

Maiatzaren 4ean, larunbata, gaueko hamaiketan **Ortzaiz**en dantzaldia Oker taldearekin.

Maiatzaren 5ean, igandea, arratsaldeko bostetan **Alduden** "Bertsolaritza" gaiaren inguruko solasaldia.

Ezin ahanntza "Irulegiko Irratia" bidez Nafarroako Historiaren berri emango du Jean Etxeberri Aintxartek goizeko hamarretatik aurrera.

Leitzako VII. Kultur Astea

Asteburu honetan bertan emango zaio hasiera **Leitzako** kultur asteari. Aste baino zerbait gehiago bada dena dela Leitzako ekitaldiek osatzen dutena. **Maiatzaren 4tik 19ra** luzatzen bait da Euskal Kultur Taldekoek eraturako VII. Kultur Astea. Kultur aste honen lehen ekitaldiak datorren asteburuan ospatuko dira esan bezala. **Maiatzaren 4ean**, larunbata, arratsaldeko zazpiretan eta zinetokian "Asketa" abesbatza eta "Azala" taldearen emanaldiak. Gaueko hamabitan pilotalekura pasatuez gero, bertan "Akelarre" taldearen musikaren konpasean dantza egiteko aukera paregabea. Igandean, **maiatzaren 5ean**, goizeko hamarretan hasita eta enparantzan, Euskal Eskulangintzaren V. Erakusketa. Goizeko hamar t'erditan "Halterofiliaren Euskal Herriko Txapelketa" ospatuko da, aurtengo Iruñeatik Leitzara pasatuz ospakizunaren lekua. Hamabi t'erditan eta zazpiretan Laja eta landakanda trikitilariak saio bereziak eskeiniko dituzte enparantzan, egun osoz giroa alaituz arituko direlarik.

Bada aste honetan zehar denetarik ospakizunik, antzerki, zinema, musika eta hitzaldiak tartean direlarik. Dena dela, astea itxiz ospatuko den "IV. Iparralde Eguna" da ekintza nagusietarikoa. Astez aste emango dizuegu Leitzakoek prestatutakoen berri, bertara hurbildu nahi duenak jakin dezan.

omenaldia

Manex Erdozaintziren urteurreneko omenaldia

Maiatzaren 5ean, igandea- rekin omenaldi bat egingo zaio Manex Erdozaintzi idazleari, hil zeneko urteurrena kunplitzen delarik. Donapaleun egingo da meza goizeko

hamaiketan eta gero Pekotxeko sabaian jateko eta edatekoa izanen da, arratsaldean pesta giroari segida emateko, mintzaldi, kantari, bertsulari eta Oztibarreko taldeak Manexen poemekin eginiko ikuskizun baten antzezpena ere izango da.

lehiaketak

Bidasoan Literatur saria

Irungo "Bidasoan" aldizkariak 100.000 pezetako saria emango duen literatur lehiaketa bat antolatu du. Euskaraz idatziriko lan argitarabe eta orijinalak parte har dezakete lehiaketa honetan, gaia libreza izanik Bidasoa eskualdeari kasu egingo diona izan beharko duelarik. Gehienez lau foliotako luzera izan dezakete lanek eta **maiatzaren 31a** baino lehen honoko helbide honetara aurkeztu beharko dira: **Irungo 109 Posta-Kutxa** edota aldizkariaren egoitzan, **Iglesia kaleko 2.-1. ezk.ean**. Sari banaketa San martzilaetan eginen da. Lanak aukrezteko modua ohizkoa, hau da, sobre itxi batetan egilearen izena idatziz, kanpokaldean lanak daraman ezaugarri bat ezarritz.

IV. Xabier Lizardi saria

Zarautzko udalak antolatzen duen literatur saria duzu Xabier Lizardi izeneko eta aurreko laugarrenez ospatuko dena. Haurrentzako ipuinak dira sariketa honetara aurkeztu beharrekoak, aurrekoan sariak berez duen 250.000 pezetakoa kopuruari iazkoa gehitzen zaio emangabe geratu bait zen. Beraz, 500.000 irabazlearentzat, saria zatiezina delarik. Eta baldintzetara pasatuz, euskaraz idatzitako lanak saritugabe eta orijinalak behar dutela izan zehazten dute antolatzaileek, OHOk ikasleentzat egokiak izatea kontutan hartuko delarik. Hamabi foliotako hedapean behar dute gutxienez lanek, hiru kopia aurkeztuko direlarik ohiz moduan. Epea **ekainaren 21ean** amaitzen da, lanak honoko helbide honetara igorri behar direlarik: **zarautzko Udaletxea, Euskara Zerbitzua. Zarautz**. "Xabier Lizardi" Literatur Lehiaketarako dela adierazi behar da. Epaia uztailearen 19an emango dute Mari Karmen Garmendia, Itziar Zubizarreta, Jose Anto-

nio Mujika, Anjel Lertxundi eta Juna Mari Agirrek. Zarautzko Udalak argitaratuko lituzke saritutako lanak horretarako bi urtetako hartzen duelarik udalak.

Gasteizko X. Nazioarteko Antzerki Jaialdirako kartel lehiaketa

Gasteizko Udalak aurreko urtean antolatu du Gasteizko Nazioarteko Antzerki Jaialdia anonimizatuko balio izango duen kartela erabakitzeko lehiaketa. Lehiaketa hori 100.000 pezetaz saritua dago, inolaz ere eman gabe gera ez daitekeelarik. Epea **maiatzaren 31ean** amaitzen da, kartelen tamaina hirurogei bider berrogeitamar zentrimetotakoa beharko duelarik izan. Kartelean hitzok agertu beharko dira: "X Festival Internacional de Teatro de Vitoria-Gasteiz. Nazioarteko Antzerki Jaialdia. Octubre 1985 Urria. Patrocinan: Departamento de Cultura del Gobierno Vasco, Ayuntamiento de Vitoria Gasteiz. Babesleak: Eusko Jaurlaritzaren Kultur Saila, Gasteizko Udalak". Lanak honoko helbidera aurkeztu behar dira: **Udaletxeko kultur sailean**.

ihardunaldiak

Euskal kultur hitzaldiak Zarautzen

Apirilaren 24ean hasi eta ekainaren 24a bitartez Irle eta Zarautzko udalak euskal kulturarekin zerikusia duten hitzaldi sail bat antolatu dute, bereziki geografia, historia eta kultur gaiak tratatuko direlarik. Hitzaldiok astero, eta arratsaldeko zazpi terdian emango dira Antoniano Zinemaren **maiatzaren 8rako**, "Erromatarkuntza Euskal Herrian" izango da gaia, eta Agustin Azkarate historia irakaslea hizlaria.

Euskararen hilabeta Irunen

maiatzaren 6tik 10era ospatuko da irunen "Euskararen hilabeta"ren lehen ekitaldia, bertan hitzaldi, filem eta bestelako ekitaldiek izango dute garrantzi nagusia, mahai inguru eta kantaldiak ere ospatuko direlarik.

kirolak

Mendaroko VII. Kross Herrikoia

maiatza 5 Datorren igandean, **maiatzaren 5ean**, Mendaron zazpigarrenez ospatuko da kross herrikoia, Gurutzpe Elkartek antolatutik. Hamalau urtetik gorakoek hamaika kilometro egin beharko dituzte, eta txikiagoek bost besterik ez. Goizeko hamar terdian hasiko da proba nagusiek ordu eta erdi izango dutelarik helmuga iristeko.

kantaldiak

maiatzaren 4ean, Lekeition gaueko hamarretan, **Ruper Ordorika eta Oskorri**.

maiatzaren 5ean, Zornotzan Itoiz.

maiatzaren 10ean, Santurtzin arratseko zortzi terdian Oskorri.

ospakizunak

Herri Urrats Senperen

maiatza 12 Epez kanpo gabiltza aurreko bigarrenegiz Senperen ospatuko den eus-

kultur asteak

Gazteen kultur astea Oiartzunen

Ez dugu garaiz harrapatu Oiartzungo gazteek antolatutako kultur aste interesgarria, baina dena dela, eta datorren asteburuan amaitzen denez, interesgarri gerta daiteke, zer prestatu duten ikustea. **maiatza 4rako**, larunbata, Koska taldearekin dantzaldia izango da Oiartzungo plazan gaueko hamaiketarik aurrera. **maiatzaren 5ean** berri, igandez, mendirako irteera motz eta lasaia prestatu dute, bazkaria eramate gomendatzen da, irteera goizeko bederatzit terdian Oiartzungo enparantzatik izango delarik.

kararen egun haundi horren berri ematean, **maiatzaren 12an** ospatuko bait da aurreko Herri Urrats. Baina hala ere merezi du aurretik jakinaraztea, aurreko iaz baino larriagoa bait da Iparraldean euskal kulturaren egoera, SEASKA eta AEK ataka estuan daudelarik. Senpereko zirkuito ederraren inguruan euskaltzaleak animatzeko ikusgarri eta eginkizun ugari antolatu dira, hala nola erakusketak, estropadak, haizkolariak, gaiteroak, sokatira, erromeria, txotxongiloak, abeslariak, eta abar luze bat. Iparraldeko ikastolen egun haundi bilakatu den honek badi guztion laguntzaren beharrik, bai gure oinena eta bai gure boltsikoena.

erakusketak

Luis A. Escobedoren argazki erakusketa

maiatzaren 12a arte bisitatu ahal izango da **Elgoibarko** kultur aretoan Valenciano Luis A. Escobedoren argazki erakusketa. Ongarri fotografi kolektibo dinamikoak du antolatu erakusketa interesgarri hau, zeina asteleheneetik larunbata bitarte zazpiretatik bederatzitara bisitatu daitekeen eta igandetan eguerdiko hamabitatik ordubitarra.

MAIATZA
4
MAIATZA
10

musika

Gasteizko Akordeoi Orkestra

Datorren igandean, **maiatzaren 5ean**, Gasteizko Akordeoi Orkestrak, Gasteizko Udaleko Kultur Batzordeak antolatzen duen "Igande musikalak" izeneko zikloan emanaldi bat eskeiniko du egurdiko hamabitan Arabako hiriburuko Guridi antzokian.

dantza

II. Maiatza dantzan

Iaz ekin zion Gipuzkoako Diputazioak maiatza aldean dantza ihardunaldi batzu eratzeari. Aurtengo bigarren ospatuko da gaur egungo dantzagintza biltzen duen jaialdi hori **maiatzaren 7, 8, 9, 13 eta 14ean**. Itxura denez, aurtengo dantzaldia motelxeagoa izan daiteke, hiru talde baizik ez bait dira arituko **Donostiako** Astoria antzokian, **EEBBtako** Momix Dance-theatre, **Iruñeako** Yauzkari eta **Walloneko** Ballet Royal dira parte hartuko dutenak. **Maiatzaren 7an**, Momix taldeak eskolakoentzat eskeiniko du saioa, **8an**, ikusgarri bera errepikatuko dutelarik. **Maiatzaren 9an**, Yauzkarik eskeiniko du bere emanaldia; eta **13an** Walloneko Balletak. Ikuskizun guzti hauek arratsaldeko zortziretan izango dira aipatu antzokian. Dena dela, **maiatzaren 14ean**, Walloneko Balletak arratsaldeko lauretan jendearentzat zabalik izango den entsegu bat egingo du.

bertsolaritza

Pernando Amezketarra herrien arteko bertsolarien lehiaketa

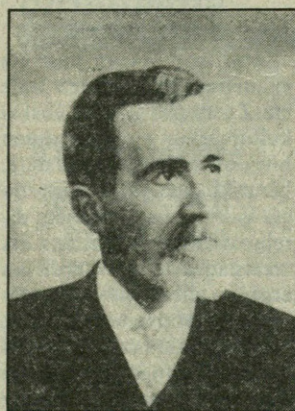
maiatza
10 Aurrera doa azken laukotea erabakiko duen fasea "Pernando Amezketarra" izeneko bertsolari lehiaketa luze eta interesgarri hau, datorren astean lehia bakarrik agertzen delarik egutegian. **Maiatzaren 10ean**, ostirala, **Elgoibarko** Kapitol zineman gaueko hamarretan Elgoibar eta Azpeitia neurtuko dira. Emanaldi hau, azken fase honetako besteak bezala, Euskadi Irratiak eskeiniko du zuzenean, igande goizean berriro errepikatuko delarsk emanaldia irratiz.

"Etxegiña" V. bertso-paper lehiaketa

Elgoibarko "Izarra" kultur elkarteak bostgarrenez antolatuko du "Etxegiña" bertso-paper lehiaketa. **Maiatzaren 21ean** amaitzen da bertso-paperak bidaltzeko epea, honoko helbide honetara igorri behar direlarik: "Etxegiña" bertso-paper lehiaketa. **Elgoibarko** Izarra kultur elkartea. **Ubitarte 4.-behea**. Edo beste honetara: **P.M. Urruzuno ikastola**. **Elgoibar**. Lau maila ezarri dute antolatzaileek lehena 12 urte artekoentzat; bigarrena hamalau bitartekoentzat; hirugarrena hemezortzi bitartekoentzat; eta laugarrena mugarik gabeko adina. Dena dela, esan behar da, lehen hiru mailetara herrikoak soilik aurkez daitezkeela, laugarrena denentzat irekia delarik. Gaia librea da lehen bi mailetan, hirugarren eta laugarrengeok "Europa" izango dutelarik beharrezko gaia. Neurriak hauek dira: lehen hiru mailetan zortziko nahiz hamarrek txikia nahiz handia, laugarren maila neurria aukeran uzten da. Kantatzeko doinua aipatu behar da. Luzera mailaz maila aldatuko da: hiru bertso gutxienez lehen mailakoentzat, lau bigarrenkoentzat, bost hirugarrenkoentzat eta hamar laugarrenkoentzat. Ohizko moduan aurkeztu behar dira. Maila guztietan izango dira sariak, laugarrenean 25.000 jasoko duelarik irabazleak, eta herriko onenak 10.000. Epaia maiatzaren 31ean ospatuko den jaialdian jakineraziko da.

Pello Mari Otañori omenaldia Zizurkilen

maiatza
5 Duela 75 urte hil zen Pello Mari Otañori bertsolaria omenduko du Zizurkilgo herriak datorren **maiatzaren 5ean**, igandez. Goizeko hamaiketan meza, hamabi terditan bertso saioa Lazkano, Murua, Telleria eta herriko gazteekin. Dena dela, larunbatean, aurreko egun bietan lez izango da ospakizunik; zehazki, **maiatzaren 4ean**, herriko plazan gaueko hamarretan bertsolari gazteen jaialdia, **Aristorena**, **Eguskitze**, **Eizmendi**, **Arantzazu**, **Mujika** eta **Sarasuarekin**.



Eskolarteko Bertsolari gaztetxo V. Txapelketa

Bailaretako semifinalak ospatzen ari dira Bertsolari Gaztetxo V. Txapelketan, datorren larunbatean, **maiatzaren 4ean**, Kosta-Urola bailarakoei iritsiko zaielarik txanda Loiolako ikastolak. Idatzizkoen hamalau urte bitarteko hemezortzi bertsolari gazte neurtuko dira. Horrekin beste semifinal bat besterik ez da faltako Donostian maiatzaren 25ean ospatuko den finalerako, eta hura Urnietan ospatuko dena, maiatzaren 11ean.

asteburu berezia

Zuberotarrak Ondarrun

Herri bat garelako, Euskara, muga guztien gaianetik gure hizkuntz nazionala delako, eta Zuberoko ikastolak anai ditugulako izenburu erakargarriekin aurkezten dute antolatzaileek Zuberotarrak Ondarrun deitutako asteburua.

Maiatzaren lauean, hau da, larunbatean, egitarauak honako hau eskaintzen ditu:

Gaueko 9.etan herriko afaria, "Zubizahar" jantokian. Hamaiketarik aurrera "Zubizahar" jolastokian kantaldia: Jan Mixel Bedaxagar, Mirande eta Zargantxu bikotea. Guk taldea izango dira gaua alaituko dutenak. Ondoren Niko Etxart eta Minxoriak taldearekin dantzaldia.

Igandean, Maiatzaren 5ean, 12. tan Kaminazpiko pilota lekuan toberak. Ondoren Zuberoko ikuskizun berezia "Ikimilikiliklik" Zuberotar taldeak eskainia eta Herriko enparantzan Zuberotar dantza taldeak. Jaialdia bukatzeko tobera saioak.

Aukera ona Ondarrura gerturatzeko.

asteko filmea

Martin GOIKOETXEA



Izena... Karmen

Filmea: Prenom... Carmen. **Zuzendaria:** Jean-Luc Godard. **Gidoia:** Anne-Marie Miéville. **Argazkia:** Raoul Coutard. **Musika:** L.v. Beethoven. **Aktoreak:** Marushka Detmers, Pascal Bonnafé eta Jean-Luc Godard.

Harrigarria da Frantzian «Carmen» en gaiak izan duen sona. Ez duzu ordea Godard-en filme honetan Bizet-en operaren edo Carmen espñolaren parekorik aurkituko erreferentzia urrunen bat ez bada edota emakume protagonistaren paper «fatala» ez bada.

Filme harrigarri baten aurrean aurkituko zara Godard jaunaren azkenbigarren honetan. Harrigarria zinean normalean ikusten diren produktoen aldetik. Ez hain harrigarria Godard-en filmetan agertzen diren leloak begiratzuz gero.

Zer esanik ez istorioa, pertsonaiak edo beste ezeren gainetik filmea dela Godard-ek bilatu duena. Filmearen bilakuntza da azken finean zeluloide hau.

Ikutzen dituen gaiak, nola ez, komunikazioaren ingurukoak dira. Komunikazioa bikotearen harremanetan, komunikazioa zinegilearen eta ikuslearen artean...

Baina gauza da nola ikutzen dituen gai hauek. Godard bera pertsonaia da filmean. Eroetxe batean sarturik dagoela hasten zaigu filmea. Berak ihes egin du eroetxera. Berak egon nahi du hor (gogoratu zenbat urte pasa dituen Godard-ek filmerik egin gabe duela lau

bat urte arte). «Ez da begiratu behar, itxi egin behar dira begiak» dio pasarteren batean.

Bere hilobak, Karmenek, bakarrik aterako du atxilotze horri tatik filme baten enbarkadan sartzeko. Beethoven-en musika jotzen duen laukote bat, itsasoa, atrakoa, epaia eta Karmen-poliziohiaren harremanak izango dira muntaia oso bitxi batean filmea osatuko duten ekintzak.

Zitak, liburu bat hartu eta bertan dagoen lerro pare bat, eta sententziak, «La policía es a la sociedad lo que los sueños al individuo» ulergaitzak edota ulergarriagoak. «Kakak ditua balioko balu pobreek ez lukete ipurdirik izango».

Denen gainetik formaren garrantzia edo formaren bilaketa. Koloreak, urdinak eta horiak. Sonoaren muntaia, batzutan imajin hitzunak bozik gabe... Video moduko kamara arinen erabilerak...

Dena dela inpresio bat geratzen zaizu: ez duzula harrapatzen zer nahi zuen esan edo zer zioen. Agian besterik ez dago eta ez dagoen tokian ez bilatzea hobe. Produkto elitista bat dela esan eta ez gara erratuko. Zinefilo eta Godard-zaleentzako primerakoa.



Mendi ibilaldiak

Maiatzaren 12rako

- Meategi eskualdeko mendi taldeak** (Bizkaia) egung uztirako, errazu-Iparla (1.048 m.) Gallarreta taldeak antolatuta.
- Euskalduna** (Andoain): Burdinkurutzeta-Eskaliers. (1.530 m.) Organbideska. Tf. 592232.
- Ganerantz** (Portugalete). Aitz-txiki (732 m.) Abadianotik (goizerako).
- Sestao** Peñacerrada-Tolono (1.271 m.) Labastida.
- Besaide** (Arrasate): Ezkurrako bortua -Andoain.
- Gasteiz:** Alto Campóo-Pico Cordel-Cueto Horcada (2.124 m.). Peña Ijan. Tf. 250354.
- Anaitasuna, Alegria, Donibane** Rincon Tatxeras-Atxar de Alano (2.069 m.). Tf. 254900-227115-251059.
- Pagoeta** (Zarautz): Etxalar-Zugarramurdi.
- Anaitasuna** (Azkoitia): Orio-Donostia.
- Tabiera** (Durango): Sodupeko mendien ingurualdia.
- Menditarrak** (Deustu): 11-12an, Iparraldera ateraldia. Tf. 4479681.
- Mendikari** (Hazparne): Herri Urrats-era, 9tan irteera.
- Aitzarte** (Egia): Maiatzaren 13tik, 19ra, mendi astea. Informazioarako pasa zaitzez Atotxako lokaletik.

MAIATZA
4
MAIATZA
10

Maiatzaren 1.a patronalaren eta PSOEren erasoaren itzalpean

AURREKO urteetatik usadio bihurtu zaigun zatiketa seinale dela ospatu du langileriak aurtengo maiatzaren 1.a ere. Eta postfrankismoan erdietsitako baldintza laboralak presaka batean suntsitzen ari zaizkionean, horien artean erretiroaren prolemtika osoa (Europako egoeratik oso urruti zegoena, bestalde), beherakada iraultzeko langilerian dagoen indar falta erakutsi da berriz ere.

Estatu Espainoleko langileak jarrera «zibilizatueta» eramatearen ardura izan duteneta batek, UGTko Nicolas Redondok, pentsioen mozketaren aurrean hartu zezakeen jokabidea zatekeen Maiatzaren 1. honetako berrikuntza posible bakarria. Batez ere Estatu mailan Comisiones Obreras-ekin batera lan egiteko posibilitatea ikusten zenean.

Tankera guztietako apostuak dira libre, eta PCEkoak badaezpada ere keinuka ari zaizkie UGTkoei. Baina euri gehiegi egin du, birmoldaketa gehiegi doaz aurrera, pulamentuzkorik ezer aterako dela uste izateko.

Uzturrek esplikatatu du Euskal Herriaren independentzi bidea

EUROPAKO kristaudemokratek Louxembourgen egin duten batzarretik iritsi berria zen Jesus Insausti Uzturre, PNVko EBBaren lehendakaria, Bizkaiko Barrika herri txikiko batzokia inauguratzera jo duenean.

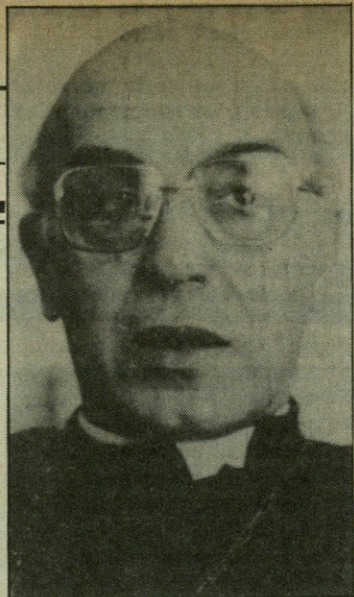
Azken hilabeteotan hainbeste aipatu ondoren isildu samarra dirudien Independentziara nola iritsi esplikatatu du. Ipar eta Hego Euzkadiren elkartzea «Herrien Europatik bakarrik heldu liteke», adierazi zuenez. Eta horretarako bidea alemanek gerra ondoren eraman dutenen antzekoa ikusten du. Demokristauen bilkuran «Kohl kantzilerrak esan zuen Alemania herri aske bat elkartzen denean bakarrik izanen dela, eta pozez bete ninduen ni horrek, bateratzea Europaren integraziotik bakarrik heldu zitekeela. La Hayako bilkura hartan, bigarren gerra mundialaren ondoren, Jose Antonio Agirrek aldarrikatzen zuen bidetik.

Eki Alemaniko agintariek beren aldetik Alemaniaren zatiketa betirakoa dela aipatzen dutelarik, horiek baino etorkizun hobe eta batez hurbilagoa edukiko ote dugu euskaldunok.

Reaganen etorreraren aurkako ekintzak nonnahi

YANKIEN lehendakaria Estatu Espainolera datorrela eta kaleetan dabilen kanpaina ez da bromakoa. Euskal Herriko kaleak estaltzen dituzten afitxak aipatu beharrik ere ez dago, Reagani Carrerorena norbaitek «gertatzea» proposatzen duen EMKren txarteletik hasi eta multinazionalen kultur sinbolo diren Rolling Stones-en ikurra erabiltzen duten EEkoenganaino, gauza pintoreskoak ikusi bait litezke.

Granadako Diputazioak «persona non grata» izendatu omen du, eta gure artean berriz aspaldiko partez zerbaitetan bat datoz EE eta HB, Irungo udalean Reaganen aurkako akordio bat atera dute-eta aurrera.



Angel Sukia zaldibitarra Woytilaren kardenal eskuindar berria

WYTILA Aitasantuak, Eliza eskuineratze bidetik, Sukia apezpiku Zaldibitarra egin du kardenal, kargu hori daukan bigarren euskalduna delarik. Lehenago Etxegarai Ezpeletarrak zuen postu hori bereganatua.

Kardenal egin baino hilabete lehenago zen gora-behera piztua Zaldibian. Hango udalak, HBkoa osorik, aspalditik udaletxean zeuden erretratu zaharrak kentzea erabaki zuen, horien artean Sukiarena eta Francoren denborako alkate batena, Iztueta idazle antzinakoarena eta «Zaharra» etakidearena leku airosoagoan jarriaz. Orain ezinegona Zaldibiko kristauen artean... Ongi esplikatatu beharko diete ezkertiarrek Sukiak istilua franko eduki zuela apaizen batekin, meza euskaraz eman nahi ez zuelako, Sukiak alegia. Haiek garaiak.

ETA militarren mehatxua Mediterraneoko turismoaren aurka

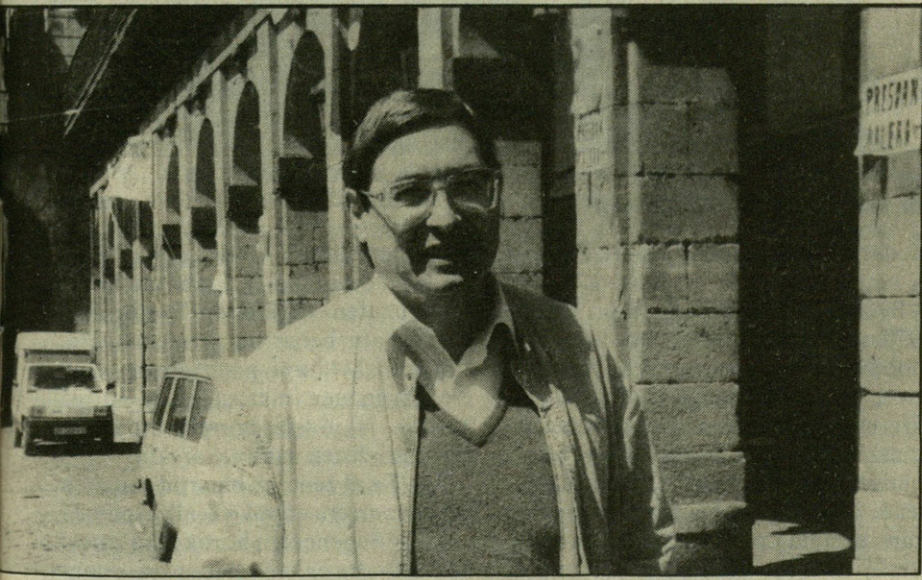
JADANIK egunak badituen berri horren komentarioak dira interesgarri. PNVko Azkarraga senatoreak ETak uda baino lehen negoziatu nahi duela proposatu du, adibidez, hainbeste hilabeteren aurretiaz mehatxua botatzea hola interpretatuz, eta Estatu Espainola emigrazio leku bihurtuko dela iragarri Bandresen.

Beste komentariorik ere egin daiteke, dena dela. Errefuxiatuei bizimodua zailtzeko bidean, GAL eta ETA berdinak direla erakusteko bidean, Iparraldeko turismoa kolpatzea ere erabili dela Parisek iheslarien aurkako neurri gogorrak hartu zitzen eta eskuinaren erreazioa bilatuz. Urte betez turismoa izorratzeak berriz kolpe gogorra suposatuko lioke Espainiari.

Maiatz aurretik mehatxua pasatzeak kanpaina benetan doala esan nahiko luke horrela. Tour operator deitzen direnek, bidai antolatzaileek, neurriak oso garaiz hartzen bait dituzte.

EPKko Ignacio Latierro, Carrilloekin PCEn egurtua

«KOMUNISTOK ASPALDI NOZITU GENUEN BERRITZAILEEN KRISIA»



Euskal Herriko politikagintza duela urte batzuetatik honuntza segitu dutenek ezagutzen dute Ignacio Latierro, eta seguru «pece-ro» kalifikatiboa bururatuko diela, jadanik erabiltzen ez den arren. Latierro da PCEk gure artean duen gizon publiko nabarmenena, EEruntzako desbandadak bere bidean mogitu ez zuena, Santiago Carrillok oraindik alderdian duen zutabeetako bat. Abertzaleak eta «sukurtsalistak» garbi banatzen ziren garai ez-autonomiko haiek oroiterazi dizkigu batzuek Estatu Espainola izendatzen duguna beldurrik gabe España deitzen duen Ignacio Latierrok.

ARGIA.— Carrillo dela, Gerardo Iglesias dela, badirudi oraingoan zuen artean daramazuen gerra horrekin komunismo espainiarra hondoratzea doala. Egia da PCE barruko tirabirak gaurkoak ez direla, baina azkenaldiko honek marka guztiak hautsiko ditu.

Ignacio Latierro.— Krisi hau ez da orain sortua. 1981 aldean azaldu zen lehendabiziko aldiz, eta garbiena Euskadin ikusi zen gainera. Alderdia-ren hemengo zuzendaritzaren zati bat Euskadiko Ezkerrarekin joan zen eta Espainian solidaritatea jaso zuten gero «berritzaile» edo «renovadores» en solidaritatea jaso zuten. Horren sus-traian eritzi hau zegoen: alderdi komunistek beren zentzu historikoan ez dutela balio gaur egun eta «ezker berri»ko alderdiek hartu behar dutela beren lekua.

A.— PCE bezalako alderdi finkatu batean holakorik suertatzeko arrazoi-ren bat egonen da...

I.L.— Bi kausa elkartzen dira nire ustez. Bata egoera orokorretik dato-rrena: kapitalismo aurreratuko he-rrietan aldaketa sozialen aldera aurre-ra egiteko zailtasuna, inperialismoa eraso gogorrean ari den garai batean. Eta ereduaren arazoa dago bestetik, he-rri sozialistek barruko kontraesan go-gorak agertzen dituztela. Arazo oro-kor bat da, ideal komunistaren krisia, baina Espainian ondorio oso zehatzak ditu.

Hemen guk indar demokratikoen kolaborazioa aldarrikatu genuen, de-mokrazia sendotu eta sakontzeko, agintzen jarraitzen diren botere fakti-koei libertate eta demokrazia puskak kenduz. Gure asmo hori menperatu egin dute, irtenbide bipartidista bat inposatu dute eta demokrazia kont-serbakor bat, non ezker moderatua eta eskuin kontserbakorra alternatuz joango bait diren.

Guzti hori bazegoen 81ean eta or-duan gertatu zen PCE barruko lehen krisia, militante batzuek alderdiaren beharra planteiatu zutenekoa. Borro-ka gogorra izan zen, baina zuzendarit-zak irmo erantzun zuen gehiengo ba-tean. Hori bai, kostua oso ikusgarria izan zen: Batzorde Zentraleko sei par-taide botatzea, Madrilgo kontzejalena etabar.

Hala ere arazoa ez zen alderdi barrukoa, eta kontzertazio demokratikoaren politikari eman zioten jipoia 82ko urriko hauteskundeetan nabaritu zen.

A.— Sozialistak garaipenera eramán zituen hauteskunde haiek zuentzako trajeriabat izan ziren.

I.L.— Oso erresultatu txarra egin genuen eta barruan ere astindu haundia egin zuen, Santiago Carrillo bera dimititzera eramánaz. Baina okerrera izan zen 83ko udaberrian egindako analisisan krisiaren sakoneko arrazoiak aztertzeke ordezt metodoen kritika baino ez zela egin: espulsiioekin zuzendaritzak eramán zuen jokabide gogorragatik salaketak eta beste.

Nola edo hala alderdiaren kontra egon zen jendeari arrazoin ematen zitzaion horrela, alderdiaren likidazio saioen kontra gogor ahalegindu zen zuzendaritzari. Carrillo barne, arrazoina kenduz. Hor ireki zen berriro krisia, eta azken bi urteotan hori sakonduz joan da, sasi-berritzaileak atzeko atetik nagusitu direlarik. Eta konberjentzia proposamenak burutzen du dena.

Ez ahaztu proposamen hori Katalunian komunistok jasandako hondamendiaren ondoren datorrela. Alderdiaren zuzendaritzak hango hauteskundeetan zituen jarriak bere itxaropenak: komunisten erresultatuak beti onak izan ziren han, PSUCek han alderdi moderno baten itxura eskaintzen zuen, gainera «prosobietiko» edo dogmatikoak kanporatuak zituen, kanpainan Carrillo bezalako figura historikoak alde batera utzi ziren berrikuntza itxura gehiago emateko... Eta hala ere frakasatu egin zen. Hor ere, arrazoinetan arakatu ordezt PCE siglek huts-hutsean ez dutela saltzen ateratzen da, beste adornoz hornitu behar dela.

A.— Ez du iresteke erreza izan behar denbora gutxian milioi bat boto galtzeak. Oso denbora gutxian pasa zarete politikan protagonismoa izatetik ia deus ez pintatzera.

I.L.— 1977tik aurrera gure alderdiak hauteskundeetan erakutsi duen jokabideak egoera orokorrearekin zerikusirik badu. 1977ko gure erresultatuak ere onak ez ziren, antifrankismoan eduki genuen protagonismoa ez zuten azaltzen. Baina gauza bat erakusten dute: aldaketa Espainian erreformaren bidetik eta ez hausturarenetik abiatu delarik, gizartearen aldaketa

«HBn Euskadiren aurrerapenerako dauden energiak askatzeko, nazionalistek eta ez-nazionalistek onartutako markoa ametitu behar dute»



Ignacio Gallegoren jendearekin itxaropenak ditu Santiago Carrillok, eta baita Euskal Herriko hainbatek ere.

moderatu baten aldeko jarrera dagoe-la.

Bi milioien inguruan ibili ginen 1977an, baina antifrankista izan eta mobilizatu zen jendetza adierazten zuen. Areago, lehenagotik ere baziren gizarte espainolaren joera sakonak azaltzen zituzten datuak: 76ko Erreferendumean, Suarezren erreformarenean, parte hartze maila oso haundia izan zela, eta oposizio guztiak proposatzen genuen abstentzioa oso apal geratu zen.

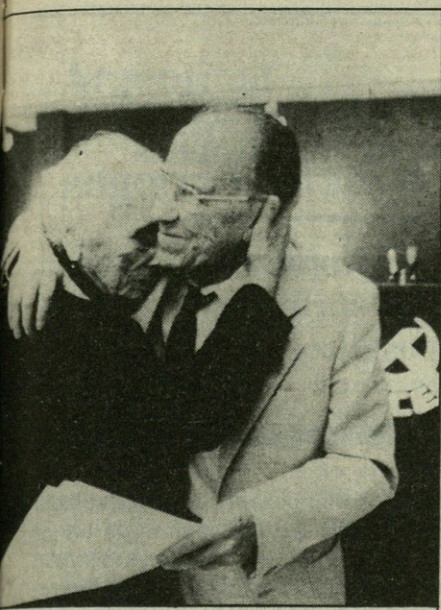
Baina aldi batean gure alderdia hazi egin zen, eta hori agertzen da bigarren hauteskunde demokratikoetan. 1979an bi milioiak gairitu egin genituen, diputatu gehiago lortu, eta Espainiako gizartearen gure eragina haunditu egin zen. Bi gauza gertatzen dira ordea hortik aurrera: eskuina benetan berregituratzen hasten da, bere helburua demokraziak aurrera egitea inposibilitatzea delarik, demokrazia kontsebakor bat estabilizatu eta alternantzia bipartidista inposatuz, PSOE-

ren laguntzarekin. Horretarako Suarez hondoratu eta PCE ahuldu beharra zeukaten. Otsailaren 23 hura ere hor kokatu behar da, jendeari gerra zibilaren beldurra piztu eraziz. Guk ere ez genuen martxa horri aurrea hartzen jakin eta horrela aurkitzen gara sozialisten garaipenarekin.

A.— Ez al zenuten bipartidismoaren aukera aurrera aterako zenik espero?

I.L.— Bagenekien hortik joko zutela baina kontra egiten saiatu gara, oraingoz irabazi badigute ere. Bipartidismoaren arriskua ez da indar iraultzaileak baztertea bakarrik. Gainera Espainian horrek sakonean ditugun arazoak konpondu ezina dakar. Gaur sozialistak eskuinaren politika egiten ari bait dira ez da beste sozialista europarrak baino eskuindarragoak direlako. Trantsizioa egin den moduaz gain inperialismoaren eraso erreazionarioa dago, eta politika sozialdemokrata bat aurrera ateratzeko ia tarterik ez dago.

Espainian bipartidismoa indarrean dagoen arren horren haustura sinto-



Santiago Carrilloekin historia egin du Dolores Ibarruri «Pasionaria»k, eta gaur egun falta de riego nozitzen omen du.

mak nabaritzen dira, baita PSOE barruan ere, Nicolas Redondorenak erakusten duen bezala.

A.— Zuen krisia ez al dugu eurokomunismoaren krisi orokorrago baten barruan kokatu behar?

I.L.— Gauza batez ez da zalantzarik: 1976-77an «eurokomunismo» kontzeptua hedatu zenean, ez guk inbentaturik hain zuzen, urte haietan European imperialismo amerikanoagandik autonomia haundiagoz lan egiteko posibilitateak ikusten ziren. Egia da politika horrek atzerakada gogorra jasan duela azken urteotan, eta hor barruan gaude gu ere.

A.— Ignacio Gallegok sortutako esizioak ze tamainatako papera betetzen du PCEren oraingo krisian?

I.L.— Horren sorrera ere Katalunian ematen da. Han «prosobietiko» deitzen krisia benetan serioa izan zen, eta ez da kasualitatea krisi hori Katalunian suertatzea, hain zuzen sasi-berritzaileek alderdiaren zuzendaritza hartu duten lekuan. Eta 80-81ean Espainian berritzaileen buruzagitza Roberto Lertxundirekin batera Antoni Gutierrezek eraman zuen. Eta ideal komunista alde batera uztean ezin dituzte alderdi barruan mantendu komunismoa era ortodoxoago batean ulertzen dutenak.

Oinarritzko faktore horretaz gain beste bi ere badira. Batetik, kanpotik norbaitek eskua sartu duela nabarmena da, eta hori Espainian etengabe gertatzen da 68an Varsoviako Tratu-

koak Txekoeslovakian sartzea kondenatu zenetik. Alderdi komunista menpeko bat egiteko saioak egon dira. Eta Katalunian gainetik nazio eta hizkuntz arazoak ere gaineratzen dira, hau intuizio modura esaten dizudan arren. PSUC alderdi nazional katalan bat izan da beti, eta bi hizkuntzak integratzeko zailtasunak izan ditu, gaztelania-hiztunak integratzeko arazoak hain zuzen.

A.— Baina P.C. edo «Pece-punto» izenez beste alderdi bat sortzera auzartu direnak ez dira Kataluniara mugatu.

I.L.— Alderdian beti egon da kultura tradizionalako jende sail bat, baina ez zuten arazo gogorrik sortu zuzendaritzan eta buruzagien nortasun komunistan konfidantza zegoen neurrian, nahiz eta batzuetan beraiek ongi ulertzen ez zituzten erabakiak hartu. Prosobietiko edo dogmatikoen jokabideak arriskua sortu du zuzendaritzarenganako konfidantza galdu denean, buruzagien komunismoa sektore batetik zailantzan jarri denean. Ignacio Gallego bera alderdiaren zuzendaritzan egon da urte luzeetan, baina ateratzeko aukera ikusi zuen buruzagi ekipo berriaren aurrean.

A.— Orain aldiz, zuzendaritzaile militanten soil izatera makurtu duten Santiago Carrilloren aldekoek Gallegoren alderdikideekin konberjentzia bat egin nahi duzuela dirudi.

I.L.— Egia esatera, «konberjentzia» hitza ez zait batere atsegin, azken denboretan erabiliegia dago eta. Baina ene eritzi pertsonala emango dizut. PCE berreraikitzea ezinezkoa da sektore horretakoak kontutan hartu gabe. Baina zehazki leninistak agertzen ez diren sektoreak gureganatu gabe ere ezin da eman prozesu hori. PCEren berreraikitzea 70. hamarkadan egitea lortu genuen hartatik etorri liteke: alderdi bat zabala baina marxismo iraultzailearen barruan.

A.— Zerorrek aitortzen duzu Alderdi Komunistaren izatea bera dagoela auzitan. Epe laburrera ikusten al duzu PCE berriro indartzeko posibilitaterik?

I.L.— Epe labur hori nola zehazten den ikusi behar da. 1986ko hauteskondeez ari bazara, oso eszeptiko izan, beste erremediorik ez dugu. Orain, plano globalago eta orokorrago batean, gaurko munduan, Mendebaldeko gizarteetan, azken urteotan baino baldintza garbiagoak daude alderdi komunistak izan daitezen. Batetik in-

perialismoa duela urte askotatik eza gutzen ez genuen tamaina batekin ari da erasoka. Kapitalismoa? a biluzirik agertzen da 60. hamarkadan edo 70.ean ezagutu genuena baino. Neokapitalismoaz mintzo zitaizkigun orduan, kontsumo gizarteaz, gizarte integratuaz, langilegoaren suntsitzeaz...

Gerraosteko sozialdemokraziaren zutabeetako bat izan den asistentzia sozialari aurrez-aurre ari zaizkio erasoka. Langilegoaren lorpen sindikal klasikoak, kontratazio kolektiboak kasurako, ezabatu egin nahi dira. Irauteko aberastatun haundiak deuseztera behartua dagoen gizarte sistema bat dago krisian. Eta hor alderdi komunistak beharrezkoak dira.

A.— Orduan, PCEren krisia usteltze prozesu baten ondorioa da soilik ala bi estrategia daude?

I.L.— Bi estrategia daude, bai, nahiz eta oso garbi adieraziak ez dauden. Batetik, krisiaren haundiaren aurrean iraganean babestera jotzen duen taldea dago. Gallegorenak eta beste. Beste sektore bat, gaurko PCEko zuzendaritzan nagusi dena, etorkizunari begira sakonean proiektu politiko garbirik gabe ezkerreko espazio baten atzetik dabilena. Hirugarren estrategia zera litzateke: komunismo espainiarraren eta europearraren arazoak kapitalismoaren krisi internazionalan kokatu eta eraketa eta mobilizapen elementuak bilatzea. Baina ez da egoerari begiratzea bakarrik, komunismo espainola ez da gaur goizekoa eta urte luzeetako hazia dago hor ereina. Horregatik hori PCE barrutik lortu behar da, ez aldamenetik.

A.— Zuen alderdiko berritzaileek mugimendu sozialekin kontatu beharra aldarrikatzen dute eta antzeko gauzak entzuten ditugu ultra-ezkerreko alderdietan ere.

I.L.— Euskadin badago adibide on bat. Bapatean, krisiaren aurpegi nazional euskalduna ikusi denean, bere industriaren desmantelamentuarekin, indar ezkertiar guztiak bildu gara euskal industria salbatzearen alde. Beren erreibindikazio ekologista eta naturalizatetik ezagutzen genituen taldeek ere prioritatea lanpostua salbatzean jarri behar izan dute. Beti bezain garbi dago kapitalismoaren kontraesan nagusia produzioren harremanetan ematen dela. Horrek ez du kentzen kapitalismoaren fase honetan protesta elementu asko gertatzearen inportantzia. Baina gu alderdi politiko bat gara, ez mugimendu sozial bat, eta gizarte ere-



«Peceroak» Euskal Herrian zer bait baziren garaietatik ezaguna da Ignacio Latierro, parte zaharreen liburudenda bat duena.

du bat defenditu behar dugu, langilegoarena, mogimendu sozialek ez dutena.

Dena dela, mogimendu sozialei eskaini beharrezko arreta askotan berri-keta besterik ez da. EPK mantendu nahi genuen hori bizkarreratzan ziguten Euskadiko Ezkerrara pasa nahi zutenek, mogimendu sozialekin lotzeko ahalmenik ez genuela. Baina esz-ioaren ondoren ez dut uste EEK ere mogimendu sozial horien artean eragin haundirik duenik.

A.— EErekiko konberjentzia aipatzen duzunez, mintza gaitzen EPKn gaur egun bizi duzuen egoeraz.

I.L.— Esan behar dugu berritzaileen krisia duela urte batzuk jasan genuela Euskadin, eta horiek EEra joan ziren. Geroztik EEK eraman duen dinamikak arrazoina ematen digu, dudarik gabe. Hiru urte pasata gero, zein da erakusten duten balantzea? EPKkoak EEn sartzean nazionalisten eta ez-nazionalisten arteko zatiketa historikoa gaindituko omen zela zioten, eta baita sozialisten eta komunisten artekoa ere. Aldiz, EPK asko ahuldu da, mili-

«Roberto Lertxundi zen nik Euskadin eta Espainian ezagutu dudana militanterik carrillistena»

«1979tik aurrera eskuina berregituratzen hasi zen, demokrazia kontsebakor bat eta alternantzia bipartidista inposatuz»

tante kulfikatuak galdu ditu, hauteskundeetan bere eragina jaitsi egin da, eta EEK aldiz ez du deus ere irabazi.

A.— Zer pasa zitzaizuen, zuen artean oso estrategia ezberdinak zeudela?

I.L.— Bueno, alderdi guztietan daude beti tendentzia eta sentsibilitate ezberdinak, baina garai onetan horiek aberastu egiten dute mogimendua. Garai zailetan ordea hortik etorri ohi dira etendurak. Hala ere, EPKn alde z aurretik ez zegoen zatiketarik. Areago, esango dizut Roberto Lertxundi zela nik Euskadin eta Espainian ezagutu dudana militanterik carrillistena, eta bera joan zen EEra pasa zen zatia- ren buru gero.

Tiroak aurretiko zatiketarik ez doaz, hauteskundeetako beherakadak eraman zuen militante sail bat EPKk lekuri ez zeukala pentsatzera, ezker berriko alderdiak bultzatzen behar zirela, eta Euskadin gainera alderdi nazionalista batekoekin joan behar zela; ez ahaztu 80ko autonomikoetan estatu mailako alderdiok historia osoko erresultaturik apalena lortu genituela.

Lau urte geroago ikusi dezakegu EE ez dela inolako konberjentziarik izan, inork ezin du esan horiena marxismo iraultzaile baten antzeko ezer izan daitekeenik. Alderdi nazional gisa finkatzeko ordez presaka batean sozialademokraziara jo du, eta organikoki PSEekin elkartu ez badira PSOEk eraman duen politika autonomiko irentsezinagatik izan da.

A.— Norekin elkartu zaitezke hemen zuen bide politikoa?

I.L.— Eskakizun zehatzetan jende askorekin, eta Autonomi Estatutoaren defentsan baita PNVrekin ere. Orain, euskal politika dagoen bezala ezin da inolako konberjentzia organikorik planteatu, ezta elektoralik ere. Horre-

tarako behar bezain hurbil ez daukagu alderdi bat ere, eta gainera gu ere ez gara partenaire oso atseginak. Nahiko urrun egonik ere EErekin dirudi erre- zuna ulertzea, baina horiei botoak eman baino kendu egingo genizkieke.

Esaten dizut, eguneroko lanetan edozeinek geundeko prest. Ikusiko dugu Nicolas Redondorena esate batarako zertan bukatuko den.

A.— Sindikalgintzaz aparte, beraz, ezin duzue zuen alderdia zabaltzean ilusio haundirik egin. EErekikoa zeuk aipatu duzu, eta HB berriz...

I.L.— Ez da posible. Onbre, HBren aldean Euskadiren aurrerapenerako indar inportanteak badaude. Baina energia horiek azaldu daitezten gauza asko gertatu behar dute, eta batez ere: Euskadiko marko politikoa establi- zatu egin behar du. Nazionalistak di- renen eta nazionalista ez garenok onartutako marko politiko bat. Hortik pasatzen da Euskadiren etorkizuna. Estatutoak markatzen duen marko hori denok onartzen ez dugun bitar- tean, nazionalisten eta ez-nazionalis- ten borroketan jarraituko gara, baita langilegoan ere. Euskaldun izatearen ikuspegi eksklusibista batek lotzen du, Euskadi independente, batu, sozialis- ta eta euskaldun baten alde ez dago- na euskaldun ez dela eritiziz, eta radi- kalismo horren agerpen nagusiari, te- rrorismoari, lotua dago. Eta horiekin ezin dugu kolaboratu, eguneroko zen- bait borroketan ez bada: Euskalduna, Reaganen etorrera...

A.— EMKrekin?

I.L.— Herri Batasunaren apendiz- e bat dela uste dut, ez dut uste komunis- moaren tradizioan dagoenik ere. Be- har bada gauza zehatzetan gehixeago koinzidituko genuke LKirekin.

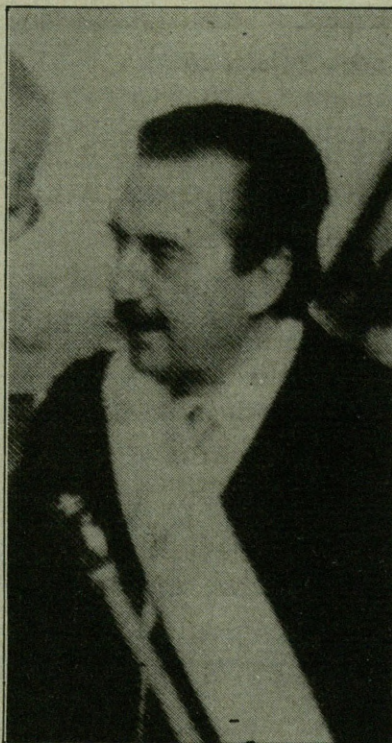
Iñaki ZUBIONDO

Argentina: Alfonsín-ek bide gogorra hautatu du

Dirudienek askok besterik espero zuelarik, Alfonsín-ek, apirilaren 27an Maiatzaren plazan eginiko diskurtsoan, herriari sakrifizio gehiago egin dezan eskatu zion.

Ezker-eskoin alde guztietako taldeak agertu ziren plaza horretara, zereingatik Argentinako egoera ekonomikoa oso larria bait da, eta denek ustea omen zen indarrak batu beharko zituztela. Baina Alfonsín-ek ez dio zenbaiti pozbiderik eman, eta peronistak, intransigenteak eta komunistak plazatik atera ziren presidentea ekonomiarako neurri berriez hitz egin hasi zenean.

Hitz bitan, gerra-ekonomiaren beharra azpimarratu zuen, epe motzera bizi-kondizioetan hobekuntzarik itxadotea alperrik izango zela, eta batailarik garrantzitsuena inflazioaren kontra planteiatuko zutela.



Alfonsín-ek betikoei pagaraziko diela, kexu da oposizioa.

Nigeria, India: nazio arteko enfrentamenduak

Nigeriatik aste honetan izugarritzko hilketen berri iritsi zaigu. Estatu honen iparraldean bizi diren musulmanen talde batzuk altxatu dira, polizia-aren atxiloteta batzuk zirela-ta, eta argibide gutxiko enfrentamenduetan ehunen bat lagun hilik gertatu da.

Are ilunagoak —ez bait da erraza!— dira Indiako Guayarat-eko Estatuan suertatu direnak; nonbait gobernuak Estatu horretako gutxiengo etnikoei lana eta eskola ematearren zenbait ahalegin egin du, eta horrek beste batzuren protesta erakarri bide du, ondorioz gutxienez 54 pertsona hil direlarik.



Irak-ek ez dio gerra kimikari ukorik egin nahi

Irak-ek berriro kimikoak erabiltzen ditu

Irak-ek Iran-en aurka egiten duen borroka entendigaitzean arma kimikoak erabiltzen zituena ez da atzo goizeko kontua; izan ere iaz ongi garbi erakutsi zen gas lanjeroso batzuk utzi zituztela erortzera irandar soldaduen gainean.

Aurten, gerraren birgogortzearekin, berriro erabili dituzte, hala egin du behintzat salaketa Estatu Batuen Erakundeak; erakunde honek irakiarrei gogoratzen die Ginebrako 1925eko deklarapena bete beharko luketela, zeinak arma horien erabiltzea debekatzen bait zuen.

Timor: FRETILIN berriz negoziaketa eske

Ekialdeko Timor-en 1975etik hona indonesiar inbasoreen kontra borrokan aritu diren FRETILINeko gerrilariak entrebista batetan esan dutenez, armak bertan behera uztea eta negoziatzera jartzea dira beren oraintzeko proposamenak irlan bakea egon dadin.

Entrebista horrexetan bi datu interesgarri eman dituzte frontekoek, beldurgarria bata, esperantzagarria bestea; aurrena, 10 urte honetan gutxi gora-behera 250.000 pertsonaren asesinatzea salatu dute (kontutan izan, 800.000 lagun bizi direla irlan); bestea berriz zera da, lurrez irlaren %70a kontrolatzen dutela; zazpi bat mila gerrilari aritzen omen da mendialdeko borrokan.

madaren behaketa postu baten aurka. Bik bakarrik egin zuten eztanda, eta ez zen biktimarik izan, baina mugadun Armagh konterri guztian kontrolak eta miaketak ugaritu ziren, polizibueruek grabetzat jotzen bait dute atentatu berria.



FRETILINek hilketak masiboak salatu zituen.

Irlanda: IRAk morterazoka eraso

Joan den larunbatez IRAk zazpi jaurtigailu bota zituen britainiar ar-

Sudan-dik esperantza gutxi

Estatu kolpe amerikarra

Ilusiorik ez, ia lehen-lehen momentutik, Sudan-en gertatu den kolpearekin Estatu honetako egoera larria garrantziko zerbaitetan aldatu dadin. Numeiry-k denbora gehiegi zeraman, hanka-sartze gehiegi eginda zeukan, eta han inolako iraultzarik gerta baino lehen, amerikarren konfiantzazko beste norbaitek heldu behar zion botereari. Eta halakoak omen dira iritsi berri diren jenerala eta bere lagunak, oso amerikarren aldekoak alegia.

Numeiry-k hamabost urte egin zituen Estatuaren buru. Estatu hau, Sudan, Afrikako handiena, 22 milioi lagunekin, milioi bat errefuxiatuekin eta seirehun bat triburekin, oso egoera sozio-ekonomiko negargarrian aurkitzen da. Nahiz eta sekulako aberastasunak izan bere lurretan, munduko Estaturik pobreenetakoa da. Izan ere aberastasun horiek ez dira lantzen, nola lantzerik ez dagoelako, eta mendealdeko eta arabiar munduko aliatuak ez direlako horrekin axolatzen, zeren berehalako irabazirik ez bait lukete aterako.

Afrika gehiena jotzen duen gaitza, gosea, indarrean sartu zen Sudan-en orain dela urte batzu; datuak, Etiopiatik heldu zitzaizkigun bezala, berandu ari zaizkigun heltzen Sudan-etik ere. 4 milioi lagunek beren bizilekua utzi behar izan omen dute jadanik, eta gosea, gradu desberdinetan, hamabost milioik pairatzen dute.

Numeiry-k luze iraun

1969an, Sudan-go Alderdi Komunistarekin zeukan aliantzari esker, Numeiry-k boterea eskuratu zuen. Berehala saiatu zen besteak alde batetara utzi eta bere diktadura finkatzen.

Hala, bere partidua sortu zuen, Sudan-go Batasun Sozialista, eta gaintzeko denak odoletan itoarazi zituen. Oposizioa laster altxatu zitzaion, eta 1971an lehendabiziko kolpe saioa abortatu zuen; urte berean Komunisten idazkari orokorra ere afusilatu zuten, eta milaka beste komunista eta sindikalista.

Harazkero Numeiry botatzeko beste hamabost bat saio izan da; errejimena errepresioari esker bizitu da. Sudan laguntzen zuten amerikarrak eta mendealdeko beste aliatuak akusatutik gelditzen ziren.

Baina hori problematikaren parte bat besterik ez da. Handiena beste hau



Hegoa ala ipar, ez da bat ere berdina.



*Sewar Al-Dahab,
jeneral disziplinatua.*

izango da, alegia, aspaldidanik ari zitzaizkiola Sudan-i milioiak ematen eta hura hondorik gabeko zuloa gertatzen zitzaiela. Eta ez zirudiela urteak pasata gosea, inflazioa, korrupzioa eta hegoaldeko errebelioa onera bideratzen zituenik.

Azken urteetan gainera Anai musulmanekin paktua egin zuen eta lege gogorra aplikatu, esan nahi bait da, hirurogei beso moztuarazi zituen eta alkohola galerazi, besteak beste jakina.

Bere aurkako ambientea nabaritzen zen. Baina amerikarrek, beste alde batetik, oso eskertsu onartzen zuten, zeren Numeiry-k Etiopiaren arazotan oso beren gustora jokatzen bait zuen, batipat etiopiar *falashen* Israeleratzea antolatu zuelarik.

Ez zegoen, egiaz, inolako etsaitasunik Numeiry-rengana. Gertatzen zena lehen aipatu duguna da, zera, beldurra halako egoera gorrian herriak gehiegizko itzukia eman nahiko ote zuen, iraultzari beldurra, eta hori garaiz moztu beharra zegoen.

Baina nora joko orain

Barneko ikuspegi batetik, berriz, ikusten dugu kolpea emandako militarrek betiko «nazioa arriskuan dago»-ela erabili dutela. Numeiry kanpoan zela eman dute kolpea, eta gero, ustez beste inoiz beste inon gertatu ez dena, baztertutako buruzagiak baztertu duenari zorianak bidali dizkio telegrama batez.

Denak bide dira kontentu, baina han ez da kasik ezer aldatu, eta ondorioz seguru aski Sewar Al-Dahab-ek

lehenagoko problema berak izango dituela. Gosea, aurrenik. ONU izan zen Sudan-en laster 15 milioi lagun gose gerta zitezkeela iragarri zuena; kontutan izan Uganda, Txad eta Etiopiatik hara joandako beste milioi bat lagun dagoela. Eta hegoaldeko gerra, bigarrenik, botere berria ere ez duela ezagutuko jakinarazi duena.

Numeiry-k ez dio, ez, Sewar-i panorama gozorik utzi. Etorkizun gozoa, jakina, etor liteke, gauzak erradikalki aldatuko balira. Horren alde saiatzen diren sudandarrak, ordea, beti ere isilpetik, legez kanpo, aritu beharko dira.

Buruzagi berriek, beren aldetik, amerikarrak pozik uzten nahiko lana daukate; oreka zaileko eskualdea bait da hura: kontuz ibili behar egiptiarrekin, libiar eta etiopiarrekin ez horren kontuz baina pasatu gabe...

Pablo Sastre

Reagan Europara datorrela-ta

Ez lerrotzea, European ere

Azkenean, heldu da Reagan, Europara, bere Europara, bere lagun leialei bisita egitearren.

Duela egun batzu Varsoviako paktua beste hogeitaz luza zuten. Ekialdekoak bolada batetarako prestatzen dira, eta mendebaldekoek beren aparatu militarrek indartzen dituzte.

Horiexek dira bi bloke nagusiek azken egunetan eskaini dizkiguten berriak.

Munduarien parte honetan, amerikarren estrategiapean bizi behar omen dugu. Estrategia horretan, aldiz, puntu bat besterik ez gara. «Euskaldunak? Ja, ja, ja!», esaten duelarik imajina dezakegu amerikarren presidentea edo haietako bat.

Sobietarren blokean biziko bagina, zer izango ginatke? Puntu bat beti ere.

Hau al da, bada, gure ebiteazineko patua? Agian bai, txiki bait gara, eta dezisio handiak eltze handietan egosten dira.

Orduan, goraipatzen dugun autodeterminazioak, balio al du zerbaitetarako?

Segun. Mundu guztian barrena autodeterminazioaren dinamika inposatuko balitz, orduan bai, tortilari buelta emango bait genioke.

Menpekotasunaren dinamika inposatuz gero, edo-ta (probableago, noski, menpekotasuna ez bait da betirakoa, hori garbi dago) gure askatasun prozesua aurrera doala gerra totala sortuko balitz... bueno, orduan tortilari ez, hori tristuria.

Baina autodeterminazioak inposatu behar du. Eta gaurregun neure ustetan munduan autodeterminazioak izen propio bat dauka: ez-lerrotzea.

Ez-lerrotzea batzuek ez-lekutzea interpretatzen dute. Neutralidade purua, ez inoren alde, ez inoren kontra, inorekin ez (sinplifikatuz).

Ez zait hori gustatzen; gu nonbait bai gaude eta norabait bai goaz.

Euskal Herriaren interes nazionalak Estatu Batuen kontra daude; ezin dugu munduan zehar milaka injustizia burutu dutenen alde egon. Eta ez daude Sobietar Batasunaren kontra, hauek beren askatasunaren alde borrokatzen ziren herri asko armatu bait dituzte.

Ez-lerrotuak, baina ez ez-axolatuak; eta munduarien problemak asko interesatzen zaizkigu, eta horien alde eta haien kontra gaude gainera.

Orduan, zer ote da ez-lerrotzea? Nahi-ta-ez honekin nahiz harekin ez egon beharra. Guk bide bat ireki behar dugu. Eta lagun batzu izango ditugu, noski, baina laguntzen diguten neurrian izango ditugu lagun, eta beti gure interesak eta, ahal baldin bada, beste nazio zapalduenak gogoan ditugula.

Gutxi gora-behera hori pentsatzen dut nik.

P.S.

MADRILEKIKO DEPENDENTIZA EKONOMIKOA DELA-TA (III. ETA AZKENA)

Euskaldun askoren buruetan aurkitu, eta Balerearen artikuluan isladatu, egiten zen ideia, nire irudiz, okerraren kontra artikulutxo pare bat idaztean, banekien gaizki ulertua izateko arriskua nuela; gure «etsaien alde» (honela mintzo zaigu Balere nire baieztapen bati buruz) jokatzeko nuela agian leporatuko zidatela. Hala ere ustez, aztertokia eta aurkaria tajuz aukeratuak nituen. ARGIA gure txokoa da, etsaiek eskuharki enoratu egiten dutena; nire azterketez ez lirateke, bada, baliatuko eta «etxeko sua etxeko hautsez estali behar da» delako hari jarraitzen nintzaion. Bestalde Balere-rengan ekonomilari, pertsona eta adiskidetzat nuen ustea erabatekoa zen, eta beste zenbaitetan hain mingotsak izan diren eztabaiden giroa gurean zuzen eta aurreritziarik gabe irakurriko zela sinistuta nengoen.

Zerk bultzatu ninduen, bada, istilu honetan sartzeraz?

Garbi esango dut: gure burujabetzaren aldeko burrukan oker diren hainbat uste, mito edo dogma defenditzen jarraitzea epe luzera arras kaltegarri izan litekeela pentsatzeak. Hau da gure independentziaren aldeko arrazoiketa behar ez zen tokian ipintzen ari ginela ustea.

Lortu al nuen arrazoiketa hori erremuz aldatzea? Ezetzear nago. Ez dakit nire erruagatik edo egin zaidan irakurketa aldrebesarengatik, nik sekula aldeztuko ez nituzkeen jarrerak leporatu zaizkit.

— Honela hasten da Balere nire artikuluen kritika: «Artikuluari dago-kionez, ni beti, Trikuharrirengandik diferentziatuz, Euskal Herria osorik

hartzen saiatu naiz... bi Estaturen artean banatuta dagoena».

Barka ezazu, Balere, baina zure artikuluen aztergaia, bere izenburuak berak garbi asko adierazten duenez, «Madrilekiko dependentzia ekonomikoa» da. Alferrik ibiliko da irakurlea, zure «Egin»eko artikuluan Ipar Euskal Herriaz aipamenik txikiena bilatzen; Iparraldea ez da inon azaltzen. Eta bidezkoa da: zure aztergaia, Euskal Herriak Madrilekiko pairatzen duen nazio-zapalkuntza ekonomikoa bait da, soil-soilik. Horrek ez du inolaz ere esan nahi, Parisetikiko menpekotasun ekonomikoa ukatzen edo enoratzen duzunik. Nik, behintzat, ez nioke hori ez zuri eta ez zure «Egin»eko artikuluari ere inolaz ere leporatuko.

Nire artikulua zurea hartu zuen aztergai, eta zurea mugatzen zen eremura mugatu nuen nik ere nerea. Alferrik zabiltza nirean Ipar Euskal Herriaren ekonomi zapalkuntzari buruzko aipamen bila. Baina hortik ondorioztatzea nire nazio-projektua He-goaldera bakarrik mugatzen denik!

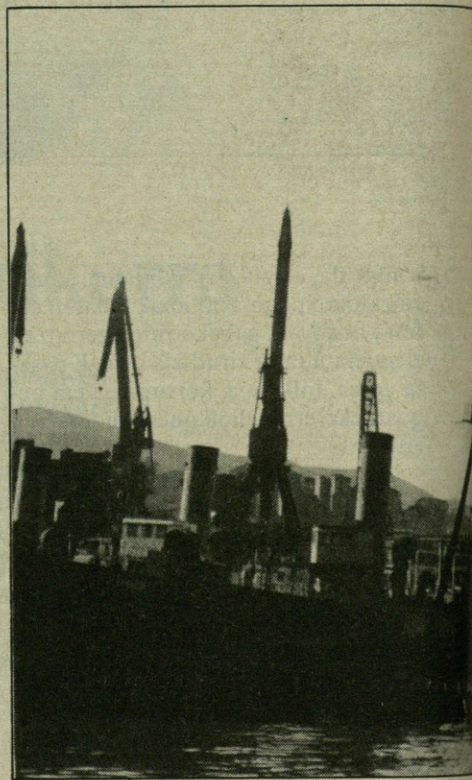
— Nire lehen artikuluan agertutako azterketari «tekniko» (Kasu! komatxoaren artean jartzen nuen eta) deitzea ere, ez zaizu batere ongi iruditu, edo zehazkiago esanda, ideologikoa iruditu zaizu. Hemen berririo ere, artikulua gaizki irakurri duzulakoan nago.

Ongi oihartzeko bazara, tekniko hitza komatxoaren artean jartzen nuen artikulua horretan. Zergatik? Fluxu publikoak neurtzen saiatzen diren lanak «teknikoak» izan ohi direlako. Zer esan nahi dut horrekin?

Fluxu publikoen emaitzez aritzen diren azterketa guztiek ondoko ezau-

garri hau izaten dute: Estatuak duen klase eta nazio-izaeraz abstrakzio egin ohi dute beti, eta Estatuak lurralde batetik bildu dituen diruak eta Estatuak egindako gastutik lurralde horri inputagarri zaion kopurua kuantifikatu eta neurtzera mugatu ohi dira.

Aztergileek ez dute kontutan hartzen lurralde horri inputatu zaion gas-tua lurralde horren nazio-interesetarako onuragarri edo kaltegarri den. Aztergileak ez dira arduratzen lurralde horretako klase eta nazio-interesez; horiek ekonomilari hauentzat arazo



«politikoak» dira eta haiek «tekniko» hutsak dira (1).

Ez dut uste asko azpimarratu behar denik, aztergile horiek bestela nahi eta aitortu arren, azterketa «tekniko» horiek ez direla azterketa teknikoak (kasu! orain komatxorik gabe), baizik eta maila horretan burututako azterketak berarekin ikuskera politikoa erantsita daramala. Hain zuzen ere, horregatik aitortzen nuen nik, nire lehen artikuluan egingo nukeen fluxu publikoen azterketa era «tekniko» batetan (nik neuk jartzen nituen komatxoak) egina izango zela.

— Zer axola zuen fluxuen saldo horrek gure burujabetza edo menpekotasun ekonomikoa frogatzeko? Garbi asko esaten nuen: deus ere ez.

Nire kasuan fluxuen saldoa positiboa irteten zen (gero ihardungo dut

horretaz). Baina argi uzten nuen horrek ez zuela esan nahi nazio-zapalkuntza ekonomikorik pairatzen ez dugunik. Ondoko hitzez azaltzen nuen hori:

«Horrek esan nahi al du (hots, guk beste eskualdeek baino gutxiago ordaintzeak) Madrilekiko dependentzia eko menpekotasun ekonomikorik ez dagoenik? Ezta hurrik eman ere» (nondik atera duzu, bada, adiskide, nire ustez Euskal Herria ekonomi aldetik dependiente ez denik?).

Hitz horiekin azaldu nahi nuena,

riek positiboak edo negatiboak izateak, ez duela nazio-zapalkuntza ekonomikoaren funtsa aldatzen.

— Fluxuen azterpidea arbuizaten baduzu (pentsatuko duzu agian), zertarako ihardun duzu horren luze horretaz eta zertarako alderatu dituzu Hegoaldearen eta espainiar lurraldeen fluxuen egoera?

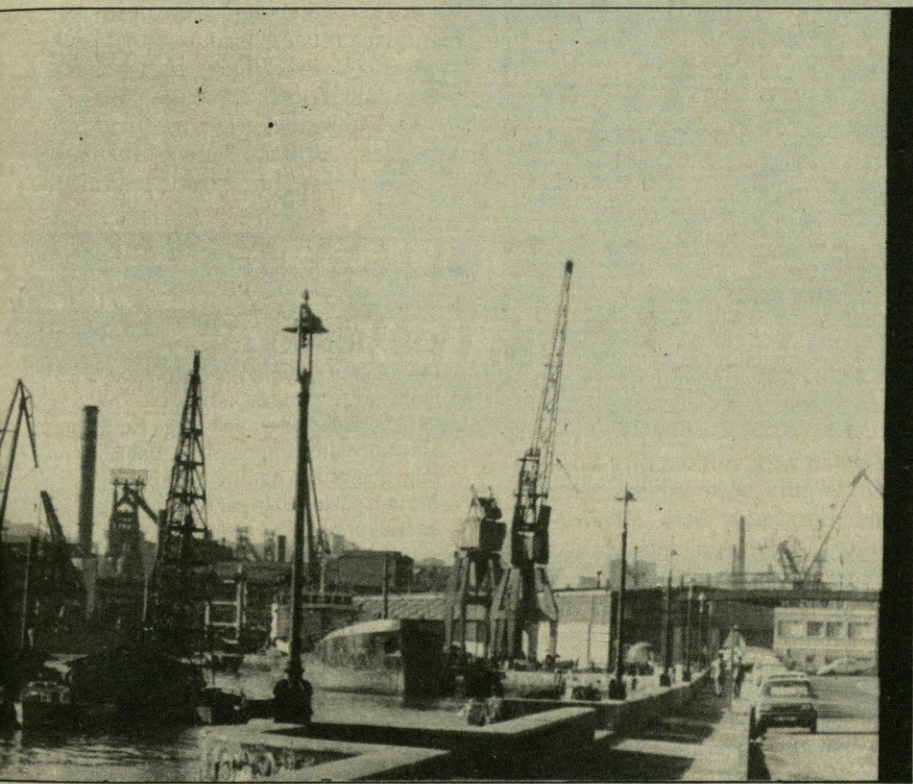
Bada, bi arrazoiengatik: lehendabizi, fluxu publikoen azterketaren bidez gure zapalkuntza ekonomikoa frogatzen ibiltzen direnak zein paradoxatara irits daitezkeen erakus-

ekonomi zapalkuntza aipatzeak ez du inondik ere esan nahi, haiena eta gurea alderagarri edo konparagarri direla uste dudarik. Aitzitik, nazioa garen aldetik, haien zapalkuntza eta gurea kualitatiboki ezberdinak dira. Ez da sekula nire asmotan egon menpekotasun hauek antzekoak direla aldeztzea: ez oraingo artikuluan eta ez aurrekoan ere (2). Hala ere, eskualde horien zapalkuntza ezjakinarena egitea, edo haiekin elkartzeko dugun premia enoratzea ez zait batere onuragarri iruditzen.

— Zuk eta nik desberdin ikusten dugun beste puntu bat fluxu publiko horien emaitza da. Nire ustez, Estatuak egiten dituen gastuetatik guri inputagarri zaiguna handiagoa da, hemendik biltzen duen diru kopurua baino. Zure eritziz, aldiz, zeharo bestela gertatzen da.

Izan ere, nire artikuluan kauntifikaziorik ez neukala neronek aitortu arren, ez zenuke inola ere pentsatu behar gai hau aztertua ez nuenik eta direlako hurbilketak egin ez ditudanik. Bai, egia da artikulua horretan ez nuela datu handirik eskaini, baina zergatik? Lehendabizi datu horiek, zureak bezala (eta hori argi aitortu beharko zenuke zerorrek ere), partzialak izango zirelako. Eta bigarrenik, datu multzo bat eskainiz edo fluxuak banan-bana hartuz eta aztertuz, ARGIAko irakurlea, ekonomi gaietan espezialdua ez ohi dena, aspertuko zelako, eta hain toki laburrean denak ulertzeko eta baloratzeko gauza ere izango ez zelako. Horregatik nahiago izan nuen datu horien azterketatik nik ateratako eritzia ematea besterik gabe. Zuk, oster, nire baieztapenak «ideologikoak» kontsideratu dituzu, kuantifikaziorik gabe joateagatik. Horretaz luze eta astiro aritzeko ARGIA ez den lekua behar denez gero, zer moduz UEUn gure planteamenduak zehaztuko bagenitu?

Edozein moduz ere, kuantifikazio ezaz ari zarela, nik ez dut zurea inondik ere ikusten. Bi adibide aipatzen dituzu zeure azken artikuluan (eta bietan huts eginez nire iduriko): Birmoldaketaren 300.000 miloi famatuak zalantzan jartzen dituzu, eta Bizkaiko eta Gipuzkoako azpiegituraren defizitaz diharduzu. Laburtzearren, lehenengoaren puska bati bakarrik helduko diot (honetaz ere UEUn iharduteko beta izango dugu nahi izanez gero), zure hutsegitea nolabait ere agerian lagatzearren.



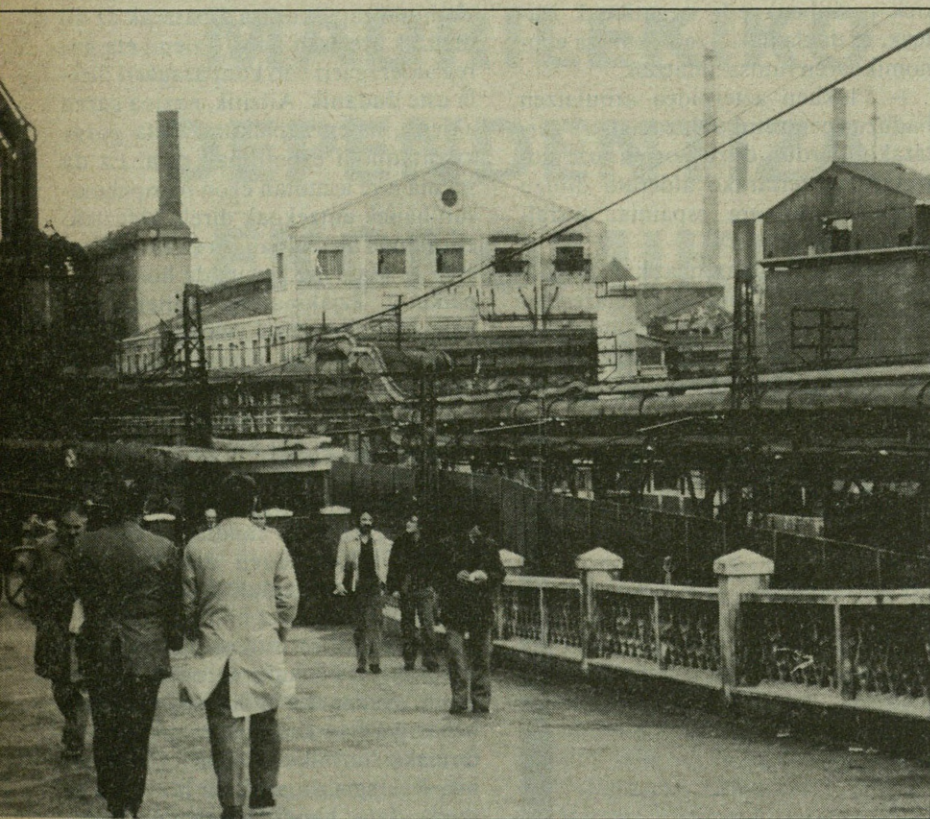
zuk zure azken artikuluan adierazten zenuen gauza bera zen: hots, Madrilo Gobernuak gure herritik pezeta bat hartu eta gero bi itzuli egingo balu ere, horrek ez luke esan nahiko Madrilekiko gure ekonomia dependiente ez denik, zeren eta pezeta hori noren-gandik eta nola hartu, eta itzulera horretan norentzat eta non gastatu ez bait dugu guk erabakitzen. Gure dependentzia ekonomikoa ez dator Euskal Herriaren eta Espainiako erresumaren lurraldeen arteko fluxu-elkarganbioan galtzaile edo irabazle izate-tik, gure ekonomiaren jabe eta gidatzaile ez izatetik baizik.

Txit garrantzizko jotzen dut printzipio hau modu garbi honetan finkatzea. Izan ere, jende askoren kasuan, Hego Euskal Herriaren menpekotasun ekonomikoa frogatzeko, fluxu ho-

teko, hots, fluxuen saldoa negatiboa ez izanez, gure lurraldea «pribilegiatua» (Kasu! komatxoren artean) dela ondorioztatzea.

Badago bigarren arrazoi bat lurralde horien zapalkuntza ekonomikoaz aritzeko: pertsona batengan baino gehiagorengan topatu izan dudana ideia oker bati aurka egitea; alegia, euskaldun batek baino gehiagok sinistuta dago aldameneko eskualde horietatik odola xurgatzen ari zaigula. Nire ustez, ordea hori ez da zuzena. Eskualde horiek ere zanpatuta daude, eta eskualde horiek ere badituzte interes objektibo batzu oraingo sistemaren kontra joateko. Eta sistemaren kontrako burruka horretan haiek eta guk elkartzeko premia dago (norberaren burujabetza gordez, noski).

Nolanahi ere, hango lurraldeen



(BLG) Bizkaiko Labe Garaiek behar duten diru-kopurua ukitzen duzu eta 1893-88 aldirako 67 mila miloi pezetakoa dela esaten diguzu, ondoren horietatik Gobernu zentraletik % 24 bakarrik iritsiko zaizkiola eransteko.

Barka ezazu, adiskide, baina oker zaude. Lehendabizi esan beharra dago BLGek 1984-88rako izango duten finantz premia ia 200.000 miloi pezetakora iristen dela (80.000 miloi inguru inbertsio finkoak egiteko, 20.000 miloi pezetako inbertsioa zirkulagarrian, 80.000 baino gehiago kreditu-itzulketan, ...) Bigarrenik, Estatuak 1984-88 urteetan BLGei 180.000 miloi baino gehiago esleitu edo asignatuko dio, (horietatik 68.000 abaletan, 73.000 kredituetan eta 40.000 subentzio eta ekarpenetan). Honi buruzko zehaztasun guztiak, zuri emateko prest nago, (bai partikularki, bai UEUn) baina ez dut uste merezi duenik, ARGIAko irakurlea kopuru hauetaz nekatzerik.

— Bukatzeko Eusko Jaurlaritzaren eginkizuna birmoldaketan gelditzen zaigu.

Hasteko esan beharrean nago, sektore handien birmoldaketan ez dagoela Hego Euskal Herriatik bakarrik egiterik, sektore horietan Espainian dauden beste enpresak kontutan hartu gabe. Adibide bat, zuk Bizkaiko Labe

Garaietan nahi hainbat diru sar deza-kezu eta gura beste inbertsioak egin, baina Ensidesak bere altzairu-produkzioa 7 miloi toneladatarara igotzen badu, edo Saguntón famatu egin zen TBC delakoa jartzen badute, gure siderurgiak porrot egingo luke.

Gure ekonomia, une honetan, erabat deszentratua dago, eta horren ondorioa da politika nazional autonomoa ezin aurrera eramatea. Arazo nagusia ez da Eusko Jaurlaritzak birmoldaketarako lege-ahalmena eta dirua izan edo ez. Arazoa da ekonomia autozentratu baten alde jo beharrean (hamaika aldiz aldarrikatu dut horren beharra ARGIA, baina inongo indar politikorik ez dirudi interesatua gai honetan) kanpora begira dagoen ekonomia eraiki dugula.

Sektore handi horien birmoldaketa, nahiz sektorearen hedakuntza eta merkatuarengatik, nahiz galdatzen dituen dirutzagatik (3) Estatu mailan egin beharra dago tamalez. Hala ere ez dugu uste behar, birmoldaketa horietan Eusko Jaurlaritzak ez duela esku-hartzerik edo «morrontza lana» egitera mugatu behar denik. Aitzitik, komunitate autonomoan garrantzia duten baina Estatu mailan antolatzen diren birmoldaketetan ez nolanahiko ahalmenak ditu (4).

Badaude, gainera, sektore handi-mandi horiez aparte, euskal Komunitate Autonomoan, birmoldatu beharreko hamaika sektore txiki, sektore handiek duten hainbat garrantzia edo gehiago dutenak (Garaikoetxearen Gobernuaren azken txostenaren arabera 16 sektore birmoldatu behar ziren). Zer egin du horietan Eusko Jaurlaritzak? Ezer ez. Eta ez ahalmen ezagatik, gogo ezagatik baizik. Luze lihoakiguke hemen orain hori frogatzea (5), nire ustez nahiko da indar laboral guzti-guztiek (ELA, CCOO,...) zer esaten duten honetan amini bat begiratzea (eta ez EEak bakarrik, zuk pentsaraz dezakezunez). Hau honela, Eusko Jaurlaritzak arlo honetan agertutako axolagabekeria zuritu edo justifikatzea, zerorrek egiten duzunez, hanka sartze izugarria iruditzen zait.

TRIKUHARRI

OHARRAK:

(1). Alde batetik logiko da horrela egitea. Har dezagun, adibidez, Espainiako Gobernuak Hego Euskal Herrian egiten duen gastua. Bada, ongi begiratzen badiogu, azken buruan gastu guzti-guztiak (batzuk ageriago: polizia... beste batzuk izkutuago: birmoldaketarako emandako diruak) bere oraingo klase eta nazio-izaera iraunerazteko egiten ditu.

(2). Lehen artikulua irakurri ondoren, han egiten ziren baieztapen batzuk maila «teknikoan» egin zirela kontutan ez hartzekotan hori pentsaraz lezaketela iruditzen zait. Damu dut idazkera horrekin sortu ahal izan dudana nahasketa.

(3). Kupoagatik pezetak bat ordainduko ez bagenu ere (eta espainiar Estatuak, bere eskuzabaltasun paregabeaz, orain eskaintzen di zkgun zerbitzuak hutsaren truke hornitzen jarraituko balitz ere), eusko Jaurlaritzak doi-doi iritsiko litzateke, enpresa horiek dituzten finantz premiei erantzun egokia ematera.

(4). Dagoeneko artikulua luze doa eta ez daukat hemen sartzerik. Puntu hau zehaztasun gehiagorik «La política industrial en la Comunidad Autónoma vasca» artikuluan ikutu dut (Estudios Empresariales aldizkariaren 56 zb.) eta hara jo dezake irakurle interesatua. UEU ere leku aukerakoa da honetaz aritzeko.

(5). Ikus lehen aipaturiko artikulua.

SASTRE

AUZMENDI

DONOSTIAKO ESTILOA

MODARI HOR KONPON
ALA AUZMENDIRI TXANPON

VERGARA, 1-DONOSTIA

kirolzaleen
zerbitzutan



miner

donostia



271050 eta 270447

Askagintza.— Orain dela lau urte hasi ginen jende talde bat elkartzen. Kezkatutako jendea gauza garbi haundigirik gabe. Eragindako batzuk, profesional batzuk, familiar batzuk, heroinomano batzuk... Heroinaren ondorioek kezkatutako jendea. Laguntzarik gabe ikusten genituen pertsona batzuren alde zer egin genezakeen galdetuz geuron buruei. Bilera zabal batzuk egin eta handik sortu zen DEE (Drogak Eragindakoen Elkar-
tea) bertan fijo eta lanean gelditu zirenen artean.

ARGIA.— Zein zen DEEren helburua?

As.— Heroinaren aurkako borroka aurrera eramatea zen helbururik garbiena. Maila horretan hiru aldetatik ikusten genuen lana: prebentzio aldetik, tratamendu aldetik eta penal aldetik. Prebentzio aldetik heroinaren ondorio txarretan oinarritzen ginen hitzaldiak eta emateko. Tratamenturako baserri batzutan hasi ginen lanean. Berastegin, Hondarrabin eta Orion izan ditugu. Eta esan dezakegu frakaso bat izan zirela. Ezin esan genezake jendea deskolgatu genuenik. Baina asko ikasi genuen. Ia ezinezkoa da talde pribatu batentzat honelako esperientzia bat arrakastaz aurrera ateratzea. Gainera horretantxe sartzen dituzu zure indar guziak.

Hirugarren arloa penala zen. Espetxeratutakoekin harremanetan jartzea, komisaria eta barruko egoera salatzea...

A.— Bazenuten beste arlo bat «Bizitzari alternatibak» edo antzeko zerbait.

As.— Ez genuen gehiegi landu arlo hori eta bukaeran konturatu ginen horretan zegoela arazo guztiaren mamilia. Sumatzen genuen drogarekin bukatzeko nolabait gaurko gizartearen baloreak apurtu eta gizarte berri bat egin beharra zegoela. Alde horretatik ikusi genuen prebentzioa ez zela bakarrik droga zein txarra eta kaltegarria den esatea baizik eta jendeari estimuloak eta baloreak ematea. Prebentzioa zela jendeak nahiko nortasun izatea gauzak egiteko, antolatze eta

Gipuzkoatik Hego Euskadira

«Askagintza»

drogaren aurka herri m

ez drogatzeko. Gero konturatzen ginen tratamendu eta penal aldetik genituen kasu bakan batzuk gure lan osoa eramaten zutela. Nahiz eta oso gutxi izan gure indar guziak horretan joaten ziren. Kasuak konpondu nahi genituen eta egoerak ez zuen irtenbiderik. Zergatik? Oso postura paternalista eta protekzionista batean erori ginen. Gauza lehertu zen Bidebietako bi toxikomanoek pertsona bat hil zutenean.

A.— Orduan atera egin zineten DEEtik.

As.— DEEk atera zuen agiri bat esanaz toxikomano horiek gizartearen «biktima» zirela esanaz eta nolabait beraien ekintza justifikatuz. Gu ez geunden konforme horrekin. Toxikomano izateak ez dio bati edozer gauza egiteko eskubiderik ematen. Orduan hasi ginen eztabaida sakon batean, guk asistenzialismo hori salatzen genuen eta proposatzen genuen prebentzio eta informazio mailan lan egitea eta herritar erakunde bat bezala antolatzea. Honela sortu zen ASKAGINTZA, DEE sortu genuen berberak izan ginelarik honen sorreran.

A.— Ze eratako antolakizuna izan da «Askagintza»n egindakoa?

As.— Esan beharra dago hasiera batetik batzarrak izan duen garrantzia eta drogak eragindako lagun eta profesionalen zirkulotik ateratzea bilatu dela kezkadun pertsonak ere inplikatzuz.

Boluntarismoa dela eta, guk boluntarioki egiten dugu lan, baina gu ez gara «ejercito de salvación» moduko bat. Gu herri erakunde bat gara eta



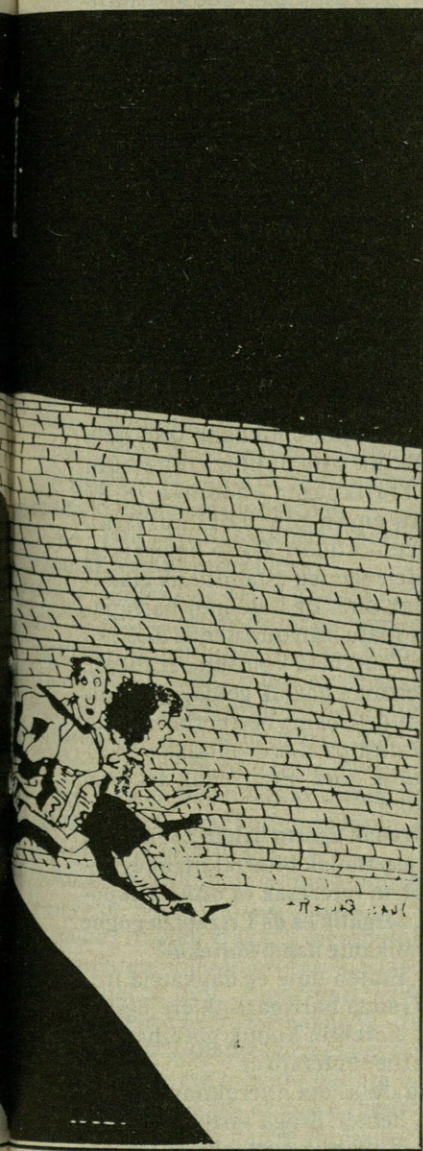
Alde askotatik hel daiteke drogaren aurrean sortu den ikuspegitik begiratuko dugu. Urteak daramatza drogaren Helburu» egitarauaren bultzatze beraien lana beste bat da. Alternatibaz ezagutarazi nahi dituzte, ez hain eta aritu. Hara hemer...

Tratamendurako baserri batzuk jarri genituen lanerako. Frakaso bat izan ziren. Ez genuen jendea deskolgatzea lortu

aldu nahi den erakundea

«Askagintza»:

«Askagintza» mugimendua antolatu



aren gaia. Aste honetan
«Askagintza»ko jendeak
lanetan. «Gizakia
leekin bat datoz baina
berriak zabaldu eta
reabilitazio lanetan
dioten.

herri dinamika bat eraman nahi dugu drogaren aurka.

A.— Nola ikusten duzue drogaren «arazoa»?

As.— Ikusten dugu desdramatizatu egin behar dela droga. Konponbidea gizarte berri bat sortzea da baina halaz ere, sistema honetan, nahiz eta txarra izan, guk askatasun pertsonala badugu neurri batean. Hori garrantzitsua da. Azken finean drogazalea da droga sartzen duena bere zainetan. Eta neurri batean edo bestean denok drogatzen gara. Gizarte honetako egoerak, egia da, bultzatu egiten zaitu drogatzea, baina azkenean zu zeu zara drogatzen zarena. Kontutan hartu gizartearen baldintza berdinetan gehiago bat dela, modu honetan behintzat, beste drogazale hauek bezainbatean drogatzen ez direnak.

A.— Zein da «Askagintza»ren plan-teamendua drogaren aurrean?

As.— Gizarte bakoitzak bere drogak izan ditu historian zehar eta ez da arazo berezirik gertatu horregatik. Desekilibrio sozialak egin zirenean, sistemak, droga batzuk toki batetik bestera eraman zituen helburu sozial eta ekonomiko garbiekin. Hor bai eman zela desoreka ikaragarri bat.

Bestalde guretzat droga dependentzia da, menpekotasuna. Baina tabakoa, alkohola eta gainontzeko guztiak diren bezalaxe, nahiz eta neurri ezberdinetan. Baina kontutan hartu behar dugu hau drogazalea «gaixo» bat bezala ez kontsideratzeko. Medizinen ikuspegitik bai, drogazalea «gaixo» bat da. Baina beste ikuspegi batzutatik ere begiratu beharra dago,

ikuspegi sozial eta ekonomikotik hain zuzen ere. Euskadin oso interes hi ndia egon da eta dago droga berriak sartzeko.

A.— Sartu dira eta mantentzen dira...

As.— Droga momentu honetan agresio bat da Euskal Herrian. Uste dugu une honetan, bizi dugun egoera honetan, konponbiderik ez daukala. Baina posible da drogaren oinarritzko sortzaileen aurka joatea. Ez bakarrik ondorioetan gelditu, baizik eta oinarrietara jo, zergatien jatorrira. Lan egin behar da. Prebentzioan esatebaterako. Eta prebentzioa ez da bakarrik informazioa ematea. Bizimodu eta gizarte alternatiben bilaketa bat ere bada. Denbora «kontsumitu» beharrean era sortzaile batean igarotzea... Hezkuntzan esaterako, pertsona konpetitibo eta kontsumistak egin beharrean, eman ikasleari tresna egokiak gizarte honetan zoriontsu izan eta borrokatzeko.

A.— Kartzela mailan, han dauden drogazaleekin zertan ari zarete?

As.— Uste dugu kartzela ez dela drogazale bat edukitzeko toki bat. Beste kontu bat da inor gordetzeko toki bat diren ala ez. Ikastaroak antolatzea, eginkizunak kartzelari begira... ez daukagu posibilitaterik hori egiteko. Ez da gure lana gainera. Instituzioek asumitu beharreko lan bat da hori. Guk erreibindikatu egin dezakegu hori. Egin, beraiek egin behar dute.

A.— Zuen lanen artean informazioa zabaltzea aipatu duzue lehen. Horretarako «Askagintza» izeneko aldzkaria argitaratzen duzue.

As.— Bai, eta hor zabaltzen dugu guk gizarte honen aldaketarako pentsatzen duguna. Bizimodua hobetzeko aldatu egin behar da gizarte. Gu hasi gaitezke jada gizarte hori aldatzen. Hasi gaitezke gure harremanak, kultur arloak, erakundeak etabarrak aldatzen. Kontradioak daukagu nahiz pertsonalki nahi kolektiboki. Eta asumitu beharko ditugu kontradio horiek. Horrek ez du esan nahi onartu behar ditugunik. Aldatu egin behar ditugu geuron buruak ere aldatuz.

Drogarekin bukatzeko gaurko gizartearen baloreak aldatu eta gizarte berri bat egin beharra dago

A.— Aldaketa hauek ez al dira urrun samar gelditzen? Ez al dira printzipio edo helburu mailan geratzen gero konkretuan ikusten ez direla?

As.— Hori gertatzen da beti. Aldatu behar da gizartea, baina gure harremanak eta ez dira aldatzen goizetik gauera. Maila ezberdinak daude eta hasi beharra dago mailarik apalenetik. Horretarako zer behar dugu? Antolatu. «Askagintza» erakunde bat da. Oraingo Gipuzkoan ari dena baina Hego Euskal Herrira zabaldu nahi dena. Garrantzitsua da orain dauden beste erakundeekin batzea eta denon artean erakunde nazional bat egitea. «Askagintza» izena edo beste bat eramango duen? Igual dio horrek. Garrantzitsua ez da izena, mugimendua baizik.

Gero, gauza konkretuen artean, tallerren gaia dago. «Talleres ocupacio-

nales» edo deitzen diete. Eta gauza ez da «okupazioa», baizik eta kalegorrian dagoen hainbat eta hainbat jenderentzat lan sortzaile bat aurkitzea. Taller horiek izan daitezela aldaketaren gune.

A.— Baina kalera begiratu eta zintzilikatu pila bat ikusten direnean... zer egin horiekin?

As.— Guretzat nahikoa da auzo bakoitzean edo herri bakoitzean pertsona bat prest aurkitzea lan egiteko. Bat aurkitzea nahikoa da lanean hasteko. Gero begiratu ea ze erakunde dauden. Agian pertsona asko daude. Beti dago elkarteren batean kezkatutako jendea arazo honekin. Horiek denak bildu, koordinatu eta mantendu. Hori da hasiera. Hor gaude orain.

A.— Instituzioek nola erantzuten diote drogaren arazoari?

As.— Sortu dituzte modulo batzuk,

laguntzen dituzte zenbait inizatiba, nonbaiten dirua ematen dute kultur-etxe bat egiteko... baina guzioriek irtenbide partzialak dira. Irtenbide horiek ez dira nahikoak drogaren marea izugarri hau geraarazteko. Hiru gauza falta dira instituzioen ekinbidean: lehenik, planifikaketaglobal bat. Bigarrenik-udaletxe mailan ez dago konpetentziarik, eta udaletxeek ez dituzte hartu nahi, drogaren aurka ekiteko. Beti diputazio edo Jaurilaritzaren zain geratzen dira udaletxeak gai honetan. Eta drogaren aurka herrian eta auzoan bertan b! rrokatu behar da. Hirugarrenik, udaletxeak, diputazioak etabar ez dira dinamizatzailerak izango drogaren aurkako herri dinamika batetan. Batzutan ematen du beraiek daramatela inizatiba, baina askotan ez dira enteratu ere egiten.

A.— Drogaren trafikoa dela eta, poliziaren inplikazioaz aparte, behin baino gehiagotan aipatu izan da beren interesa Euskadin droga sartzeko.

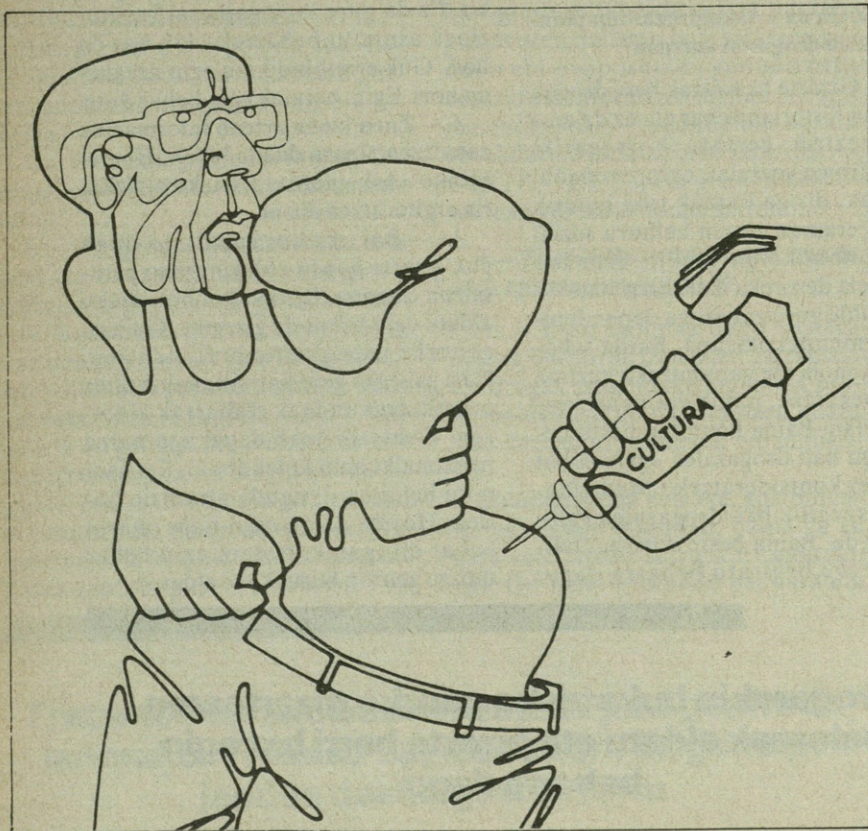
As.— Interesa esan dezakegu indar politiko eta ekonomikoena izan dela eta poliziak bitartekotzarena egin duela. Trafikoaren «boom»a 78-80 urteetan eman zen. Toki guzietan agertu zen orduan. Gero begiratzen dituzu detentzioen estadistikak eta farragarriak dira. Ez dute inor harrapatu! Harrapatu izan dituztenak dira oso pertsona gutxi eta kontsumatzaileak. Gero pertsona batzuk gehiago detentatu izan dituzte baina beti berberak. Eta inoiz ez dira pasa erdi-mailako trafikanteetatik gora. Eta izenak askotan agertu dira.

A.— Izenak agertu baldin badira, eta polizia espainolak bitartekotzat egiteko daukan interesak ez dituela suposatuz, zergatik ez da Ertzantza gogor sartu trafikante handi horiekin?

As.— Esaten dute ez daukatela frogarik. Gauza harrigarriak ere egiten dituzte. Larehun kilotik gora haschis erre eta inor enteratu ez.

Dena dela, eta aurrekoarekin jarraituz, hemen droga sartu zenean ez zegoen bakarrik sartzeko interesa. Hemen drogaren sarrerarako giro egokia sortua zegoen. Oferta zegoen alde batetik, baina demanda ere bai bestetik. Eta horren kontra joateko ez da aski trafikante txiki mailan egiten diren redadak egitea. Errepresio horrek ez du ezer konpontzen. Konstituzio plazatik bidaliko dituzu trapitxe-roak eta hurrengo egunean Trinidadeko enparantzan jarriko zaizkizu.

Trafikoaren boom-a 78-80 urteetan barrena eman zen





Hortik bidali eta beste toki batera. Eta pentsatzen dugu ikusten ez dugulako arazoa konponduta dagoela. Orduan, benetan planteatu beharra dagoena da ea arazoa konpondu nahi dugun ala bistarako atsegina gertatzen ez zaigun zerbait begibistatik kendu nahi dugun.

A.— Trafikante handiak kontrolatzea edo harrapatzea hain zaila al da?

As.— Trafikante handiak? Ez da hain sinplea gauza. Batzutan uste dugu lau elkartzen direla mahai batean eta horiek erabakitzen dutela dena. Horiez da horrela. Trafikante handiak badaude. Baina hemen hedatu da beste trafiko bat garrantzi handia daukana: Thaiandiara bidaiak antolatzen dituztenena. Horiek ere pila bat zabaldu dute trafikoak. Trafikoak esku asko ditu. Mafiak ere badaude. Mafia badago. Seguru. Zenbat mafia ordea? Bat baino gehiago. Seguru. Mafiak Andorra, Miarritze eta holako tokiak erabiltzen dituela bai. Portuak, aideportu klandestinoak etabarrak daudela bai... Nola kontrolatu horiek ordea? Eta guziaueta aparta badira beren bidaiak antolatzen dituztenak.

A.— Eta arrain txikiaren haritik handiak aurkitzearen bidea?

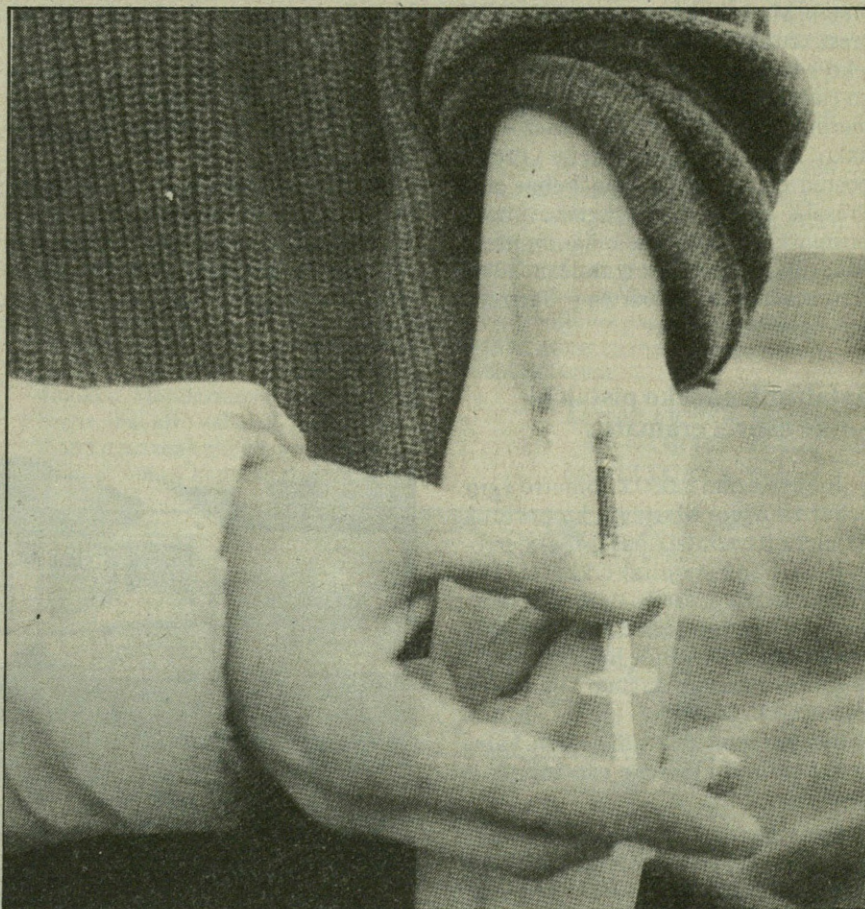
As.— Bidea bai, baina ez zoaz urrutira. Toxikomanoek ez dizute ematen hainbeste informazio. Askotan beldurra dutelako. Egia. Baina beste askotan pentsatzen dutelako hurrengo egunean ez dutela drogarik izango. Arrisku hori ez du edozeinek pasatzen.

A.— Reabilitazioa zela eta, izandako esperientzia kaskar horien ondoren, ze postura daukazue orain?

As.— Esperientzia nahiko politik izan ziren baina frakaso batean bukatu zuten. Horrek erakutsi digu boluntarismoaren ondoan profesionaltasuna ere behar dela. Bigarrenik garbi eduki behar da ez dela bakarrik «zer egingo dugu?» planteatzea eta egiten hastea, baizik eta metodo bat ere behar dela. Eta azkenik ez dela ea zenbat sendatzen ditugun baizik eta filosofia oso bat hedatu behar dugula.

«Askagintza» bezala behar sozial eta errekurtsio sozial batzuk ikusten ditugu. Beharrak oso handiak dira. Errekurtsioak berriz eskasak. Horregatik metodo guztien beharra onartzen dugu, baina guk, esperientzia hauen ondoren «Gizakia Helburu» metodoa bultzatzen dugu egokiena bezala, nahiz eta oraindik ez jakin Euskadin ze frutu emango dituen.

Herri erakunde bat gara eta herri dinamika bat eramán nahi dugu drogaren aurka



Droga agresio bat da Euskal Herrian, eta une honetan ez dauka konponbiderik

"NAIROBITARRA" SAHARAN PUBLIZITATEA FILMATZEN

Telebistatik Seat etxearen azken produktua ikusten duzunean, Seat «Ibiza» berria, desertuko paraje exotiko batean, argiak piztuta modelo dotore bati hurbiltzen ari zaiola, jakin ezazu Tolosako «Nairobitarra» koen izerdia ere badagoela hor tartean. Ameriketarik eta Ingalaterratik ekarritako modeloek, katxarro dotoreak biak, abioiz egin zuten bidaia; baina Arjeliako desertuaren erdiraino bi autoak eta hainbeste zerbitzu egingo zuen autobusa eraman eta ekartzea abentura bat izan da ARGIA hain adiskide ditugun «Bide Berriak» ekoentzat.

Joan den martxoko ostirale batez dei bitxi bat jaso zuen etxean Josu Iztuetak. Madrildik hotsegiten zioten, ea prest zeuden publizitate spot bat egiteko behar ziren zerbitzu batzuentzako (janaria, erroda janean ostatu eta kamerino egitea etabar) autobusez Arjeliako hegoalderaino joateko. Presupostua egun batean egin behar zen. Presaka batean milioi bateko presupostua kalkulatu zen, biharamonean Madrilgoei pasa eta igandean heldu zen erantzuna: asteartean Bartzelonan egon behar zela.

Asfaltorik gabeko pistak bi kotxe osorik eramatea

Joanetorrian 8.000 kilometro egin behar zituzten, Marseille-ko portutik Arjelera itsasontziz paseaz, eta erroda jekoak Arjeliako kostaldeko Tingad herrian, erromatarren aztarna batzuen gainean, beste gauzak egiten zituen bitartean, «Bide Berriak» ekoek ia Libiako mugan dagoen Djanet oasiseraino heldu behar zuten. «Milioi bateko presupostua egin genian, baina gero konturatu gintuan oso bajutik jo genuela».

Lana gogor egin behar izan dute, bai, Josu Iztueta eta Anjel Ortizek. Lehendik ere ezagunak dituzten paraje haietatik beren autobusarekin batera alboan zeramaten kamioi bati ere lagundu behar zioten. Filmazioetan agertuko ziren bi autoak zihoazen barruan, eta osorik iritsi behar zuten. Kamioizaleak berriz hangoaz ideiarik ere ez zuten.

«Asfaltorik gabeko pistaz 1.000 kilometro egin behar ziren, hemendik Madrila joan eta etorri bezala, eta zoramen hartan etengabe kotxeak kamioiari lotzen ibili behar zen. Goizeko sei etatik ilunabarra arte aritu ginen lanean, 1.000 kilometroak bost eguntan egiteko».

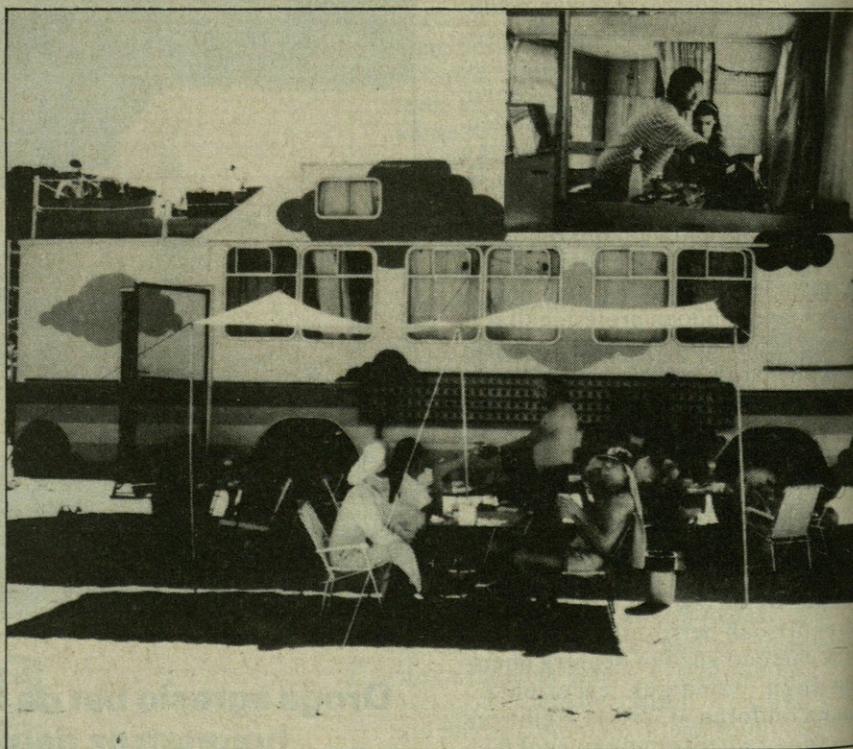
Apostu bat zen Djanetera kotxeak osorik eramatea, batxeetan askatu gabe. Baina dekoratu exotikoak nahi dira azken denboretako publizitateetan.

Eta haruntza iritsita, bost egun filmatzen. Bi modeloak (neska amerikarra eta ingelesa mutila), makilatzaile japonesa, mekaniko suizarra, produktoreak, kamarazaleak, laguntzaileak...

Telebistako modelo yankiak haragizkoak omen dira

Eta Angel Ortiz, Josu Iztueta eta Ramon Elozegi («Tasio» pelikulan pobrearena egiten duena, sukaldari modura eraman zuten) guzti horiei bazkariak eta kafeak prestatzen, non eta Tassili mendietan, Libiatik 80 kilometrotara. «Duela 8.000 urtetako grabatuak zeudek inguru hartan. Artzainak, elefanteak, ehiztariak etabar agertzen dira. Pentsa seimila urtetan izadiak hor ze atzerakada egin duen».

Eta han anuntzioa filmatu. 40 milioi gastatu dira horretan, eta mundu guztiak milioiak mogitzen dituen lekuan, bajutik egin zituzten kalkuluak gure



«Nairobitarra» hartu eta basamortuaren erdiraino joan ziren Anjel, Josu eta Ramon telebistako modeloak haragizkoak direla beren begiz frogatzeko.

lagunek. «Jende horrena beste mundu bat duk, motell, eta ezagutzea interesgarria izan zaiguk».

Langileekin ondo konpontzen omen ziren, nagusiek aldiz beste distantzia bat ezartzen zutelarik. Eta modeloein? «Tipoa oso majoa huen, arratsaldero etortzen huen Angelekin

‘nocilla’ merendatzera. Neska askoz gogaikarriagoa zen, oso modeloa eta yankia, oij!... Atzeneko egunetan inguratu nahi zian, badakik, ligatu nahi edo... Baina rolo txarra izango huen».

Telebistako anuntzioa ikusita, eta han desertuan, aukera haundiegirik

gabe, pittin bat saiatzea igoal mereziko zuela bururatzen zaio bati baina... Asuntua da gure «Nairobotarra»koak famatu egin direla, hilabete pasa dutela ero moduan bi auto ia Libiaraino eramane eta ekartzen, askorik ez direla aberastu (milioi bateko presupostua egin eta gero Marseilletik Arjelerako barkuak 300.000 pezta balio badu ez dira urte artean ito), eta berak Tolosara iristerako beren senide ta lagunak telebistak ari zirela Tassiliko paisaiak.

ARTASO

Aralar mendia oinetatik

Mediterraneora piragoan (I)

GURE URAK

EBROK ERE ERAMATEN BAIT DITU

1983. urteko uztailaren erdialdera, bagindoazen Dina eta biok, Matxitxakotik Ogoño lurmuturreruntz, bien artean Izaro irla ederki etorri zitzaigun bakoitza bere piragoatik irten eta zangoak pixka bat luzatzeko. Aurrez aurre Gernikako itsasadarra, paraie ederra (irauten duen arte); aintzina itsasontziak Gernika herri bertaraino iristen baziren ere gaur egun hondarrak galerazten du hori.

Hantxe, haitzetan eserita, kaio banda izugarrien garraisiak entzunez, piragoaz egin daitezkeen plan ezberdinez hasi ginen hitz egiten. Mediterraneo itsasotik Kantauri itsasora Frantziako kanaletatik barrena etortzeko aukera zen bata eta, hemendik haruntza bide berdina ez jarraitzearen, Ebro ibaia bera edo bere ibaiadarren bat hartu eta Mediterraneora jaistea bestea, biak ere egin zitezkeenak.

2.000 kilometrotako ibilaldiaren hasiera

Ia bi urte pasa dira eta asmoa bidai batean zehaztu dugu: Tolosatik hurbilen dagoen Mediterraneo aldeko urak hartu, Tortosaraino jaitsi eta Narbonara itsasoz iritsi ondoren, Frantziako kanaletatik Bortalera eta handik Donostiara itzuli. Guztira 2.000 kilometrotako ibilaldia da. Horretara abiatzeko urtegarairik onena udaberria da eta behar diren egunak, 60 inguru, pare bat hilabete.

Dena segidan egiterik izango ez dugunez, lehen zatiari ekitera goaz. Hil honen hasieran lagun bati esan, gero beste bati, azken hiru egunetan gauza guztiak prestatu eta bagoaz.

Larraundik Tortosara Zaragozan barna

Euskal Herriko lurretan erortzen diren urak, edonon erortzen direla ere itsasorako bidea hartzen dute, Kan-

tauri aldera batzuk eta besteak Mediterraneora. Pirineo, Aralar, Elgea, Gorbea eta beste mendikateren batek bereizten dituzte batera edo bestera joango diren urak. Isuri muga Ekialdetik Mendebaldera doala esan genezake eta urak iparrera edo hegora.

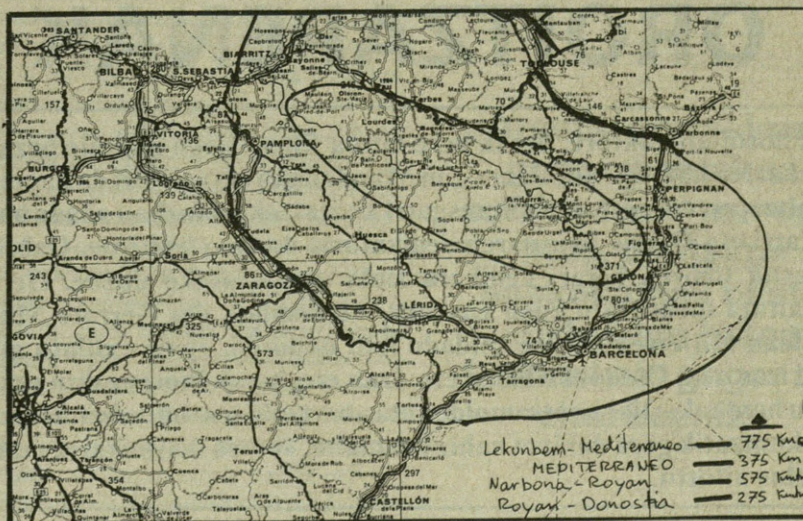
Kantauri isurialdekoak aldapatsuak eta motzak dira, eta itsasoratze bidean haran perpendikularrak egiten dituzte normalean; ur emaria ere etengabea izaten da, mendietan euri asko egiten duelako. Mediterraneo isurialdekoak berriz, ibai arro zabalak, luzeak, Ebro ibaira doazenak eta udaberri-udazkenean ur emari handikoak dira, udan

bezala neguan ur emari eskasekoak direlarik.

Gu, etxetik hurbilen daukagun ur bereizgunera joango gara, Azpirozko mendi portura, handik kilometro gutxitara, Iribas herrian, hartuko dugu Larraun ibaia. Ibai hau, piska bat goraxeago sortzen da, Aralar mendi azpiko koba batetik, Aitzarreta iturburu-tik...

Hortik itsasora 775 kilometro, 630 metrotako desnibela eta aurrena, Larraun, Arakil gero, ondoren Arga, Aragoi eta azkenik Ebro ibaia, Mediterraneoraino. Urak bultza gaitzala ondo joateko moduan. Buruz behera denbora asko ibilita ere paperekin lehor irauten badute, astero zerbait bidaltzeko asmotan gaituzue.

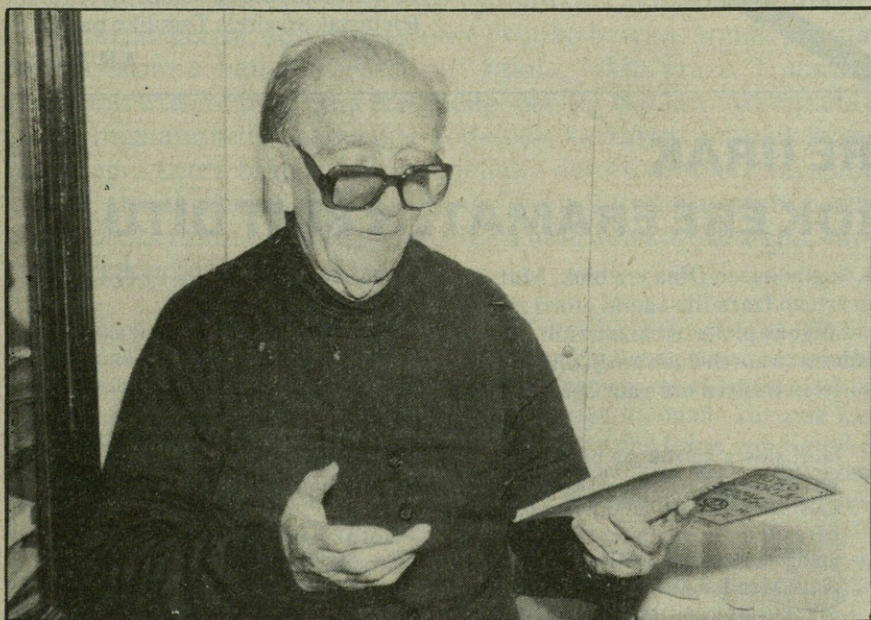
Antxon ARTZA, Iruñea
Angel ORTIZ, Tolosa
Josu IZTUETA, Tolosa



Ebron behera 775 kilometrotan Mediterraneora piragoan deskubritzera.

Filosofi doktorea, gertutik ezagutu zituen hainbat idazle eta pentsadore

MARTIN ARRIZIBITA,



“Don Martin, que no le desvasquicen”, esaten omen zion Pio Barojak.

ABADE EZKERTIAR BATEN OROITZAPENAK

Filosofian doktore, berak bere burua filosofiaren maitale bezala aurkeztea nahiago du. Gaur egun Mundakako etxean bizi da hainbat oroitzapen eta gertaera interesgarri kontatzeko dauzkan abade hau. «Harri eta Herri» liburuaren dedikatoria ikusten baduzue, Gabriel Arestik liburua berari dedikatu ziola erreparatuko duzue. Gerra amaituta menperatu zuen euskara, Alemanian, eta Gerrate Mundialean Hitlerren kontra soldadu ibili ondoren, apaiz exiliatu gisa bizi izan zen, Cordoban batez ere. Izan ere, berak inoiz ez ditu ezkutatatu bere ezkertiar pentsamoldea eta abertzale sentimendua. Hamar hizkuntzatik gora dakitza nahiz eta maite, «berea den bakarra maite duela» aitortu.

Mundakako etxera helduta bera zegoen gelara sartu ginenean, «El Correo Español» egunkaria irakurtzen

ari zen. Agurtu aurretik ere «hau bai dela gure benetako etsaia», esan zigun supituki «honek dauka pozoina eus-

kaldunon kontra. Neuri sarritan beste egunkari abertzaleak irakurtzeak ere min egiten dit, beti elkarrekin borrokan ibiltzen bait dira, baina honek pozoina dauka gure kontra, pozoina». «El Correo» alde batetara bota, eta jezartzeko keinu egin zigun.

Jezarri ondoren, Gerra aurreko kontuak eta berak sumatu eta bizitu zuen giroaz mintza zedin eskatu genion. Hasieratik abisatu zigun Martinek berak zahar batekin elkarrizketa ewitea ez dela kontu erraza, «gauza asko izaten bait ditugu kontatzeko eta sarritan oroitzeak berak lanak ematen bait ditu». Halan eta guztiz ere, ez genuen larregi itxaron beharrik izan bere mintzaldi goxo eta pausatua entzuteko. «Gerra aurretik Bilbon bizitza, literatura eta politika aldetik oso giro bizi-bizia zegoen, pertsona guztiok frantsesek zioten bezala “D’abord la politizitzaidan eta joan gura nuen bai Frantziara, bai Belgikara, bai Alemaniara, bai Italiara, bai Holandara... Europako filosofiak zelako giroa zeukan jakin behar nuelako». Bere ustez, historian izan diren filosofo haundi guztiak ibiltari porrokatuak izan ohi dira, eta gure inguruetako filosofoei akats hori que” ibiltzen ziren, hau da, lehen-lehenik politika zen inportantea eta beste gauza guztiak geroago etorriko ziren. Neure asmoa ez zen hortik joaten baina. Ni hemen jausi nintzen hemen jaio ez banintz bezala». Halere, Martinek euskara ez jakin arren betidanik izan omen zuen berau ikasteko gogoia, baserri batetara joanda Bizkaiko bertako euskara jatorra ikasteko irrika.

Filosofiaren maitalea, bokazioz

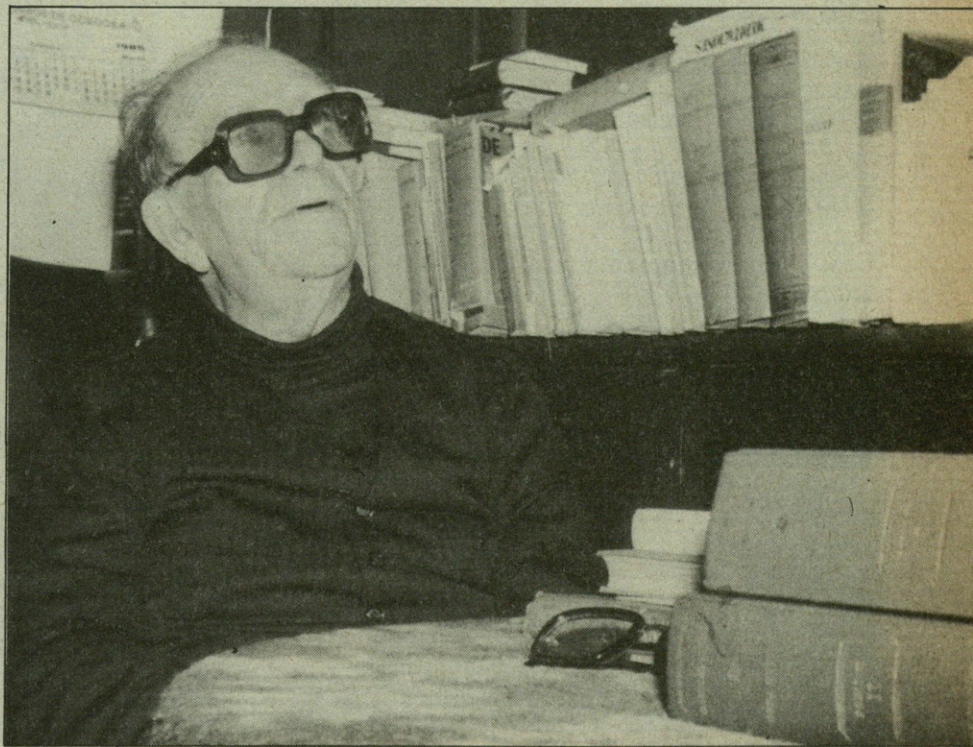
Ezin izan zuen hasiera batetan horrelakorik egin, Martinengan euskara ikasi nahiari beste bokazio eta beste gogo pisuago bat aurreratu bait zitzaion: filosofiarekiko bokazioa. Modu horretan, European zehar ibiliz filosofia ikastera dedikatu zen. «Nik jende guztia politikan hasita ikusten nuen baina niri batez ere filosofia gustatzen

ikusten die Martinek, ez direla «bere eskoletako liburuetatik irten». Horregatik jo ohi du beti derrigorezkotzat bidaiatzea filosofiaz jakitun izateko.

Martinek elkarrizketan zehar uneoro bere burua «filosofiaren maitale» bezala definitu zigun, bere ustez hori bait da «filosofo» hitzaren etimologia zuzena, eta ez «filosofiaren laguna» batzutan azaldu izan den lez. Bere ikerketen ondorioak agertzen hasi zitzaigunean, Urraburu izeneko euskal filosofo baten kasua agertu zigun, kasik inork ezagutzen ez duena, baina bere ustez errekonozimendu guztiak merezi dituen. «Zeanuriko baserri batetan jaioa, 22 urterekin Irlandako Unibertsitate batetako irakasle izatera heldu zen, 1854an jaioa. Logika, Ontologia, Psikologia, Kosmologia eta hainbat zientziari buruz liburukote baina idatzi zuen. Neuri esan zidaten Etikazko tratatu bat ere idatzia zuela eta Nazionalitateen printzipioaren alde, eta asko saiatu naiz hori aurkitzen baina ez dut inon topatu. Liburu horrek, noski, iraultza haundia suposa zezakeen». Etika- tratatu horri buruz egin nahi izan zuen bere doktore-tesia baina aurkitu ez zuenez, beste zerbaitegaraz zuzendu behar izan zuen jomuga. Martin Arrizibitaren ustez, Urraburu filosofo lez Zubiri eta hain famatuak diren beste hainbat filosofo baino inportanteagoa izan zen. Aparteko gizona.

Arestirekiko adiskidantza

Martin Arrizibitak gertutik ezagutu zituen Unamuno eta Baroja gerraurrean; Arestiren adiskidea ere izan zen hura hil arte. Horrelako pertsonalitateenganako oroitzapenak lapurtu nahi izan genizkion. Unamuno, bere ustez «gizon on-ona izan zen. Bere zoritxarrerako Euskadin jaio zen, ze beste edozein aberritan jaio izan balitz gorra-goraino heldu zatekeen. Begira, berak Euskadi asko maite zuen, halaber gure hizkuntza. Eta esango didazu, «eta zergatik hitzegin zuen berak horren kontra eta euskararen kontra?». Maite zuelako. Berak ikasten zuen garaietan hainbeste nazionalista-nazionalista ezagutu zituen bere inguruan eta denak erderaz berba egiten. Hori izaten zen gogorrena beretzat». Martinek kontatzen duenez, Unamunok herrikoi-herrikoi berba egiten omen zuen euskaraz. Behin elkarrekin joan omen ziren Santillana izeneko herri batetan dauden kobazulo batzutara, Santande-



Martinek bidaiatzea derrigorezkotzat jotzen du filosofiaz jakitun izateko.

ren, eta sartu ahala Unamunok «hemen euskaraz hitzegin behar da, hau izan bait zen mendetan leku hauetan mintzatutako hizkuntza», esan omen zion. Eta kobazulo haietatik irten arte, esplikazio guzti-guztiak euskaraz eman zizkion Martini, nahiz eta Martinek berak 1933 urteko garai haietan euskara oso txarto jakin.

Arestiren kasua aipatu diogu, «Harri eta Herri»n berari egiten dion dedikatoria erakutsiz. «Ni beti pertsekuzioa sufritu dutenen alde agertu naiz, eta Aresti ere pertsekuzio gogorrenetakoa sufritzen ari zen mementu hartan. Behin berarekin etorri nintzen berba egiten eta galdetu nion zelan zegoen. Berak oso txarto zegoela erantzun zidan, ez zeukala gogorik ezer ere egiteko, espainolez idatzi eta Madrilera joan behar zuela bizitzera. Neuk esan nion bera hemen behar-beharrezkoa zela eta hemen gelditzea». Bera orduan ezkondu gabe zegoen, eta dirurik gabe itxura denez. Mundakara joan zen bizitzera, beraz, Arrizubietaren etxera bolada batez. Ezkondu ondoren ere, udatan eta urtero agertzen omen zen Aresti Arrizubietaren etxetik. «Batez ere Partido Nacionalistako jendeak bere kontra esandako hainbat eta hainbat gauzgatik etsituta zegoen, eta horregatik aldegin nahi zuen. Ni berarekin askotan egoten nintzen eta agian nire

«Arestik pertsekuzio gogorrenetakoa sufritu zuen' ez nuen inoiz pentsatu euskaldunak beste euskaldun baten kontra hain gogor ari zitezkeenik»

izena aipatuko du nigan gizon liberala ikusi zuelako eta garai haietan ez zelako erraz horrelakorik topatzea. Nik inoiz ez nuen pentsatzen euskaldunok beste euskaldun baten kontra hain gogor ari zitezkeenik, inoiz ez nukeen pentsatuko munduan horrelakorik izan zitezkeenik».

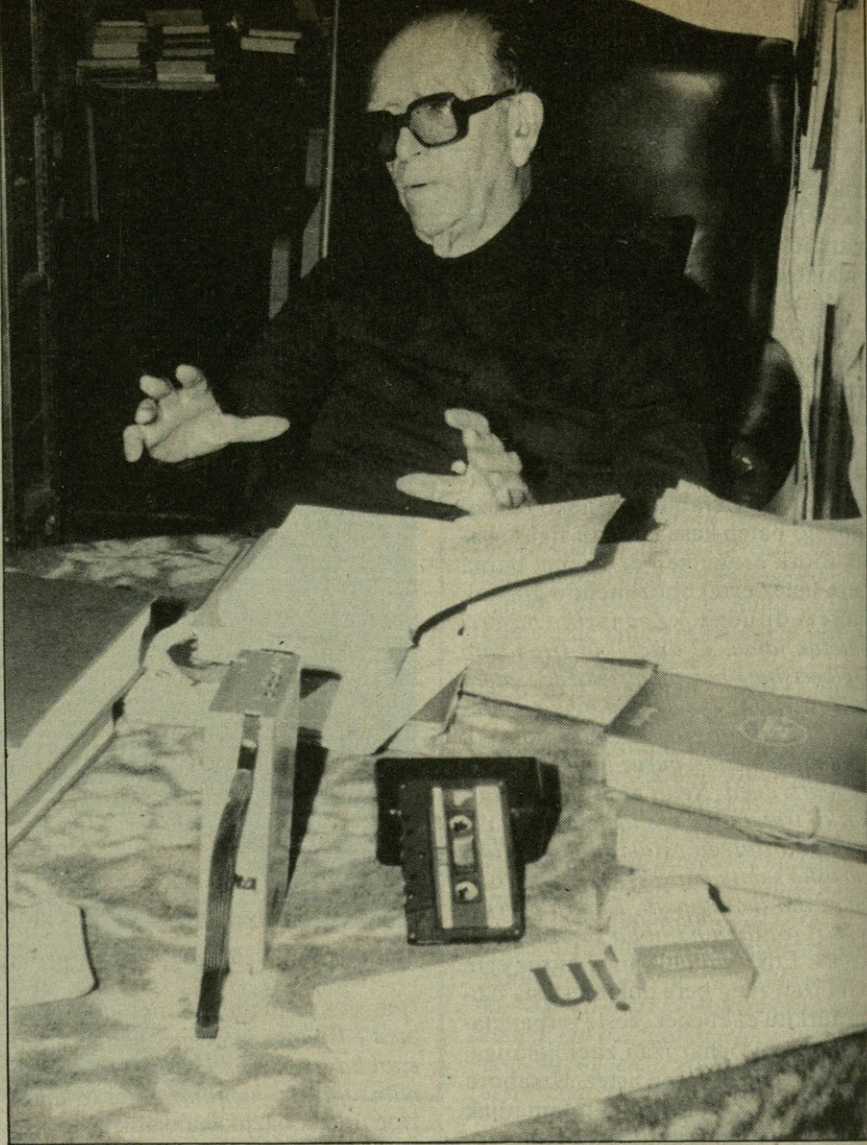
Baroja eta Unamuno, abertzaleak omen

Arestiri buruz berba egiterakoan berriz ere Unamuno eta baita Barojaren kasua ere mahairatu zituen Marti-

«Neu iraultzaile nintzenez Hitlerren kontra nengoen eta gogoz, nahita borrokatu nuen haren kontra»

nek, horien portaerak guztiz konprenitzen dituela esanez. Bere ustez, Baroja eta Unamuno abertzaleak ziren eta horretarako Barojak behin esan ziona aipatu zuen. «Barojaren etxera joaten nintzenean, Madrilen, honelaxe esaten zidan: "Don Martin, que no le desvasquicen", eta nik erantzuten nion "no se preocupe, por mucho que quieran no nos pueden desvasquizar"». Martinek aitortzen duenez, idazle famatuengana jotzea ea zenbat euskara zekiten frogatzeko ere asko gustatzen zitzaion. Eta Barojak, Unamunok lez, euskaraz ederto egiten omen zuen.

Martin Arrizibita abadeak hainbat astekari eta aldizkari eduki izan zituen bere zuzendaritzapean. Berak aitortzen duenez beti bere izenez sinatu izan ditu bere lanak, gerran ezik, «jendeak beldurra izaten du gaiza bat sinatzeko



Arrizibita abadearen ustez, Baroja eta Unamuno abertzaleak ziren.

baina nire ustez hori guztiz oker dago». Bere izengoitia, gerra garaian, «Agur» izan zen.

Jose Antonio Agirreren mitoa

Gerra garaiaz ari ginelarik, Jose Antonio Agirreren kasua atera zigan Martinek. «Jose Antonio Agirrerekin mito haundi bat egin dute, eta hau gizon hutsa zen. Oraingo Herri Batasunako buruzagi asko eta asko hura baino askoz politikoa haundiagoak dira. Gerra hasi aurretik beste batzurekin batera deitu ninduen eta halaxe planteiatu: "Jakín nahi nuke zuen eritzia auzi honetaz: gerran Francoren alde ipintzen bagara Estatutoa galduko dugu; gorriekin elkartzen bagara, berriz, erlijioa, galduko dugu. Zer komeni zaigu egitea?" Horrelako planteiamenduak eginez tentela izatea beste erremediorik ez dauka pertsona batek. Halakoxea zen Agirre».

Espainiako Gerra Zibilaren garaian, Martin ez zen frentean ibili. Bai, aldiz, Munduko II. Gerratean, Lyo-

nen intelektual ezkertiarren erregimendu batetan sartu bait zen. «Marx» zeritzona. Soldadu bezala Frantziako gerra galdu arte ibili zen, denbora gutxitan beraz. «Neu iraultzaile nintzenez Hitlerren kontra nengoen eta gogoz, nahita, borrokatu nuen haren kontra». Frentean jausi egin zenea, berriz, kontzentrazio zelaietara eramán zuten eta halaxe iraun zuen Gerra amaitu arte. Hortik aurrera makina bat pasadizo pasa zituen Martin Arrizibita, espainiar Estatura bueltatu zenean. Cordobara exiliatua izan zelarik. Batez ere Gerra garaiko jazoera eta oroitzapenak kontatuz beste ordubete gutxienez aritu zitzaigun Mundakako etxean liburuz inguraturik bizi den apaiz hau. Merezi luke bertan agertutakoak luzeago emateak baina gaurkoak, oraingoz, bera egin du. Luzerak ez du gehiagorako ematen eta Martinek jakituriak eta esperientziak barakatuko gaituztelakoan gaude.

E. JIMENEZ
J. LANDA



Argazkian apirilaren 20an Baionan egin zen manifestazio haundiaren une bat daukazu. Joan den astean ere ematen genizun gertaera honen berri, zeinean diru publikoa herri zerbitzuei ematea eskatu bait zen. AEK eta "Seaska" izan ziren manifestaziora dei egin zutenak, eta beren erreibindikazioen inguruan makina bat jende bildu zutenak, bi mila eta bostehun inguru. Manifestazioaren ondoren Frantziako Ministeritzarentzat hitz gogorak izan zituzten bi erakundeen arduradunek, ez bait da txantxetakoa "Seaska"ko irakasleen eta AEKko permanenteen egoera. Igande pare bat barru, maiatzaren 12an Senperen izango dute erreibindikazio horiek zita berria.

berriak

Sabin

Joseba Sarrionandiak "Ni ez naiz hemengoa" kaleratu.— Azken aldiari gehien espero zenetarikoa nobedade literarioa dugu Joseba Sarrionandiaren "Ni ez naiz hemengoa" izeneko liburu berri hau, hastapenetan Durangoko azokarako ateratzeko omen zen eta. Atzerapenak atzerapen, Liburuaren Egutarako argitara eman zuen Iruñeko "Pamiela" argitaletxeak egunkari moduan eginiko liburu hau. Urtarrilaren hemezazpian hasi eta uztailearen hogeitabian amaitzen da idazlearen gogoetak, gartzelako bizipenak eta gai desberdinen inguruko erreflesioz osatutako gartzelako-egunkari hau. Argitaletxeak egun gutxi barru Euskal Herriko zenbait hiriburutan aurkezpen bereziren batzuegiteko asmoa agertu du. Lehen Gasteizen izango da maiatzaren 5ean.

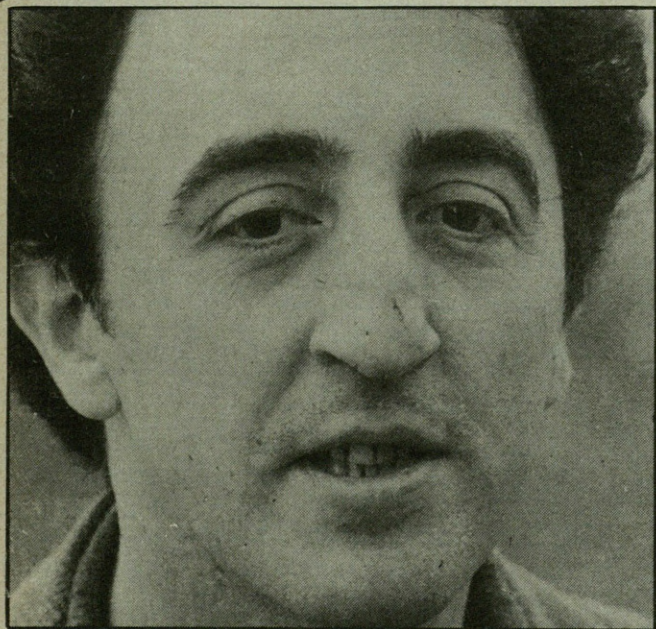
Jean Louis Davantek irabazi du "Xalbador" saria.— Joan den astean eman zen aurtengo "Navarra", "Arga" eta "Xalbador" sariaren irabazleen izenen berri. Euskal lan literariotarako ematen den "Xalbador" sariaren irabazletzat hartu zuten Xipri Arbelbide, Mikel Bujanda eta Jose Antonio Loidik Davant Euskaltzain zuberotarraren "Nahi gabe" poesia lana, beste hamaika lanen artean. Une batez sariaren etorkizuna ezbaian egon bazen, ez bait zen epea amaitzear zegoelarik inor aurkeztu, gerora beldur hori alden du zen, aipatu lanak lekuko. Epai mahaiko kideek Davanten lana goraitu eta eziz sariketaren kalidadea ere gorantz doala jakinerazi zuten.

Luis Baraizarrak "Hitzezko txirlorak" poema liburu plaza-ratu.— Luis Baraizarra karmeldar apaizaren "Hitzezko txirlorak" poema liburuak egiten du "Elkar" argitaletxearen liburu bildumako hogeitalaugarrena. Duela berrogeitalau urte jaiotako meñakar honek "Karmel" aldizkarian argitara ohi ditu bere lantxoak, hala nola "Olerti" aldizkarian ere; bestalde "Kili-kili" komikirako ere itzulpenak egin izan ditu. Liburu hau literatur sari desberdinetan saridun gertatutako lanez osatu dago, sariok 1981 eta 1984 tartean jaso zituelarik karmeldarrak. Egile honen beste lan batzuek dira "Euskal Herriaren historia" bi tomatan.

Zestoako zinema tokapaketak ospatu ziren.— Zestoako VII. Euskal Zinema Topaketak ospatu dira apirilaren 25etik 27ra Zestoako Elizondo zinemaren. Hogeitazortzi filme ikusteko aukera izan dute zestuarrak. Horrez gain, azken egunean, Topaketak eskeintzen duen dirulaguntzen jasotzeko zeremoniara berrogeitahemezortzi zinegile azaldu ziren arazo larri bat eztabaidatzeko, hain zuzen ere, banaketarena. Aurtengo edizioan parte hartzaileen kopuruak goraka egin du nahiz eta Topaketari kalitatea ematen zioten ohizko zinegileek beste medio batzutara jotzean, hala nola bideoa, kalitateak nabaritu egin du. Gazteentzako Diputazioak lehiaketa berezi bat promozionatzen du, aurtengoan Koldo Leniz, Lekeitioko ikastola eta Serranori eman zaie 25.000 pezetatako laguntza materialekin.

Poeta sentsuala, samurra,
bizizalea, lizuna eta antikleriklala

Ramon Irigoien nafar poetarekin solasean



Ramon Irigoien, antibaskismoan hezitako nafar poeta.

«Jaio nintzen karlista Iruñean 1942.ean, baina ene aitak inoiz ezin zidan argitu ea gure erregea Don Javier edo Don Jaime zenetz. Hamabi urte nituelarik, hainbeste jakinez politikorik zapuzturik, sotanarekin afiliatu nintzen Pio XII. aren partidu okertezinean. «Fostia tan hermosa non vi en la frontera». Hamazazpi urte nituelarik sotana erre nuen. Baina Jainkoari jaurtikitzea teniari baino gehiago kostatu zitzaidan... unibertsitatea burutu ondoren zeruaren kontra itu egiten Athenasen lurreratu nintzen... Hain ongi ezagutzen ditut greko klasiko eta modernoak non Administrazioak kontratatu bait nau latin irakasle bezala, adoratzeko dudak hizkuntza hain zuzen ere. Egia errateko ene lehenbiziko andregaiari musu eman nionez gero mihi (hizkuntza) guztiak adoratzeko ditut».

Horrelaxe presentatzen da Ramon Irigoien, Mañueta

iruñear kalean etxebizitza duen poeta eta Logroño-ko «Colegio Universitario» delakoan lan egiten duena bere «Cielos e inviernos» poesi liburuan. Hortik dator lehenbiziko galdera.

Nafar erdaldun poeta postkarlistarik hoberena

ARGIA.— Nafar poeta postkarlistarik hoberena zarela erranen banizu zer erranen zenuke?

RAMON IRIGOIEN.— Nahiz duzuna erran dezakezu baina nafar poeta postkarlistarik hoberenatarikoa hobe geratuko zen, ezta? Buñuel-ek erraten zuen bezala, aragoiar zine zuzendaririk hoberenatarikoa zela erranen nuke poeten modetia mantentzekotan ere.

Poeta gutxi egongo dira Euskal Herrian Ramon Irigoien adina ezagunak Estatu mailan. Poeta nafar honek liburu pare bat ditu argitaratuak eta bere estilo zaindu bezain desenfadatuak sekulako ospea ekarri dio 43 urte dituelarik.

A.— Orduan erdaldun poeta postkarlistarik hoberenatarikoa Nafarroan. Ados. Zer zentzutan onartzen duzu hori, zera: «Karlismoa hil da. Biba postkarlismoa»? Hil ote da karlismoa Nafarroan egiaz?

R.I.— Karlismoa hilda dago orain dela urte anitz ene ustez, bai benetan. Arrasto xume bat hortik geratzen da, monarkikoak Frantzia geratzen diren bezala. Taldetxo txikiak dira karlistak Espainian, politika alorrean eraginik gabe.

A.— Bai, bai, baina neronek erran nahi nukeena da karlismoa ez politika mailan bakarrik, gizarte, kultural mailan baizik. Nafarroa postkarlista oro harturik. Zer pentsatzen duzu horretaz?

R.I.— Beno, ez zitzaidan okurritu, baina, klaro, herri honetan mugimendu haundi bat karlismoa izanik arrasto haundia utzi du zenbait talde eta pertsonagan, ez dakit, ikusi behar dut zeuen planteiamendua azken «Korrok» aldizkarian nondik datozen tiroak jakiteko. Noski, karlismoak utzi ditu Nafarroan bere eragina eta ohiturak, hots, erradikalasun, idealismo, kontserbakortasun eta klerikalismoan, bai.

A.— Pasa gaietzen zure poeigintzara: sentsuala, samurra, bizizalea, lizuna, antiklerikala ote da, laburrean errateko, «Cielos e inviernos» liburuan agertzen den bezala?

R.I.— Ene poema bat Logroñon irakurri zuenean Albertik erran zuen erregistro anitzetako zela ene poesia. Ados nago eta balakatzeko nau horrek. Umoretsua baita ere. Lizuna? Bai, eta amodiozkoa. Amodioa da nagusia ene poeigintzan. Eta beste sentimendu batzu agertzen dira. Baita poesia «kulturalista» nolabait kontsidera daiteke ere. Baina, bai, ados nago ematen dizkidan ezaugarri horiekin.

A.— «Los abanicos del Caudillo» delako beste poesi liburu mandatzeko poesia ote zen? Nola egin zenuen Gobernu beka baten bitartez eta gero ez zuten onartu?

R.I.— Beno, ez zen hori prezski, zera, mandatzeko poesia, ez pentsa, bai zera: egin nuen liburu, lehenbiziko erredakzioan bederen, hiru urte t'erdia lehenago. Gero landu nuen liburu hori presentatzeko, denboraren iraganbidea beharrik, laburtu nuen 900 bertsotatik 350 bertsotara eta ez zidaten onartu. Neuk banekien problema izango nituela zentsurarenkin.

A.— Horixe erraten duzu Jaime Gil de Biedma poetarekin. Zer zentzutan gaur egun mantentzeko hori, zenbat d. arduzu oraindik?

R.I.— Ene eguneroko jarrean ezkertiar kontsideratzen naiz, pertsonekin harremanetan, adibidez, ez ditudala erla-

zio kobentzionalak. Ene amodiotan ere. Baina ez naiz kontsideratzen borrokalari bat. Ezkerren kontzeptua nahiko gastaturik dago beste aldetik. Nire giza eragina eskasa da, hots, irakaskuntzan, piska bat egunkarietan eta orain irratian. Horrek erran nah |du ezin dela sinetsi iraultza salbatzaile bat; erreformetan bai, baina iraultza egiteko oportunitatea orain hogeit urte akitu zen.

A.— Orduan zer erran nahi duzu esaldi honekin: «Edo bukatzen dugu Estatuarekin edo berak gurekin. Zer nahiago du-zue?»

R.I.— Hor dago utopia. Gaztetasunaren zamarrada daiteke edo eta pentsamendu anarkistarekin loturik. Hortik bai, Garcia Calvo lankidearen eragina nabaritzen da. Baina gauzak oso moldaturik daude inperioen artean iraultzak lortzeko. Baina bai borroka bezala, Estatuaren kritika bezala, bizi-modu bizikorrak sortzen. Estatu-nazioa suntsitzeko eta Estatu mundiala lortzeko, ez dakit, horrekin ikusi behar du esaldiak, pentsamendu anarkistarekin. Oso sinpatikoa erortzen bait zait bere egiteaz ez sinestu arren.

«Pentsamendu anarkista oso sinpatikoa erortzen zait bere egiteaz ez sinestu arren»

A.— Zentzu honetan ez zara kokatzen neoliberalismo horren ald |ezta?

R.I.— Ez, ez, alergia! Gure etsai politikoak dira, enetizat bederen! Hori da esk|bi hutsa eta arrunt arriskutsua gainera! Sánchez Dragó bezala...

A.— Eta Savater?

R.I.— Beno, Savater ezker-tiartzat onartzen dut. Ulertzen dut Euskadin ezker abertzalearekin, Herri Batasunarekin prentsa txarra, oztopoak dituela, baina nik uste bere oinarri anarkistak mantentzen dituela, zalutasunez noski; kritikarik haundienetarikoa da, hemengo gauzez informaturik dagoela... Badakit ezker abertzalearekin



«Nafarra, baskoa eta espainola sentitzen dut ene burua».

istilutan dagoela nazionalis-maokatik.

A.— Ez nazionalismoarekin soilik, Sadaba filosofoarekin ere, zera, Savaterrek mantentzen du bakarrik indibiduoen autodeterminazioa eta aitzaki horren bidez nazioena ukatzen du Estatu-nazio espainolaren defendatzailek haundiena bihurtuz, Euskal Herriaren kontra...

R.I.— Bai, bai...

«ETA eta HBrekin negoziatu egin behar da»

A.— «Zure ai... zimaurrezko probintzia izan zen / nirea Espainia: kakazko 505.000 Km²» diozu poema batean. Nola ikusten duzu hori gaur egun?

R.I.— Hori izan zen frankismo gordinean errana. Gaur ikusten dut Espainia sinpatia gehiagoz, zibilizazioaren agertze batekin. Nafarra, baskoa eta espainola sentitzen dut ene burua. Problema dela uste dut komunikatzeko zubiak ez direla eta horrek eramaten gaituela «goma bi»ra bi aldeetatik. Hortik krimenaren errepikapena hain iraunkorra datorkigu... Erran behar da izan dugula eta dugula ejerzitua pronuntziamenturako hain prest dagoena. Neutralizatu eta lasaitu behar da. Dena dela normalizaziorantzko urratsak eman direla nik uste. Akatsekin, zera, ETA eta HBrekin negoziaketaren faltagatik. Negoziaketa hori errekontziliazio puntu gainditzeko da. Luzatu behar da eskua gehiago Gobernuaren partetik integrazio bat lortzekotan. Bere «Akilesen orpoa» da eta.

A.— Zer da Euskal Herria zuzentzat?

R.I.— Ni heziturik izan nintzen antibaskismo gordin batean, frankismoarekin hemen geunden guztiok bezala. Nik uste denbora antz behar dudala herri honen hurbiltasuna sentitzeko. Badakigu betiko gauza dela, gobernuen manipulazioa, etnia baten menpekotasuna. Horrek markatzen du dezisiboki pentsamendua gorrotoa sortuz. Euskal kulturara hurbildu behar dugu, noski, Estatu mailan ezagutu behar da gehiago...

«Euskara ez ikastea kontsideratzen dut nire pekatu graberen bat, linguistikoki»

A.— Horrek ematen du Madriletik errana dagoela, baina zu nafarra zara, ezta? hainbeste hizkuntza ezagutuz gero, zergatik ez duzu ikasten euskara euskal kulturara hurbiltzeko?

R.I.— Bai, bai, arrazoi osoa duzu. Hori kontsideratzen dut nire pekatu graberen bat, linguistikoki, arrunt grabe. Ene antibaskismoak markatu dit, erran dizudan bezala, eta gero alferatasuna, hainbeste hizkuntza jaso ondoren, sakabanatzen naiz, ez dakit. Aitortzen dut alfertasunagatik ez naizela sartzen ene premia oro izango zen kultura bati hurbiltzeko baina oso lanpeturik nago. Oraintxe prest nago euskara irakurtzeko elebidun testoen bitartez. Horrek sortzen ditu gogotxoak eta komunikazioa. Beste aldetik ulertu behar da euskara hizkuntza gogorra dela... Estatu mailan ezagutu behar da hemengo arte, historia, literatura etab. Gobernu autonomoek

horretan badute komunikazioa lortzeko betekizuna mezularien bidez.

A.— Baina elebitasunarena hemengo problema gainditzeko da.

R.I.— Bai, bai, politika haundia behar da euskararen problemari soluzioa emateko; elkar sinpatiaren baldintzak sortuz, dirua banatuz horretarako...

A.— Nafar kultur alorrean jarraituz, zer iruditzen zaizu «Ateneo Navarro» delakoaren iniziatiba?

R.I.— Ez dakit deus ez. Ez naiz enteratua.

A.— Maila ofizialistan kokaturik dagoela dirudi. V.M. Arbeloa bera dago sartua. Zer iruditzen zaizu bere posigintza?

R.I.— Ez dut antz ezagutzen. Irakurri dudana ez zait interesatu deus ez. Ariketa antz egin ondoren aurkitzen duzu zenbait duintasun formal. Mami iruditzen zait erabat sinestro, apeza baten munduko ikuspegia, alegia.

«Plazerra izan zuen / herioari pix egitean bere erregina galdatan»

A.— Zure bertso bikain hauetan uste dut laburtzen duzula zure posigintzaren mamirik sakonena, ezta? Hedonismoa, herioaren kontra erreboltatzea plazerraren bidez, ordenuaren kontra pix egiten edo. Horrelaxe ikusten duzu?

R.I.— Bai, hedonismoa «a tope», hispaniar tradizioaren kontra noa, hispaniar nekrofiliak ateratzen nau ene kasatik. Hortik noa, bai.

A.— Azken galdera bat bukatzeko, zer moduz ezkontzen dituzu poeta eta irakaslearen izaera desberdinak?

R.I.— Beno, norbaitek here-dentzia ez edukitzean bizia gaintu behar du lan gutxien jasane-zinaren bitartez. Alde batetik irakaskuntzak kentzen dizu denbora beste gauza batzu egiteko baina beste aldetik kultur mugimendu batean sartu izan ondoren erraztatzen du eta. Dena dela molda daiteke.

Joakin BALENTZIA

Joan Mari Beltranek luze joko duen lan sistematiko bati ekin dio

Soinu tresna herrikoien bilketarako lehen diskoa

Eta herri musikan murgildu den batek badu kanta solteak biltzeaz gain ilusio haundi bat beti buruan: lan sistematiko bat prestatzea. Hori da Joan Mari Beltran egiten ari dena, eta las-ter IZ disketxeak argitaraturik plazaratuko duena.

Lan etnografiko batek ez du gure artean bere gastuak ere pagatzeko ematen (frogarik onena: Benito Lertxundiren disken errentabilitatea balu honezgero gure herri musika guztia kolekzionatua legoke), eta Beltranen buruan dabilen asmoa ez da txantxetako: gure soinu tresna herriko guztiak beren modalitate guztietan eta jotzaile zahar eta autentikoekin grabatzea. Azkenaldi honetan diskagintzako projektutan inbertsioak egiten ditu Gipuzkoako Diputazioak, eta berari eskatu zitzaion proiektu honetarako dirulaguntza.

Baietza eman du Diputazioak, baina poliki joan behar-ko du Beltranek. Proiektu oso baten barruan lehendabiziko honetan diska bikoitz bat egin nahiko zuen Joan Mari, baina ez daudela presupostuak hain-beretarako eta LP soil batekin konformatu beharko. Estudioan ikusi dugu Beltran, eta ezin zuen pena puska bat disimulatu doble bat ezin eginagatik, oso interesateak diren pie-za eta estilo asko kanpo geratu-ko bait dira. Hala ere grabatua hor geratzen da, eta materiale preziatu bat betirako galtzetik salbatu da.

Oraindik ere jotzen direnekin hasi

«Orain artean bizirik iritsi zaizkigun tresnak sartu ditugu lehen diska honetan, eta beraz behinola erabiltzen omen zen baina ez bera eta ez bere jotzaile jarrikerri ezagutu ez dugun xirularru edo zarrabetea esate bate- rako ez dugu sartu. Sunprinu

«Azala» taldea sortu zuen lehenbizi, eta gaur egun «Txanbela»ko motoretzat jo dezakegu Joan Mari Beltran. Euskal herri-musikaz gure artean gehientxoena jakin eta batez ere gehientxoena produzitu dutenetakoa izango dugu gure artean.

aldiz bai, jende askok eta sarri bizitu eta entzun bait dute. Baita herriak «tronpa» eta Aita Donostiak «musukitarra» deitzen dion hori ere; Beasainen bezala Orion edo Durangon eta beste hainbat lekutan badaude hori entzun dutenak, eta tronpaz jotzen ziren musika asko oraindik oroimenean dituzte».

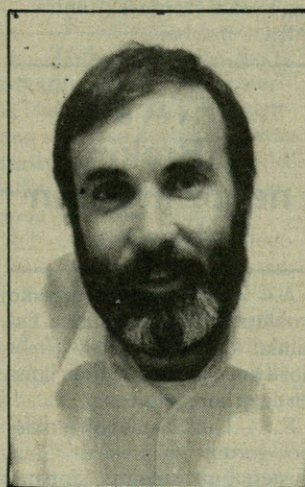
Desagertutako baina oraindik herri kontzientzian itzali ezinik dauden sunprinu eta tronparen kasuetan grabaketa oso era politean konpondu da: tresnen lekuko zaharrek kantatzen dute halako doinu bat eta gainean errejistratzen da tresna bera, Joan Mari joa. Dokumentu osoa, beraz, eta lortzeko grabatzaileei Euskal Herriko mila baserri ezagutarazi diena.

Beste kasu guztietan berriz jotzaile zaharrak aukeratu dira. Gaitaren kasuan Iruñeko gaiteroak hautatu dira lan horretarako, baina beste kasu guztietan nahiago izan da jotzaile zaharren dokumentua uztea askotan hobeak baina geroagokoak diren ordez.

Tresna bakoitzerako jole egokiena

Txalaparta, tobera, tronpa, alboka, trikitrixa, dultzina, gaita, baserri eta kale txistuak, xirula-danburia-atabala, sunprinu, rondalla eta txanbelb sartzen dira «Euskal Herriko soinu tresnak» lehen diska honetan.

Txalapartari zaharrena sart-



zen da tresna horrekin, Astigarragako Goikoetxea. Tobera grabatzera Lesakako Mujika aita-semeengana jo da, koplak Jose Yantzik kantatu dituelarik. Alboka berriz hain ezagunak diren Leon Bilbaori eta Maurizia Aldeiturriaga Arratierrek errejistratu dute, eta trikititxa Ahuntxa eta Iturbidek, Urrestilgo trikitilariak alegia.

Gaita urbanoa da, esan dugun legez, jotzaile gazteen esku geratu den bakarra, eta lan hori Iruñeko Gaiteroek egin dute. Dultzina, aldiz, Bediako Juan Ayesta zaharrak jo du bere 93 urteetan (harrapa ezak hankatik!). Baserri txistua Maurizio Elizalde eta Felix Iriarte Arizkundanren esku utzi da, eta hiriko txistua berriz Felix Askaso eta Gasteizko Udal Taldearenetan. Xirula, Danburia eta

atabalarentzako Jean Mixen Bedaxagar Urdinarbekoak eta Pierre Agerre «Gat»ekin kon- tatsu beharra zegoen, eta gaur egun gure artean oraindik ere tresna ia exotiko suertatzen den txanbela bere jotzaile autenti-koenarekin grabatzea erdietsi da, Pierre Caubet Lakarrikoarekin, hainbat ibilera bitxiren ondotik.

Aurrera jo beharra

Rondalla Faltzesko taldearekin sartzen da diskan, eta aipamen berezi bat merezi du horrek. «Esan beharra bait dago hau dela sokazko tresnak gure organografian sartzen den lehen aldia. Gainera, beti mapa Tuteraino egiten dugun arren kantategietan badirudi Euskal Herria Iruñeraino heltzen dela, eta hortik aurrera ere jaitsi beharra dago».

Sunprinu eta tronparen kasua, lehen genioen bezala, aski berezia da. Horrela, tresna berez Joan Mari Beltranek jotzen duen bitartean, tronparen kasuan Jose Peña Oriotarrak kantatzen du atzetik («gizon hori ezagutzekoa duk, benetan»), bere «Sarobe» baserrian, eta sunprinuaren kasuan Iribesko Juan Bautista Lasarte da datu emaile eta kantaria.

Lehen urratsa emana dago, beraz, eta ikusi beharko aurrera nola jo. Tresna bakoitzarekin, eta mota bakoitzarekin (baserri eta hiri txistuak berezirik, adibidez), diska monografikoak egin nahi litzuke Joan Mari. Ez hori bakarrik, bideoak ere horiekien loturik lihoazke. «Tresna laguntzaileak ere grabatu gabe daude: kalakak, elizegorra eta abar. Baina ikusten duan bezala, holako diska saila ezin diat nik finantziatu, ezta IZk bere kasu ere. Ikusiko diagu Diputazioa edo Jaurlaritzak zer erantzuten duten».

ARTASO

Errektoreari ez zitzaion Bertolucciren pelikula atsegin

Deustuko zine-klubari berriro argi berdea

Deustuko Unibertsitatera joan ginenean, Zine-Klubaren itxieraren kontrako kartel ugari ikusi genuen pasiloetan, horma guztietan.

Zine-Klubeko partaideak Aranzadi errektorearekin zeuden hizketan. Joan ginenerako, Zine-Klubekoak kartelak kentzen ari ziren. «El último tango en París»ek sortutako arazoa konponduta zegoen, omen.

Publizitate gehiegi, Deustuko Unibertsitateko jesuitek nahi baino gehiago dirudienez, Zine-Klubaren itxierari eman zitzaiona. Errektoreak, eta erabaki hori hartzera bultzatu zutenek, ez zuten Espainiako telebistan, «El País»en, eta horrenbeste egunkaritan agertuko zenik inola ere espero; berriaren zabalkundeak, zelanbait, ez zitzaizien gustatu..

«Aurreko abisurik gabe, «El último tango en París» proiektatu ondoren, bedelek Bertolucciren zikloa iragartzen zuten kartelak kentzen ari zirela ikusi genuen. Galdetu genienean, errektorearen agindua zela esan ziguten, besterik gabe».

Uste baino erantzunkizun haundiagoa prentsan

Aipatutako pelikularekin batea, beste bi gehiago eskeini nahi zuten, «La luna» eta «Novocento», baina zine-kluba, egun batetik bestera, itxi egin zitzaizela ikusi zuten.

«Seguraski errektoreak gure erreakzioa zein izango zen ikus-tera itxaroten zegoen, eta guk lau gauza desberdin egin genuen: lehenengo komunikatu laburra ateratzea, unibertsitatean, gure ohizko ikusleentzat; gero prentsara bidali berria, guk ere ez dakigun arren nola zabaldu zen horrenbeste; hirugarrenez firma bilduma antolatu genuen unibertsitatean, pasiloetan mahaiak jarritz. Honek guk uste baino emaitza hobea eman zuen, bi egunetan 3.700 firma bildu bait ziren, inolako esfortzurik gabe, guztiak harrituta zeudelako; azkenik, errektorearekin mintzatzea eskatu genuen, arazoari irtenbide bat eman nahi genion eta. Hasieran gurekin hitz egiteko epeak luzatu zituzten arren, azkenean, ostiralera-ko, gaurko, konbokatu gintuen».

Bilera honetan gauzak konpondutzat eman dira, alde batetik errektoreak zituen kezak (seguraski beste irakasle edo eta jesuita batzuek agertuta) azaldu zituelako, eta Zine-Klubeko partaideei, banan bana erantzuteko eman zien.

Ikasleen ekintzak kontrolatu beharra

Aranzadi agertu zituen bi kezka haundienak, Zine-Klubaren askatasun totala eta kontrol falta, edo libertainajea alde batetik, proiektzioak klase orduan ematen bait dira, eta «El último tango en París» bezalako pelikula batek ekar zitzakeen ondorioak, ikuslegoaren baten baten sensibilitatea mindurik gera bait zitekeen. Kuriosoki, beste pelikula batzuren proiektiotara irakasleak eta jesuitak joan diren arren, gutxi baina inoiz, proiektzio honetara ez zen bat ere joan. Hala eta guztiz ere, errektoreaganaino heldu ziren kritikak.

«Guk esan genion pelikula horren kasua mitifikatuta dagoela, sinbolotzat hartua izan dela, baina gure asmoa ez zen polemika sortzea, Bertoluccire eskeini nahi genion zikloan sartzea baizik. Behar bada, estrategia hobe baten arabera, geroago projektatu behar izan genuen. Batek daki. Gainera, orain hamahiru urte, lehenengoz azaldu zenetik hona, egoerak diferentek dira, eta ez zuketen hartu duten moduan hartu behar».

Aranzadiren beste kezka kontrolari zegokion, Unibertsitateko inor ez egonik, Zine-Klubaren aktibitateak ezezagunak dira instituzioarentzat. Ez dakite nola maneiatzen den dirua, zertarako erabiltzen den laguntza, eta zer egiten den sarreteratik ateratzen denarekin (100 pezeta kobratzen dute). Ikasleen erantzuna argia da.

«Zine-Kluba 1979an sortu zenetik, gu gara hirugarren belaunaldia, eta gu sartu ginenetik, orain bi urte, 10.000 pezeta bakarrik jaso dugu. Hortik aparte,

pantaila atzeko bozgailua apurtu egin zen, eta konpontzea eskatu genuen. Urtebete pasatu ondore, eta konpontzen ez zutenez, guk egin genuen alboko beste bi bozgailuetarako konexioa. Ez da gauza bera, baina behintzat hobeto entzuten da. Unibertsitateak ordaindu duen bakarra 14.000 pezetatako errebo- binadore bat izan da. Beste guztia, hau da, pelikulen alogera, erretako bonbilak eta abar, guk ordaintzen ditugu».

Azkenik, gaiari karpeta, oraingoz

Ostiraleko bileraren ondoren, akordu batetara heldu ziren. Zine-klubak berriro proiektzioak antolatzeari ekingo zion, baina unibertsitateak arduradun ofiziala jarriko luke. teoriaz zine-klubekoek ez dute kontroladore modura hartzen: «onuragarria izan daiteke, bera- ren bidez errektoretzarako bide zuzenagoa lortzen badugu. Dazkagun problemak errazago planteatu ditzakegu, eta diru laguntzak jasotzeko orduan ere zuzenago dugu bidea. Gainera, dazkagun asmo berriak hortik abia ditzakegu. Guk urterako programazioa aurkeztuko dugu, eta oztoporik jarriko ez digula espero dugu».

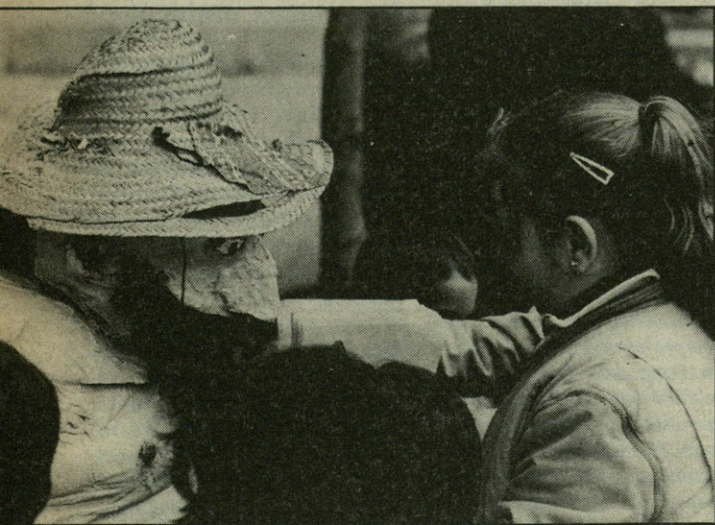
Hala izan bedi. Ibilkera berri bati hasiera ematekotan daude Deustuko zine-klubeko parta-ideak. Beraien ustez affaire honekin gauzak argitu eta hobetu daitezke. Momentuz baikor agertzen dira. Guk instintiboki, jesuiten arduradunari usain in- kisoriala hartzen diogu, nahi barik. Ea tronpatzen garen.

Laura MINTEGI

Giro bero eta alaiean

Hernaniko antzerki festibalak balantze positiboa utzi

Azken egunotan komunikabidetan leku asko eman zaion berria dugu Hernanin ospatutako «Nazioarteko I Antzerki Emanaldia»rena. Arrakasta ederra ere bildu du festibal horrek hernaniarren artean. Antolatze lanetan aritu diren «Tanttaka» taldekoak bildu ditugu mikrofonora balantzea egin dezaten.



«Oso pozik gaude, nik uste dut oso polita izan dela. Hernanin oso giro ona egon da, eta mintzatu garen jendea benetan emozionatuta egon da», esanez laburbiltzen zigun «Tanttaka» taldeko partaide batek festibal egon den giro orokorra.

Hernanin maiatzaren 22tik 28ra ospatu den antzerki jaialdi honek alde batetik baino gehiagotatik merezi ditu txaloak. Nagusia, eta gerora ere balo-

ratu ahal izango dena, festibalaren erdigune izandako Biteri eskoletan inauguraturiko sala establea dugu. Datorren hila-betetik aurrera antzerkia ikusi ahal izango bait da bertan maiztasunez.

Kalean eta aretoan giro ona

Festibalari gagozkiolarik, kaleko eta barneko ikusgarriak

konbinatu dituela esan behar: eta zentzu horretan eguraldia lagun izan dute antolatzaileek. Eurria, beste ezbehar batzu bezala, nahiko zitekeen eta lehen ospakizun hori zapuzteko. «Guretzat garrantzitsua zen Hernaniko giroa ona izatea, han egiten bait dugu lan; eta, gero, taldeak ondo egotea, gustora egotea, maiz hortik zoaz eta inork ez dizu kasurik egiten». Esperientziak agindutako desio bat zuten hori «Tanttaka»koek, anfitrioi onak izatearena. Eta eritziak bildu ostean, festibal beroa suertatu dela ondorioztu dezakete, ez dela batere inpersonala izan, bestetan gertatu ohi denez.

Lan errazak eta jendearentzat gustagarri izan zitezen gura zuten, baina bestelako lanik ere izan da, «Jordcircus» taldearen «El duelo» izenekoak. «Arreta haundiz jarraitu beharreko lana da. Suezian oso kritika txarra jaso dute, baina hemen jendea oso sentibilizaturik egon zen, obra gogorra bait da».

«Jordcircus» taldea izan da antzerki emanaldien euskarria, lauzpabost obra antzeztu dutelarik, batzu birritan egin behar izanik. Haurrentzako, haurrentzako, kalerako, barnerako eta beren lan egiteko moduaren adierazpen eatek osatu zuten sueziar talde honen eskeintza konpletua. Bestalde, beren antzerkia ulertzeko modu konprometituak (nahiz eta hitz debalutua izan) eztabaida gai interesgarri bat plazaratu zuten.

Kanporako eta barnerako espektakuluak konbinatuz muntatutako festibal honi jendeak oso erantzun egokia eman dio, «kaleko espektakuluek jende asko bildu dute, eta giroa sortu dute; eta barnekoetan ere jen-

deak ondo erantzun du, sala bete-bete egin bait da egun guzietan». Biteriko sala betetzea zaila ez dela diosku «Tanttaka»koak, berrehun eta berrogeitamar inguru kabitzen direnez, nahiz eta jende gehiago sartu den egunotan. Biterin aktuatu duten taldeen eritzia ia bat izan da, oso antzez-gela «pollita» dela, «gure ustez, aste honetarako txikia gertatu da, baina aurrera begira ez da txikia geratuko, eta horrela errazagoa da giroa berotzea».

Hernaniarrak antzerkizalesten

Ikuslegoaren nolakotasunari begiratzea ere interesgarria gerta daiteke, gehienbat hernaniarrak hurbildu direlarik. Donostia aldetik antzerki inguruko jendea bertaratu da; baina hernaniarren artean ikuslegoaren zati haundi bat Udal Antzerki Lantegiko ikasleek osatu dute, ikuskizun guzietan egon bait dira. «Erromantiko samarrrak gara, eta Lantegian lanean ari direnei ez diegu kobratu», eta kontuan hartu hirurogei inguru direla; dena dela ekonomikoki kitto egiteko moduan burutu dute festibala, ohizko eta ohizkoen sakrifizio ekonomikoa dela medio.

Lehen esperientzia honek giroa epeldu du aurreragorako programazioa martxan jartzeari begira, «jendea, eta batez ere umeak, interes haundia agertu dute. Haurrentzako programazioa burutzeko Langile ikastola eta Gay Mur eskolako jendearen laguntza izango dugu, iaztik lanean ari bait dira haurrentzako ikuskizunak programatzen». Antzerkiaren kalitateari begiratu nahi diote, baina ajola haundikoa zaie eraberean antzerki emanaldiaren inguruan sortzen den giroa, «antzerkia egiten duen jendea beti oso urrun gelditzen da, oso jende haundia dirudi, eta gerora konturatzen zara hori ez dela horrela. Horregatik saiatu gara distantzia hori apurtzen, antzerkia egiten duen jendea hurbiletik ezagun dezan ikusleak, nola lan egiten duten...».

Lan zabal baten beste urrats bat

Nazioarteko Emanaldi

hauen beste arlo bi izan dira erakusketak eta rocka. Lehenari dagokionez, pintura eta maskarenak egon direla udaletzeko aretoan, eta egileak pozik agertu dira jendearen harreraz; maskaragileak batez ere, batzuri hainbeste gustatu lau lapurtu egin dituztela. Puntu beltz hori alde batera utzita, Hernani bertako rock talde bat plazaratzeko aitzakia ere izan da festibala. «Madarikatuak» taldekoek egin zuten beren rocka larunbata gauean, molde eta modu onak erakutsiz.

Antzerkia herrira hurbiltzeko saio bat izan da festibal hau,

«eta hori gauzatu egin da» antolatzaileen ustez, jendeagan antzerkiarekiko jakinmina sortu bait da, eta antzerkiaren mitifikazioa apurtzeko baliagarri izan bait da.

Eta interesgarriena, festibala tranpolin bat izan dela «Tant-taka»koek Hernanin daramaten lana bultzatzeko, bai Udala Antzerki Lantegian eta bai sala establearekin, eta nola ez «Tant-taka»koen beren lanerako. Eta, gainera, esperientzia honek badirudi norbaitzuz kontzientziak larritu dituela, Donostiako udaleko kontzejal elkide batek behintzat hala komentatu omen du: «zerbait egin



beharko dugu guk ere Donostian, begira Hernaniko hauek...». Gezurra dirudi, administratza mailan eta aginte politiko mailan boterea eduki, milioiak maneiatu, eta Herna-

nikoa bezalako ekintza batekin inbiri sortu beharra ere... Ez al zaie ba aski jeltokideei aldi bereko beren muntaia erraldoekin?

M.A.

«Herio Dantza»ren konpas makabroak

Fitxa teknikoa:

«Herio Dantza». Egilea: August Strindberg; zuzendaria: Lluís Solá; antzezleak: Mikel Garmendia, Aitzpea Goenaga, Isidoro Fernandez, Kontxu Odriozola eta Richard Diez. «Antzerki Zerbitzua». 1985eko apirila.

Edonondik datorren antzerki-proposamen bati begiratzerakoan, lehen-lehenik proposamen horren zergaitiei begiratzen saia gaitezke.

August Strindberg-en obra bat muntatzea noren kapritxoia izan ote den ez dakit. Ez dakit asturuak nola jokatu duen, zein koordenada erabili dituen Lluís Solá (strindbergelari aditua) eta «Antzerki» (antzerki muntaia desastrosak burutzen abila) uzartzeko. Ez da hau instituzio ofizial batek antzerki lanak burutzeko orduan zein erizpide erabili ditzakeen eztabaidatzeko lekua, baina noizpait hitzegin beharko da horretaz, edo pentsatu beharko dute Komunitate Autonomoko kultur arduradunek horren inguruko zerbait.

Bienbitartean, behin «Troiarak I», bestean Goldoni, hurrengoan «Troiarak II», eta halako batean Strindberg jasan beharko dugu. Instituzio politikoak diren asturu moderno horren kapritxo-pean.

Parentesi artean, eta jarraitzeko, zera konstatatzea ez legoke txarto, hau da, «Antzerki»k eskeinitako «Herio Dantza» hau lehen parte baina ez dela.

Hamabost kilo kosta zaiun entsegu honek badu arlo kritikagarririk antzerkiari, zentzu estuan, dagozkienetik at.

Horietako bat obra hau muntatzerakoan martxan jarritako moldeak sor dezakeen dinamika da. Jadanik ez bait da nahikoa kanpoko zuzendariak promozionatzea, dagoeneko konpainia osoa atzerriara eramatea delibatu dute «Antzerki»koek (nahiz eta kasu honetan konpainia txikitxoa izan). Beste bat «haundikeria» izendatzera ausartuko naizen bideetik doa, «Antzerki» zerbitzua Euskal Herrian antzerkia egiten dakien eta egin dezakeen bakarra bera dela demostratzeko bidean tematua dagoela dirudi eta. Horretarako rock talde dextente bategi desio lukeen argi-foko muntaia batez hornitu da;

horretarako, eta lehengo bidean, Victoria Eugenia antzokian soilik sar daitekeen eszenografia burutu du, herritara eramateko moztu beharko dutelarik. Eta alde batera utziko dugu hogeiren bat udaletxerengandik jasotako dirulaguntza.

Strindberg antzerkigilearen nortasun bortitzak oso kutsatzen ditu bere lanak. Eta 1900 urte inguruan idatzirik hau ere bere izatearen ezaugarriez josia agertzen zaigu, «Herio Dantza» honen lehen parte honetan senar-emazte baten amodio/gorrotoko erlazioa eszenaritzen da naturalismo sueziarraren sortzailearen lumaren bidez. Erlazio horretan, naturalismoan planteiatzen denez, inguruak garrantzia haundia dauka; kasu honetan bizi diren jauretxeko egongelak kunplitzen duelarik lan hori. Basterretxearen diseinu iradokorrari ezin zaio ezer egotzi, ez bada diseinuaren kasualitatea, eta ez bada eszenografiako beste elementuek sortzen duten kontraste zorigaitzekoa. Aipaturiko diseinuaren egilea eta eszenografiako beste elementuak hautatu dituen eta bait dira bide beretik ibili, eszenografiaren batasun eza nabaria delarik.

Ulertezina gertatzen da, halaber, larogei argi-foko erabiliz nola izan daitekeen posible emanaldiko zenbait unetan antzezleen aurpegiak

ezin ikustea, eta ez nahita, baldarkeriaz baino. Eraberean, argien diseinua ulerkaitz eta zikin gertatzen da, argi-aldaketetan taulagainak jauretxe batetako egongela baino diskoteka bat dirudielarik. Horretarako ez zuen merezi ehun eta berrogei fokotarako ahalmena zuen argi-mahai konputerizatua alkitatzea.

Antzezleen lanari eta zuzendaritzari lotuz, Strindbergen testuak aditzera ematen duen lurrazpiko sumendi hori artifiziozko sute mengel batetan ilauntzen dela esan behar da. Keinuak, eta hori bai, jostorratz eta titarez muntatutako keinu-koreografian oinarritzen da lan guztia. Eta zentzu horretan, zuzendaritzari atxaki bat baino ezin zaio egin, hau da, bere lana nabariegia dela, diktadoa antzematen dela. Antzezleen lana ahula da, eta pizua orduen joatean, intelektualegia apika. Une txiki batzuek kenduz gero, ez da, hitzek esaten dutenaz gain, tentsio dramatikorik azaleratzen antzezleen interpretazioan.

Amaitzeko konstatazio bat besterik ez. Antzerkia ez da, zalantzarik ez horretan, milioiekin egiten. Ez milioiekin eta ez eszena txiki batzutarako mimoa eta koreografian espezializatutako teknikoak kontratatzearekin. Antzerkia beste zerbait da.

Mikel ANTZA

antzerkia

● **"Xirristi Mirristi"**k obra erabaki gabe.-- Iparraldeko antzerkigintzan punta-puntan dabilen taldea dugu "Xirristi Mirristi" Daniel Landartek zuzentzen duen Baionako taldea. Maiatzaren 19an egingo dute "Nola jin, hala joan" obraren azken emanaldia Larrañen. Duela denbora dexente ari dira obra berria erabaki edota moldatzekotan, baina beren bigarren lana den hori uztekoan direlarik, ez dute deliberatu ondoren zeri heldu.

liburuak

● **Gerraurreko olerkigintza-ren lekuko, "Hordago"**k eskainia.-- Gerraurreko "Euskaltzaleak" elkarteak, Aitzoilen gidaritzapean 1931.etik 1936.ra bitartean urtero antolatu zituzten "Olerki Egunak" direlakoak, baita urteroko saioekin liburu bana argitaratu ere. Gisa horretan, lau bat liburu argitaratu ziren, hainbat olerkariren emaitzak kaleratuz. Oraingoan, "Hordago" argitaletxea lau liburu horien birredizoaz arduratzeko asmotan omen dabil, modu horretan garai haietako poeta guztien lan sarritan ezezagunak irakurri ahal izango ditugarik.

● **"Ni ez naiz hemengoa"** liburuaren aurkezpena.-- Joseba Sarrionandiak argitaratu berria duen "Ni ez naiz hemengoa" liburuaren aurkezpena egitearren, lau ekitaldi antolatu dira apirilaren 5etik hasita Hego Euskal Herriko lau hiriburuetan. Sean Gasteizen izango da, 8an Donostian, 9an Bilbon, eta 10ean Iruñean. Berauetan parte hartuko dutenak ondorengo hauek izango dira: Mikel Las, Joxemari Iturralde, Txomin Peillen, Jon Cazenave, Bernardo Atxaga, Ruper Ordorika, Txema Larrea eta Mikel Laboa. Primerako plantila, primerako liburu bat aurkezteko.

● **Ho Chi Min-ek gartzelatik idatzitako poemak, euskaraz.**-- "Susa" taldearen eskutik datorren hilabetean Ho Chi Min bu-



euskal kulturaz

Sabin

TXU TXU MU TXU KA

ruzagi vietnamdarraren poema-bilduma bat argitaratu da, "Gartzelako poemak" izenez, antza denez. Itzulpena Herrera de la Manchán preso ere dagoen beste borrokalarik batekin egin du, Iñaki Aramaio hain zuzen ere.

musika

● **Lizarrako Gaiteroak, grabaketari ekin diote.**-- Lizarrako usadioetan eta festetan hain derrigorrezkoa izan ohi den gaitak hemendik aurrera grabapen duin batekin kontatu ahal izango du, IZ diskoetxeak produzituko duen iniziatiba bati esker. Lizarrako Gaiteroen disko hori dagoeneko zeharo martxan ei dago, grabaketak hasita eta ideiak goitik behera argi. Euskal Herriko folklore eta tradizioa ezagutzeko beste urrats berri bat.

zinema

● **ETBrako hiru euskal nobelen proiektua, problema.**-- "Hamaseigarrenean aida-nez", "Ehun metro" eta "Zergatik Panpox" nobelak zinema eramate-

ko proiektua, hasiera batetan pentsatzekoak ziren baino prolema gehiagorekin topatu da, itxura denez. Hasteko, Anjel Amigo produktio-tik baztertuta geratu da, gisa desberdinetako problemak direla eta. Ondotik, Imanol Uribe eta Montxo Armendariz ere ez dira inongo filmaren zuzendaritzaz arduratuko. Horien ordezko izenak bilatu beharko dituzte, beraz, baina dena dela dudarik ez dago proiektuak aurrera jo behar lukeela eta horren ildotik saiatuko direla beren bultzatzaileak.

● **Hamar filme aurkeztu dira oraingoz Jaurlaritzaren laguntzetara.**-- Eusko Jaurlaritzak urtero banatu ohi dituen zinemagintzarakoa diru-laguntzak jasotzeko asmoz, aurtengoan eta oraingoz hamar filme aurkeztu omen dira, nahiz eta oraindik gehiago aurkezte litekeen gauza izan. Proiektu guztiak erdera hutsez eginko liratekeen proiektoei dagozkien, eta nolabait nahiko argi ikusten da aurreko urteetan 'konsakratu' diren zuzendarietako inork ez duela aurtengo filmik egiteko asmorik.

● **Datorren urtean, Zestoako Zinemaldia bideora hedatuko da.**-- Aurtengo Zestoako Zinemaldia pasa dela eta, bertako antolatzaileek asmo berriei ekiteko irrika agertu berri dute, hurrengo edizioko berrikuntza haundienetako bat bideora hedatzeko erabakia delarik. Ehundik ehuneko segurtasuna daukan erabakia ez bada ere, kasik halakoxetzat eman daiteke. Zinemaldi honek lehiaketa izan gabe lortu ohi duen arrakasta areagotua izan daiteke erabaki honekin.

euskalgintza

● **"Erein" argitaletxeak zabalkunde-sarea eraiki berri du.**-- Euskal kulturaren alorrean "Hordago" zabaltzaile bezala desagertu zenetik "Zabaltzen" distribuidora bakarra bazen ere, oraingoan bazirudi eskusibitate hori berriz ezabatu egingo delan, "Erein" argitaletxe haundiak ere zabalkundea antolatzea erabaki berri bait du.

JAKIN

**euskal
kultur
bideetan**

34. zenbakia
honez gero kalean dago



HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena

Kalea Herria

Gurutze (+) baten bidez adierazten dudan eran egingo dut urteko ordainketa (2.000 pta.)

☐ txeke bidez ☐ renboltoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEK nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

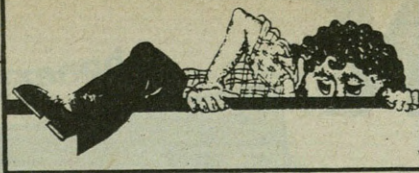
Sirvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Helpidea

JAKIN - Ategorrieta hirib., 23 - DONOSTIA (13)

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!



Iñaki Arregik bidali dizkigu zenbait pasadizu + Usurbil 1371-1971 – liburutik jasoak. Hemen eskeintzen dizkizuegu, moldaketa txikiren batekin.

IDIAK

- Zeinenak dituk hori horiek?
- Pakorenak.
- Santa sekulan ikusi ditudan plakoenak.

SALTOA

- Bai bai; hark egin duela eta... zuk ere teilatutik behera salto egingo al zenuke?
- Bai, behetik gora baino errezago.

MEHATXU PROBETXATUA

Lasarteko serenoak:

- Hi, Mateo! Zer uste duk, Usurbilgo agoazilarekin habilela? Behar den tokira eramango haut, eh?
- Nahiko nitek horixe egingo bahu, Tolosaraino joan behar diat eta!

XOXUA

Herriko apaizak honela omen ziotson «Xoxua» ezezina zuen gaixoari hila zorian zegoela:

- Animo, animo, Joxe Joakin! Birigarroak kantari hasi dira eta.
- Birigarroak bai, baina «Xoxuak» ez du gehiago kantatuko.

MALDIZIO GEHIEGI

García izeneko erdaldun bat hartu zuen laguntzaile bezala Usurbilgo igeltsero batek, oso mingain txarrekoa bera. Haiek maldizioak!

Nolabait aguantatu omen zuen igeltseroak, hala ere, joan zen eguna arte. Baina hurrengo zein izango eta lehengoak baino maldizio haundigoak botatzen zituen laguntzaile bat.

Maldizioa gora eta maldizioa behera.
Hala esan omen zion igeltseroak:
– Kagas mas que la Gartzia, ya mesta nazkando tu kasta.

Beste hauek ere Mari Lourdes Esnaolarenak dira:

HAURRAK AITARI ERAKUSTEN

Antton zazpi seme-alaben aita da. Urte zahar egunean eta bazkalondoan egundoko eztabaida sortu da Anttonen etxean.

Bere onetatik atera da Antton eta honela dio:

– Etxe honetan, denek gogoia ematen diena egin nahi dute... Ni ez naiz inor hemen... Zoritzarreko guraso bat

naiz... Noiz egingo ote da nire esana etxe honetan?

Oraindik bost urte bakarrik dituen semerik gazteenak, Xabiartxok, zera esaten dio aitari besotik tiratuaz:

– Aitatxo! Negar piska bat egizu. Ni horrela ateratzen bait naiz nirearekin.

ELKARRI MIN EMAN NAHIEAN

Josepak bere senarrarekin moka-kaldi batizan du eta honela esaten dio:

– Martin! gizonezko bati zerbait sartzen bazaio belarri batetatik, bestetik ateratzen zaio.

Senarrak erantzuten dio:

– Josepa, emakumezko bati berriz, bi belarritatik sartzen zaiona, ahotik ateratzen zaio.



Amodiozko lore bat nahi nuke eskuartean

D. O'Connor-i

Alexander IBARREZKERREKO

Aspaldionetan amodioak
naukalako guztiz ero,
bertso hauek paratzen hasi naiz.
alai egonen naiz gero,
bihotza larri, arima ilun,
erdi galduta egunero,
desirak handi, bizitza pobre,
artega, bat ere ez bero,
egun batetan lortuko ote
bikin bat egin 'ta ez zero.

Euskara ederraz bertsokantari
erabaki dut jitea,
senditu itxaropenak oro
on baita erakustea,
euritzarrak etorri orduko
ohaideak izatea,
zure gorpuzkeraren beroaz
tristeziaren urtzea,
gure lore hau ihar ez dadin
elkarrengana biltzea.

Arrats hartan zurekin egona
badakit zer den plazerra,
musu bat eman zenidanean
irrista ezin gainera,
zeure azal leun beltzaranaz
enea ferekatzera
pasa zinenean, bihotza
zoakidan lehertzera,
halakorik maiz ezagutzeko
ez dut nik ukan aukera.

Nire gainean etzanda eta,
dardarez eta izerdiz,
gorputzak gori, sendo lotuta
lur honetatik ihesiz,
zorian, plazer, nahikeriez
geunden atseginez erdiz,
zure arima zen nire argia
maitasunez ilunerdez,
bularrez, ankez, besoez eta
biok elkarren jauretsiz.

Anbotogaina bezalaxe zen,
haizetsu, eder 'ta malkar,
laket, leun eta atsegina
gorputzek loturik elkar,
ibai ur haunditako batetan
izerdia ez zen hondar,
amodioaz blai nahasirik,
ondokoa zen gure izar,
zu berriz bertan sumatzearren
eginen nuke bai bizar.

Parada hura joan eta gero
ez zaitut baina ikutu,
nahikundea izanagatik
maitasunak zu izutu,
lar loturik uzanen zarela
beldurrez duzu asmatu,
ez ei daukazu askatasuna
inori saltzeko ezkutu,
hemendik aurrera bakarrik zuk
nahi bizitza burutu.

Bertso honetaz agur eginez
banoa kontsolakabe,
esperantzak gora dauzkadala
egia baina herabe,
egun batetan zu erakartzeko
sufrituko atsekabe,
horrelakorik gerta dakidan
apurtuko mila habe,
elurra lege zara niretzat
guri, bigun eta labe.

*Doinua: Afrikako gerraren bertsoak, Bertso zaharrak
diskoan kantatu bezala.*

*Oharra: Bertso hauek Andolin
Eguzkitzak aurkeztu zituen ARGIA
Bertso-Paper Lehiaketara
«Alexander Ibarrezkerreko»
izengoitiz.*

«Euskararen Eguna» eta euskararen lanak

MAIATZAREN hirua, «Euskararen eguna» izen ponposoarekin aurkeztzen dugun une honetan, zenbait kontsiderazino egitea interesgarri iruditu zait.

Ez bait dira gutxi izango, egun horren aurkezpena E.K.B.k egin duenean, betiko manifestaldi haundi baten hutsunea senti dutenak.

Ohitura bihurtzen ari diren hamar milakadako manifestaldirik gabe mobilizaziorik ulertzea zaila izango da batzurentzat, hainbeste mobilizaziotako 'kezka aritmetikoa' eta gero. Nik aitortu beharra daukat hasiera batean, nire lehen erreflejua hori bera izan zela. Ohituraren poderioz edo, hain isolaturik bizi dugun egoera honi erantzuna emango dion 'bakuna' moduko baten bat denok bilatzen omen dugulako edo, helburuak lortzeko indarra badugula senti erazten diguten ekitaldiak behar izaten ditugu. Baina egia da ere manifestaldi horien hurrengo egunetan, egunkariak ekarri ohi dituzten datu zalantzarrien jokuekin batera eguneroko errealtatera egokitzen garen neurrian, gauzak bere horretan mantentzen direlaren sentimendua geureganatzen dela. Agintarien gorrieria lekuko.

Bigarren begirada batean, lekuan lekuko euskalzaleak batu eta bere ingurugunea euskalduntzeko kezka baterakoia barneratzen hastea ez da batere desegokia euskararen borrokan urrats berriak behar/bilatu nahi dituenarentzat.

HORREGATIK euskararen arazoa barnean daramagunok, euskararen aldeko borrokan salto ezinbesteko baten beharra azalean sentitzen dugunok, beste zer edo zer efikazagoa bilatzen

saiatu dela ohartuz gero txalotu egin behar dugu ahalegina. Testimonialkeria gehiegi bizi izaten bait da euskararen munduan, arazoa bere horretan mantentzeko. Eta beste zer edo zeren behar horrek saio honetara jende asko biltzen duenez gero, orduan eta txalo gehiago.

Kontua ez bait da betikoek betiko tokitara asko garela esatera batzea. Denok elkarrekin lanean jartzeko bitartekoak asmatzea da egun aurrean behar dugun helburua.

ASPALDI eta ongi frogatua du herri honek euskararen nahia; eta aspaldikoak dira euskaldunon arteko euskaltzaileen

lanak euskaldunok kezkatu gaitzen.

Badirudi hurrengo pausoak eman beharrean gaudela. Euskaldun erdaldunak kezkatu. Erdaldun erdaldunei konpreni erazi. Eta erdaldun etsaiei inposatu. Ingurugune bakoitzean, eta sail bakoitzeko barne bizitzan lor dezakegu hori.

Horren aurrean jarrera bakarra da posible euskaltzaileen artean, jo-ta-fuego, inguruko euskaltzaileekin bat egin eta nekerik ezagutu gabe landu ingurua euskararen alde.

JARRERA hori bultzatu beharrean eta «Euskararen Eguna» dela eta, oraingoan indar berezi bat hartuko duen beldur edo, normalki herriko inizatibak ahazturik izaten dituzten horien artean izan da oraingoa arreta haundiagorekin hartu duenik. Institutuzioen defentsa instituzionalkeria arruntarenekin nahasten duten hauek, ezin ulertu dute instituziotatik at horrelako dimentsiozko inizatibak hartzea.

Zuzenean instituzioei zuzendutako dei bat, «Plangintza ORAIN!» dioena, eta gainera plangintza hori Euskal Herriko agente publikoen erantzukizupean dagoela esatea, nonbait instituzioak ahalegin honetatik baztertzea litzateke. Jarrera hauen sektakeria, indarrak batzeko bitartekoak bilatu beharrean protagonismo hutsal baten atzetik ibiltzean, euskararen etsaitzat salatu behar dira nere uestez.

Dena dela iruditzen zait euskaltzaileak jarrera hauen gaineratik gaudela eta jakingo dugula aurrera begira elkartzen.

Jose Luis Agirre



GAZTEA. BIZIA. ZIURRA.

25 urte Elkar Lanean



CAJA LABORAL

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
talo edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.



Kutxazain Automatikoa



CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA